

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 57 • 6. mars
Sesjonen 2024–2025

Møte torsdag den 6. mars 2025 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 57):

1. Redegjørelse av statsministeren om den sikkerhetspolitiske situasjonen
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Helge André Njåstad, Tor André Johnsen, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad og Sylvi Listhaug om å utsette slukking av 2G-nettet (Innst. 147 S (2024–2025), jf. Dokument 8:23 S (2024–2025))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om fritt valg av kjøretøy og kjøretøyberedskap (Innst. 138 S (2024–2025), jf. Dokument 8:31 S (2024–2025))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven (anvendelse på Svalbard) (Innst. 145 L (2024–2025), jf. Prop. 38 L (2024–2025))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdlova m.m. (medlemskap i folketrygda for personar tilsette i hotell- og restaurantverksemd på turistskip registrerte i norsk internasjonalt skipsregister) (Innst. 146 L (2024–2025), jf. Prop. 40 L (2024–2025))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å stanse bygging av nye danmarkskabler (Innst. 143 S (2024–2025), jf. Dokument 8:34 S (2024–2025))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes om klargjøring av naturmangfoldlovens nødvergerett (Innst. 144 L (2024–2025), jf. Dokument 8:44 L (2024–2025))
8. Referat

Presidenten [10:00:06]: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Jone Blikra i tiden fra og med 17. til og med 20. mars for å delta på konferanse etter president- og parlamentsvalget i Moldova med Europarådets parlamentariske forsamling.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentanten, Bengt Halvard Odden, foreslås innkalt for å møte i Stortinget i tiden fra og med 17. til og med 19. mars. – Det anses også vedtatt.

Representanten Kathy Lie vil framsette et representantforslag.

Kathy Lie (SV) [10:00:46]: På vegne av representantene Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Birgit Oline Kjerstad, Marian Hussein og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en helhetlig bibliotekspolitikk og et biblioteksløft for hele landet.

Presidenten [10:01:04]: Representanten Hans Andreas Limi vil framsette to representantforslag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:01:25]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen.

På vegne av de samme representantene, Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og meg selv, vil jeg fremme et forslag om å tillate Den nordiske investeringsbank å finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon.

Presidenten [10:02:05]: Representanten Mudassar Kapur vil framsette et representantforslag.

Mudassar Kapur (H) [10:02:21]: Det er viktig med åpenhet knyttet til finansiering av de politiske partiene. Jeg vil på vegne av representanten Trond Helleland og meg selv fremme et representantforslag om økt åpenhet rundt bidrag i form av direkte kandidatstøtte og i form av naturalytelser.

Presidenten [10:02:39]: Representanten Dag-Inge Ulstein vil framsette tre representantforslag.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [10:02:53]: På vegne av representantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om 16 års aldersgrense for sosiale medier med krav om innlogging med BankID eller tilsvarende løsninger.

På vegne av de samme representantene vil jeg også legge fram et representantforslag om å opprette en egen spesialisering i palliativ medisin.

Det siste representantforslaget jeg fremmer på vegne av de samme representantene, handler om en uføre-reform som gir personer med gradert uføretrygd større muligheter på arbeidsmarkedet.

Presidenten [10:03:33]: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:03:47]: Eg har glede av å fremje eit representantforslag på vegner av Framstegspartiet sine representantar Morten Stordalen, Helge André Njåstad, Silje Hjemdal, Roy Steffensen, Dagfinn Henrik Olsen, Per-Willy Amundsen, Bengt Rune Strifeldt og meg sjølv om statleg overtaking av fylkeskommunale ferjesamband.

Presidenten [10:04:13]: Representanten Mona Fagerås vil framsette et representantforslag.

Mona Fagerås (SV) [10:04:30]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentanten Lars Haltbrekken og meg selv framsette et representantforslag om å styrke togberedskapen i Norge.

Presidenten [10:04:42]: Representanten Sylvi Listhaug vil framsette et representantforslag.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:04:58]: På vegne av Fremskrittspartiet og representantene Hans Andreas Limi, Morten Wold og undertegnede har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om styrking av norsk forsvarsindustri.

Presidenten [10:05:11]: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil framsette to representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:05:25]: På vegne av representantene Lars Haltbrekken, Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv fremmer jeg forslag om ti grep for mer kontroll over kraften.

På vegne av representanten Lars Haltbrekken og meg selv fremmer jeg forslag om stans av dumping av gruveavfall i sjø.

Presidenten [10:05:45]: Representanten Kjersti Toppe vil framsette to representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:06:00]: På vegner av stortingsrepresentanten Siv Mossleth og meg sjølv har eg glede av å fremja eit representantforslag om å styrkja den akuttmedisinske beredskapen utanfor sjukehus, inkludert legevakt og ambulanse.

På vegner av dei same representantane vil eg fremja eit forslag om å greia ut alternativ til helseføretaksmodellen.

Presidenten [10:06:28]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:35]

Redegjørelse av statsministeren om den sikkerhetspolitiske situasjonen (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:07:01]: Bakteppet for denne redegjørelsen er den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen for landet vårt siden andre verdenskrig. Russlands angrepskrig på Ukraina pågår med full styrke, og Russland ruster kraftig opp. Møtet med en ny amerikansk administrasjon har vært hardt. Det er store bevegelser i amerikansk utenriks- og sikkerhetspolitikk og i handelspolitikken. Det har vært mange uttalelser som skaper usikkerhet og reaksjoner. I en slik situasjon er det naturlig med tett dialog med Stortinget om hva den siste utviklingen betyr for Norge.

Tema for denne redegjørelsen er avgrenset til Russlands krig mot Ukraina, de nye signalene fra USA, og hva regjeringen nå gjør. Redegjørelsen handler om vårt eget forhold til USA og til våre europeiske allierte, og om hvordan vi kan bidra til å støtte Ukraina, sikre en slutt på krigen og en varig, rettferdig fredsløsning og styrke sikkerheten for statene i Europa. Det norske folk skal være trygge på at vi gjør alt som kreves i den tiden vi nå står i. Jeg vil foreslå for de øvrige partiene på Stortinget at vi i ettermiddag kommer sammen for å drøfte og enes om en betydelig økning av Nansen-programmet for Ukraina i år.

Vi møter mange som gir uttrykk for økende bekymring i landet vårt. Noen er redde, mange er urolige. Alt som skjer ute i verden, kommer oss ubehagelig nær. Jeg har selv vært på reise i Nordland de siste to dagene, og folk er urolige, bl.a. for arbeidsplassene sine. Det forstår jeg godt, og til dere vil jeg si: Selv om mye ser ut til å være i spill, ligger også mye fast.

For det første: Det er stabilitet hos oss i nord, der vi møter Russland som nabo.

For det andre: Det er lite som tyder på at Russland ser seg tjent med eller har kapasitet til noen militær konflikt med NATO nå.

For det tredje: NATO er en kraftfull forsvarsallianse hvor medlemslandene, inkludert Norge, nå gjør store løft for å styrke og samordne forsvarsevnen.

Det jeg hører fra de europeiske lederne som snakker mest med president Trump og den amerikanske administrasjonen, er at budskapet gjennomgående er at USA

står ved sine forpliktelser i NATO, inklusive artikkel 5. Så la oss ikke spekulere rundt dette, men nøkternt arbeide for at alle allierte lever opp til sine forpliktelser.

Det er nye, urolige tider, og alvoret er stort. Da er det viktig å gjøre noe av det vi kan og har erfaring med i Norge: å finne svar i fellesskap på de sikkerhets- og forsvarspolitiske utfordringene vi står overfor, slik vi har gjort ved etableringen av Nansen-programmet til støtte for Ukraina, som vi nå følger opp, og slik vi har gjort i utformingen av langtidsplanen for forsvarssektoren, som vi gjennomfører nå. At vi står sammen, har stor verdi for landet vårt.

La meg først gå til USA. Vel seks uker etter president Trumps innsettelse ser vi en ny administrasjon med et tydeligere ideologisk prosjekt. Prioriteringene er annerledes, formen er ukonvensjonell, stilen ofte konfronterende og mer uforutsigbar.

Vel seks uker inn er vi samtidig kun det – seks uker inn i perioden. Vi skal vokte oss for å trekke for bastante og for vidtrekkende konklusjoner. Vi ser at utspill justeres, vi ser at ord trekkes tilbake, og vi ser ulike stemmer i en administrasjon som ikke fullt ut har satt seg. Mange roller er fremdeles ikke bekledd, og mye politikk er fortsatt under utarbeidelse. Vi har også hatt gode samtaler om våre felles interesser med denne nye administrasjonen. Vårt inntrykk er at den amerikanske presidenten og kretsen rundt ham også er åpne for å lytte og diskutere, selv om tonen i mediene ofte er mer konfronterende. For USA er Norge en verdifull alliert.

Samtidig opplever vi nå et politisk skifte. Vi lærer gradvis å lese den nye amerikanske administrasjonen. Vi sorterer mellom konfronterende retorikk og politikk som faktisk vil følges opp. Ord har alltid sin betydning, men vi må også se forbi og bakenfor ordene. Fra norsk side skal vi holde fast ved våre verdier og interesser og være tydelig på hva som er aller viktigst for oss. Det er ingen tvil om at den nye administrasjonens politikk utfordrer oss på mange områder.

Økt uforutsigbarhet er sjelden bra for forholdet mellom stater eller for økonomisk vekst og velstand. Nye, økte tollsatser er dårlig nytt for verdensøkonomien. Med vår åpne økonomi er en slik utvikling dårlig nytt for oss, men foreløpig har ikke USA innført ny toll mot Norge eller EU. USA har innført nye tollsatser overfor nabolandene Canada og Mexico, og det er alvorlig. Dette kan føre til ytterligere opptrapping og gjengjeldelser, noe alle vil tape på.

Hos oss, fra Ny-Ålesund i nord, via Mosjøen til Lindesnes i sør, har vi 600 000 arbeidsplasser, jobber for kvinner og menn, som er knyttet til eksport. Vi arbeider derfor nå for å kunne unngå at Norge havner i det jeg kaller en trippel skvis: for det første å unngå økt toll på norske varer til USA, for det andre å unngå å bli rammet

av de beskyttelsestiltakene EU eventuelt svarer med, og for det tredje å forberede oss på at hele verdensøkonomien blir svakere.

USA har svært stor betydning for norsk og europeisk sikkerhet. Samarbeidet vårt om sikkerhet og forsvar er tuftet på felles interesser, ikke minst i nord. USA vet at vi med vår grense til Russland og vår nærhet til russiske atomvåpen spiller en viktig rolle i NATO, som også sørger for USAs trygghet og sikkerhet.

Samarbeidet med USA har stått seg gjennom mer enn åtte tiår, med ulike administrasjoner. Det er virksomhet hver eneste dag. Vi ser det i disse dager i aksjonen under militærøvelsen Joint Viking 2025 her i vårt land, der våre kvinner og menn i uniform nå trener side om side med bl.a. amerikanere.

Vi må ikke glemme at samarbeidet på visse områder faktisk ble utvidet under president Trumps første administrasjon. Vårt mål er at dette samarbeidet skal fortsette med USA. Derfor engasjerer vi nå aktørene på amerikansk side, derfor bruker vi alle tilgjengelige kontakter og møteplasser for å lytte, bygge tillit og fremme norske interesser. Vi sier fra når det er nødvendig, slik jeg og mange her på Stortinget har gjort de siste ukene, men først og fremst sørger vi for å styrke egen og europeisk forsvarsevne. Norge skal forbli en relevant og solid partner innen områder av varig strategisk betydning for USA.

Amerikanske prioriteringer er like fullt i endring. Noe går egentlig tilbake til president Obamas tid, kanskje før det. USA har over tid vendt sin oppmerksomhet mer mot Asia. Kina er USAs største økonomiske konkurrent. Dette gjør – og det har vi visst i flere år – at Europa må bære en mye større del av ansvaret og kostnadene knyttet til sikkerheten på vårt eget kontinent. Dette har vi tatt på alvor gjennom flere år.

Siden min regjering overtok, har vi nesten doblet forsvarsbudsjettet, fra 65 til 125 mrd. kr. Vi, alle partiene her på Stortinget, har kommet sammen om en langtidsplan for forsvarssektoren – vårt forsvarsløft – som innebærer en veldig betydelig styrking av forsvarsevnen. Forutsetningen for planen står: Norge må ta et større ansvar for norsk og europeisk sikkerhet.

Derfor er dette våre prioriteringer: for det første å få maksimalt ut av det forsvaret vi har, og så å styrke Sjøforsvaret, landmakten, luftvernet og vår situasjonsforståelse og å videreutvikle vår evne til å stå imot digitale trusler.

Vi har lagt en god plan sammen. Nå har det blitt enda viktigere at vi gjennomfører den så raskt og effektivt som mulig. Som vi understreket da planen ble lagt fram: Vi må også være villige til å endre planen i møte med endrede omgivelser. Nå er vi knappe to måneder inn i planperioden. Allerede nå ser vi at utviklingen

rundt oss må få konsekvenser. Regjeringen er beredt på å gjøre endringene som trengs for å oppnå våre felles mål. Vi må også omsette erfaringer og innovasjon som følger av krigen i Ukraina, til nytte for vår egen forsvarsevne. Det må gå raskere å anskaffe viktig materiell. Vi må øke produksjonskapasiteten i vår egen forsvarsindustri, slik alle europeiske land nå setter mål om, og vi må finne løsninger sammen med andre land for å få til raskere leveranser.

Oppfølging og gjennomføring av forsvarsløftet skal skje sammen med partiene her på Stortinget, som alle sammen har lagt planen. Vi vil legge fram våre vurderinger i en stortingsmelding før sommeren. Samfunnet vårt skal være forberedt på krise og krig. Vi må gjøre mer for å stå imot sammensatte trusler og for å kunne understøtte militær innsats hvis situasjonen krever det. Regjeringens totalberedskapsmelding ligger nå til behandling i Stortinget. Vi håper at partiene kan komme sammen om å styrke den sivile motstandskraften.

Møtet i Det hvite hus sist fredag mellom presidentene Trump og Zelenskyj var intet mindre enn nedslående. Det ble sagt ting som var dypt urimelig, som vi og våre europeiske allierte har markert avstand fra. Møtet satte på spissen at det er ulike perspektiver på krigen og ikke minst hvordan den kan og bør ta slutt. La oss huske at alliert samhold har vært avgjørende for støtten til Ukraina. Om dette nå slår sprekker, er det alvorlig – for oss, for Europa, men først og fremst for Ukraina. Vi må derfor bidra til å unngå at det skjer. Vi må arbeide for at USAs engasjement fortsetter, at USA fortsetter å bidra til Ukrainas forsvarskamp, og at USA medvirker til en rettferdig og varig fredsløsning.

Til våre amerikanske venner vil jeg samtidig si at vi forstår ønsket om en snarlig slutt på denne krigen. Norge ønsker fred, og ingen ønsker fred mer enn Ukraina. De har levd med krigen i over 1 000 dager. Ingen tar lett på de dypt tragiske menneskelige konsekvensene denne krigen medfører.

En direkte konfrontasjon mellom NATO og Russland vil være et svært farlig scenario. Vi er enig med president Trump i at det må forhindres. Samtidig kan vi ikke være naive i møte med det russiske regimet. Det er den angripende part. En svak våpenhvile vil ikke gi en varig fred, og det vil verken tjene amerikanske eller europeiske interesser. Det må også gjentas at den raskeste veien til fred er at Russland, som startet krigen og er ansvarlig for den, trekker seg tilbake.

Fred i Europa krever styrke, ellers vil en pause i kamphandlingene kun brukes til militær omgruppering og oppbygging. Før eller siden vil krigen da gjenopptas for fullt, og andre land vil oppleve seg truet. Realitetene er dessuten at en sikkerhetsgaranti for Ukraina blir vesentlig sterkere og mer troverdig med en amerikansk involve-

ring. Signalene denne uken om en pause i amerikansk militær støtte og etterretning er svært beklagelig.

Jeg vil gi anerkjennelse til president Zelenskyj for at han har strukket ut en hånd, og til lederne i Frankrike og Storbritannia, som bidrar med sine direkte kontakter. Jeg håper at det vil lede til at samarbeidet mellom USA og Ukraina kan gjenopptas. Vi må jobbe sammen, vi må finne løsninger i fellesskap, og Europa må samles og organisere seg. Dette er linjen den norske regjeringen jobber langs.

Møtet i London sist søndag var i så måte svært viktig. Europa favner et mangfold: de 27 i EU, også er det Tyrkia, Storbritannia, Norge, Island og selv Canada. Vi ser at Storbritannia og Frankrike nå går foran for å samle Europa om sterkere støtte til Ukraina og for å koordinere europeiske bidrag til en felles fredsplan – en plan som tar innover seg kompleksitetene, som involverer partene, som ansvarliggjør Russland, og som strekker seg over flere faser.

Det viktigste nå er at forholdene legges til rette for forhandlinger. Vi støtter Ukraina økonomisk, militært og humanitært slik at de stiller sterkest mulig. Så må det jobbes med betingelsene for en våpenhvile. Skal den gjelde i hele landet eller i enkeltområder? Hva kan partene bli enige om av tillitsskapende tiltak? Hvordan kommer man til den avgjørende fasen, som må være en ordentlig fredsprosess, der partene diskuterer de viktigste spørsmålene? Det er spørsmål om Ukrainas suverenitet og sikkerhet, status for territorier, flyktninger, fanger, gjenoppbygging, sanksjoner, rollen til det internasjonale samfunnet, for å nevne noen sentrale forhold. Dette arbeidet er nødvendig, og det må gjøres riktig.

Norge bidrar nå, overfor Ukraina og våre allierte, i utarbeidelsen av en slik plan. Vi samarbeider nært med de nordiske og baltiske land og koordinerer tett med Storbritannia og Frankrike. Vi har også nær kontakt med dem som trolig vil danne den nye regjeringen i Tyskland.

I dag møtes EUs ledere på nytt for å diskutere hvordan de kan øke europeiske forsvarsinvesteringer. Målet er å styrke egen forsvarskapasitet og drøfte støtten til Ukraina. Sammen med bl.a. Storbritannia, Canada, Tyrkia og Ukraina møter jeg EU-ledelsen i morgen formiddag for å fortsette koordineringen av den felleseuropeiske innsatsen. Dette er også land vi jobber tettere med for å styrke den europeiske delen av NATO.

En sterkere kraft i et utvidet europeisk fellesskap er udelt positivt for Norge. En fredsslutning vil ha stor betydning for den framtidige sikkerheten på vårt kontinent. Derfor må en fredsprosess inkludere Europa – hele Europa. Europa har legitime interesser i en slik prosess, og vil – under alle omstendigheter – forventes å bidra i gjennomføringen av en eventuell avtale.

Til slutt: Gjennom Nansen-programmet for Ukraina har Norge forpliktet seg til å bidra med 155 mrd. kr i perioden 2023 til ut 2030. Det er et betydelig beløp. Det har bl.a. finansiert luftvern, energi, medisinsk evakuering, trening av ukrainsk personell og andre viktige bidrag til den ukrainske krigsinnsatsen. Vi har gjort som lovet: Vi har lagt vekt på å møte Ukrainas behov, vi har levert uten unødvendig opphold, og vi har samtidig lagt vekt på at pengene kommer dit de skal, og at vi har så stor kontroll som mulig. Uten alliert støtte kunne krigen for lengst fått et annet utfall. Gjennom Nansen-programmet har vi bidratt til å spare liv, og til at Ukraina har kunnet holde stand.

I november ble vi enige med et samlet storting om å øke det norske bidraget for 2025 til 35 mrd. kr. På vegne av regjeringen sa jeg da at vi ville komme tilbake med forslag om en økning dersom vi så behov for det. Siden er de politiske omstendighetene endret. Nå er det et klart og tydelig behov. Vi vil derfor foreslå en ytterligere betydelig økning. Sammen med våre europeiske allierte skal vi gjøre mer.

Økt støtte fra norsk side har to hovedformål. For det første skal vi bidra til Ukrainas legitime forsvarskamp. Ukraina må klare å stå imot. De er under et sterkt press. Derfor skal vi innrette vår utvidede støtte slik at den gir mest mulig kampkraft, raskest mulig. For det andre skal vi aktivt støtte den europeiske fredsplanen som er under utarbeidelse.

Vi kan være ved inngangen til en ny fase i denne krigen. Vi kan få en våpenhvile. For å bidra til at den holder, vil Ukraina trenge styrke. Det vil bli behov for sikkerhetsgarantier, og Ukraina vil måtte styrke forsvaret sitt. Det vil kreve ressurser. Jeg ser fram til å diskutere nærmere med partiene her på Stortinget i ettermiddag hvordan vi best skal bidra. Jeg håper at vi igjen kan bli enige om rammene sammen. Dermed vil vi ivareta det som har vært Nansen-programmets unike styrke, nemlig tverrpolitisk oppslutning om Norges langsiktige støtte til Ukraina.

Forrige mandag besøkte jeg Ukraina for tredje gang siden krigsutbruddet. Det var et sterkt gjensyn med et land og et folk som kjemper for sin frihet og selvstendighet, et land hvor flyalarmene går hver natt, hvor dronene kommer i svermer, og bombene slår ned uten stans. Likevel ser man i møte med ukrainere smil, vennlighet og verdighet – som da president Zelenskyj tok mitt følge rundt i Kyiv. Vi kjenner igjen en takknemlighet som jeg også møter når jeg treffer ukrainere i Norge, som nylig i Mo i Rana og på øya Lovund langt ute i havet på Helgelandskysten.

Under mitt besøk til Ukraina var det også sterkt å møte våre folk på jobb for Norge i Kyiv – norske kvinner og menn som har valgt å dra dit, i tjeneste for Norge, og

som lever med forhøyet risiko. Vi har omfattende sikkerhetstiltak, men i en krigssituasjon klarer vi ikke å eliminere risikoen for at noen av våre folk kan bli rammet. Jeg vil derfor rette en stor takk til dem som tar disse oppdragene for oss alle. Det gjelder alle dem som bidrar gjennom humanitære organisasjoner, næringsliv og sivilsamfunn. Jeg vil spesielt framheve representantene for norske medier, som rapporterer fra frontlinjene og fra det ukrainske samfunnet. De fortjener alle vår anerkjennelse.

Presidenten [10:26:47]: Takk til statsministeren for redegjørelsen.

Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45, åpne for en kommentarrunde begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og avsluttende innlegg fra statsministeren.

Bjørnar Skjæran (A) [10:27:18]: Jeg vil begynne med å takke statsministeren for at han kommer hit til Stortinget med denne redegjørelsen. Vi står overfor den mest alvorlige sikkerhetssituasjonen for Norge siden andre verdenskrig. Det er statsministeren og regjeringen som må håndtere dette løpende, og det gjøres på en svært tillitvekkende måte. Samtidig er involveringen av Stortinget både klok, viktig og nødvendig. Det ivaretar også den gode norske tradisjonen – som ble understreket på en forbilledlig måte ved behandling av langtidsplanen for Forsvaret – om at vi samler oss på tvers av partilinjene når situasjonen krever det.

Den heroiske kampen det ukrainske folket har kjempet de tre siste årene, er det knapt mulig å ta inn over seg omfanget av. Det er en kamp som vil prege framtiden for hele Europa. President Zelenskyj har ledet sitt folk på en måte som fortjener både respekt og støtte fra alle som tror på demokratiet og folkeretten. Det er mot denne bakgrunnen vi må bedømme den nye amerikanske linjen under president Trump og konfrontasjonen på Det ovale kontor i forrige uke.

Samarbeidet mellom Europa og USA har vært hele vårt sikkerhetspolitiske fundament i hele etterkrigstiden. Når det nå knaker i det transatlantiske samarbeidet, er det alvorlig. På toppen av det står vi på randen av en handelskrig som vil kunne få store konsekvenser for norsk økonomi, norske bedrifter og norske arbeidsplasser.

I møte med dette må Norge være forutsigbar. Vi skal stå opp for våre egne interesser og verdier, overalt alltid, være tydelige når vi må, og samarbeidsvillige der det trengs. Samtidig som Europa må ta et større ansvar for sin egen sikkerhet, må det ikke være tvil om at vårt mål er at sikkerhetssamarbeidet med USA skal fortsette, sånn som det gjør under øvelsen som pågår i nord akkurat nå. Det er jeg trygg på at også Stortinget står bak.

Dette er ikke tiden for alenegang. Det er tid for samling – samling mellom allierte og land som deler et felles verdigrunnlag og syn på verden, og som står last og brast om å trygge friheten vår; samling mellom europeiske naboer, både for Ukraina og for felles trygghet og sikkerhet og også når det gjelder energi, handel og toll; og samling mellom partiene her på Stortinget. Vi har nok å være uenige om, også om store og viktige saker som berører hverdagen til folk. Det er jeg trygg på at vi vil fortsette å være, men vi må også klare å samle oss og enes om det største og viktigste: å trygge norske interesser i en mer urolig og farligere verden.

Da handler det om forsvarspolitikken, om den sivile beredskapen og om å styrke vår forsvarsevne på en måte og med en styrke som både gjør oss tryggere, og som ivaretar forpliktelsene overfor allierte, venner og naboer. Da handler det om å trygge norske arbeidsplasser og bedrifter og å forhindre at tollkrig og omveltninger i handelspolitikken rammer oss unødig hardt. Da handler det om det som også er i vår interesse: å øke støtten til Ukraina og gjøre det på en måte som setter dem i stand til å stå opp mot en grusom okkupasjonsmakt og en pågående angrepskrig som ikke ser ut til å avta i styrke, og på en måte som samtidig bidrar til at alle våre allierte gjør det samme.

Vi må øke støtten. Derfor er jeg så glad for at statsministeren varslet dette så tydelig i sitt innlegg. Jeg føler meg trygg på at Stortinget vil, som vi har gjort ved tidligere korsveier, finne en enighet som sikrer bred støtte til en sånn økning. At statsministeren legger til rette for å møte de parlamentariske lederne allerede i ettermiddag, og før regjeringen har sin budsjettkonferanse, er et sterkt signal og en god start på det.

Erna Solberg (H) [10:31:41]: I løpet av ganske kort tid har mye av det verdensbildet vi har hatt, forandret seg foruroligende sterkt. Det dreier seg selvfølgelig særlig om alle signalene som kommer fra USA for øyeblikket, både de handelspolitiske signalene og ikke minst når det gjelder situasjonen i Ukraina. Når USA stanser den militære støtten til Ukraina, kan vi håpe at det er kortvarig, men det er dramatisk. Det er dramatisk for soldatene som slåss, det er dramatisk for evnen til å kunne løse oppgavene, og det er dramatisk fordi det oppleves som at man ikke lenger har den samme tydelige og klare støtten til at hvert enkelt land skal kunne velge sin egen utvikling.

Derfor er jeg glad for at statsministeren har valgt å komme hit for å redegjøre for veien videre og for regjeringens syn. Jeg forstår at man ønsker å konkretisere senere – altså om bevilgninger og annet når det gjelder Ukraina – i møte med bl.a. de parlamentariske lederne, men jeg har lyst til å si, veldig klart og tydelig, at det er

nødt til å være en betydelig økning av støtten. Vi mener at det vi gjorde i høst med å øke støtten sammenliknet med regjeringens forslag – den ble mer enn doblet – har vist seg å være effektivt og klokt, for man har raskt kunnet bevilge og delta. Statsministeren skal være trygg på at det finnes betydelig støtte til å øke støtten til Ukraina nå.

Som statsministeren sa, er vi også nødt til å se på de andre utfordringene denne situasjonen gir oss. Førstelinjeforsvaret av Europa skjer nå i Ukraina, og det som skjer i Ukraina, og det som blir løsningen der, er helt avgjørende. Uansett er de signalene vi ser i dag, et klart signal om at vi må ta inn over oss at vi må bygge et sterkere Europa og et sterkere Norge. Jeg tror Europa nå må vise en historisk styrke, for det er det eneste språket både Trump og Putin forstår. Det betyr at vi må ruste opp forsvaret vårt samtidig som vi gjør økonomien i Europa sterkere. De to store oppgavene må være førende for både norske og europeiske politikere i årene som kommer, for vi må ha en økonomisk styrke til å kunne bære dette fremover.

Fra Høyres side tok vi i forrige uke til orde for en massiv styrking av vår evne til å løfte Forsvaret. Vi må ha flere folk inn, vi må øve mer, vi må kutte trege reguleringsprosesser, vi må satse tyngre på droner og teknologi – ja, vi må gå lenger enn det langtidsplanen for Forsvaret legger opp til, rett og slett fordi det er behov for at vi raskere blir et både sterkere, raskere og bedre forberedt land når det gjelder den situasjonen som er nå. Tidshorisontene har blitt kortere. Vi må lære av den krigføringen vi har sett i Ukraina. Vi må raskt få på plass en økt produksjon av våpen og ammunisjon.

Da er det noen ting jeg tror det er viktig at vi ser på. Det ene er å øke støtten til Ukraina betydelig. Det andre er å se hva som er utfordringene med den langtidsplanen vi har i dag. Jeg hører statsministeren si at de skal komme med den planen og oppdateringen som Stortinget vedtok i fjor, at det skal komme årlig, og at det skal komme før sommeren. Jeg har lyst til å gi et veldig klart signal til regjeringen om at det har liten verdi hvis det ikke kommer på en slik måte at Stortinget faktisk får behandlet en slik plan, slik at vi kan ta konsekvensene inn i revidert nasjonalbudsjett, slik at vi kan gjøre noe med dette nå. Hvis det leveres et dokument til Stortinget som Stortinget ikke får tid til å behandle, vil det i realiteten være det samme som at det hadde blitt levert den 1. oktober. Hvis regjeringen kan vise handlekraft, er vårt klare budskap at vi ønsker at den planen blir levert slik at Stortinget kan ferdigbehandle den før sommeren, slik at vi kan gjøre de endringene som trengs – og det trengs endringer.

Noe av det som bekymrer meg mye, er at selv om veldig mange mennesker – særlig unge mennesker som

nå avtjener sin verneplikt – har en opplevelse av at dette er av avgjørende historisk betydning, at dette er en skjellsettende situasjon for dem, og at de er klare til å være med på å bygge forsvarsevnen, møter de et forsvar som nå prioriterer ned øvelser, til fordel for oppbygging. At det kom til å være slik, lå i langtidsplanen, men det må vi faktisk endre på. Det betyr at vi må øve og trene dem som er inne nå og neste år, mer enn det som var lagt til grunn i planene som var. Når forsvarssjefen signaliserer at man reduserer øvingen, må vi signalisere at vi vil ha det opp, og gi penger til det. Konsekvensene må altså komme i revidert nasjonalbudsjett.

I tillegg må vi ta konsekvensene av at vi ikke har klart å bygge opp kapasiteten vår noe særlig når det gjelder å produsere mer ammunisjon. Det skal vi komme tilbake med egne forslag om, men vi er nødt til å skjære igjennom. I går strakk vi ut hånden ved å gi en hjemmel til regjeringen om å kunne svare på dette ved å skjære igjennom i alle disse prosessene når det er rikets sikkerhet som skal avgjøres.

Marit Arnstad (Sp) [10:37:11]: Jeg vil gjerne starte med å takke statsministeren for redegjørelsen. Det er en redegjørelse som igjen understreker alvoret og den store usikkerheten vi nå står overfor. Det er et urolig og krevende landskap.

Senterpartiet mener at vårt bidrag til Ukraina må styrkes betydelig, men vi er også opptatt av innholdet i det bidraget vi skal gi. Vårt bidrag må være kraftfullt i størrelse og omfang, og relevant, men for en økt støtte må det også foreligge en klar plan om hvordan midler skal benyttes, slik at vår støtte, både militært og sivilt, faktisk gir effekt for Ukrainas motstandsdyktighet i møte med Russlands krigføring.

Jeg tror vi må være ærlige på at støtten fra europeiske land, inkludert Norge, ikke kommer til å være nok, verken på kort eller på lang sikt. Det amerikanske bidraget har spilt en vesentlig rolle for å sikre Ukrainas strids-evne med kapasiteter verken Norge alene eller Europa samlet kan erstatte. Det finnes ikke nok våpen på lager. Det finnes ikke nok produksjon av den bredden av materiell som er nødvendig for å dekke behovet. Det er en realitet, upåvirket av hvilket syn vi ellers måtte ha på dagens amerikanske administrasjon, og også på den tidvis bøllete opptreden vi har sett i den senere tid. Det er derfor en kjensgjerning at USA må med i det videre arbeidet for at Ukraina skal oppnå rettferdig fred.

Derfor er det også viktig at Norge opprettholder nær kontakt med ulike stemmer i USA. Det tette sikkerhetspolitiske samarbeidet over Atlanterhavet som har blitt bygd opp siden andre verdenskrig, bunner ikke bare i felles verdier, men også i overlappende sikkerhetspolitiske interesser, og det må fortsette. Derfor må Norge

holde fast ved NATO-alliansen og bidra til et tettere og dypere samarbeid sammen med våre allierte. Samtidig ser vi – og det gir grunn til optimisme – en sterkere kraft i samarbeidet mellom europeiske allierte. Her er det nasjonenes Europa som er drivkraften. Det er Storbritannia og Frankrike som har tatt ledelsen i dette spørsmålet, og det er viktig. Det er også betryggende at viktige NATO-land som Canada og Tyrkia er med i dialogen sammen med Norge og Norden. Det gir også samarbeid en viktig tyngde. For oss er ikke minst Storbritannia viktig, som en av våre nærmeste allierte og samarbeidspartnere.

I denne situasjonen må Norge også arbeide for å ruste opp eget forsvar. Vi har sammen vedtatt en langtidsplan. Den langtidsplanen må nå forseres. Senterpartiet mener at økte investeringer ikke må føre til at man reduserer innenfor f.eks. øvelse og trening. Derfor må mer av de samlede økonomiske satsingene i langtidsplanen tas tidligere i perioden enn det vi så langt har forutsatt. Senterpartiet forventer derfor at regjeringen kommer tilbake med en økning i statsbudsjettet for neste år, langt utover den planlagte opptrappingen, og at en også vurderer om det ikke allerede i år må gis ytterligere bevilgninger for å sikre et høyt aktivitets- og øvelsesnivå.

På mange måter er vi i en situasjon der hensyn som vanligvis gjør seg gjeldende når vi diskuterer saker i denne salen, må vike. De politiske grepene vi tar, må være gjennomtenkte, for konsekvensene kan være både alvorlige og langvarige. Det er betydelig enighet om målsettingene i den nasjonale sikkerhetspolitikken og forholdet når det gjelder vårt bidrag til Ukraina. Det er det viktig å bygge videre på, og vi må la det veie tyngst i den videre debatten.

Senterpartiet ønsker, som sagt, å øke støtten til Ukraina, men vi er veldig opptatt av at disse midlene må brukes godt og riktig. Samtidig vil vi altså forsere langtidsplanen og øke bevilgningene til Forsvaret. Vi må også komme oss et steg videre fra det jeg opplever som den stadige – og det er kanskje litt uhyttelig sagt – nærmest budkrigen mellom partiene om hvor mye vi skal bevilge. Vi må klare å enes om noen rammer.

Senterpartiet mener også at vi i en slik tid må være villige til å prioritere, til å diskutere hva som skal vike plassen av egne økonomiske satsinger når vi skal øke bidragene til Ukraina. Senterpartiet er klar for en slik prioritering. Vi mener at det er tiltak som skjer allerede i år, som kan utsettes eller stoppes, som havvind, skogkreditter og batteri- og hydrogentiltak. Vi må faktisk velge det som er viktigst, og det er Forsvaret og økt bidrag til Ukraina.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:42:26]: Jeg vil starte med å takke statsministeren for redegjørelsen. Vi lever i en

usikker og uforutsigbar tid. Jeg er glad for at det er innført til møte senere i dag, der vi skal diskutere økt støtte til Ukraina. Fremskrittspartiet er helt enig i at det er nødvendig. Det er bra at Stortinget har stått samlet, både når det gjelder støtten til Ukraina, og også når det gjelder det forsvarsforliket som nå ligger der.

Uansett hva som skjer i USA, er det én ting som står helt klart for alle, og det er at Forsvaret vårt og forsvarsevnen i Europa må styrkes betraktelig. Vi har dårlig tid, så det må skje nå. Derfor er jeg glad for at statsministeren signaliserer tydelig at man vil komme tilbake til Stortinget med en forsterking av den planen som ligger der. Jeg er helt enig med representanten Solberg i at det bør skje før sommeren, slik at vi får behandlet det før sommeren.

Jeg har lyst til å reflektere litt over at det nå er over tre år siden fullskalainvasjonen i Ukraina. Det har ikke manglet på taler om hvor alvorlig situasjonen har vært, men når vi ser hvor vi står i dag, har det vært mangel på gjennomføringskraft. Når vi ser at Nammo har ventet i to år på å få tilgang til strøm, slik at de kan etablere seg, øke produksjonen og sette i gang, må jeg si at jeg blir overrasket. Det sies at det jobbes med hjemmelsgrunnlaget. Det har man altså nå gjort i to år. Ta f.eks. skytetårnet oppe i Halkavarre, skytefelt G, i Porsanger, som nå er stoppet av Statsforvalteren på grunn av reinsdyr – eller Chemring Nobel, som nå skal etablere ny fabrikk. Nå er diskusjonen i gang, nå er det arts mangfold, det er gammelskog, og det er andre ting. Ærlig talt, nå haster det faktisk. Et annet eksempel er amerikanske rasjoner som sto nesten ett år i toll mens Forsvarsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet kranglet, og det eneste som skulle til, var en instruks fra landbruksministeren til Mattilsynet. Ærlig talt – ærlig talt. Jeg hører hva som blir sagt, men jeg ser også hva som er gjort, og her er det ingenting som tyder på at det er tatt på alvor.

Fremskrittspartiet mener at det nå er på tide å rydde vekk byråkratiske hindre, enten det er i tilknytning til plan- og bygningsloven eller annet, slik at vi sikrer at rikets sikkerhet og Forsvaret går foran. Det må gå foran det aller meste. Så er det selvsagt innsigelser, som gjør at vi må ta det virkelig på alvor, enten det er fare for flom, grunnforhold eller andre viktige forhold. Det må vi selvsagt ta hensyn til, men vi skal ikke ta hensyn til reinsdyr, skog eller andre byråkratiske hindre når situasjonen er slik den er. Strømmen skal prioriteres til Forsvaret, til rikets sikkerhet. Den skal ikke prioriteres til kattevideoer og TikTok.

Vi fremmer forslag i dag om å styrke norsk forsvarsindustri, våpenproduksjon, forenkle regelverket, anskaffelsesprosessen, få på plass garanti, tilskudd, finansieringsordninger, for nå haster det med å øke produksjonen.

Nå har jeg hørt flere fra regjeringen de siste dagene snakke om at vi skal jobbe for å løse utfordringer, men at det tar mer enn to dager å gjøre det. Vel, regjeringen har hatt tre år på seg siden fullskalainvasjonen, og det er to år siden det ble kjent at Nammo trengte strøm. Jeg synes det er rart at man i dagens verden, med den usikkerheten som er, har latt byråkratiet fortsette å male og har latt ulike offentlige instanser sitte og krangle uten at det blir skåret gjennom. For å si det slik: Det kan ikke fortsette sånn. Nå må det tas grep. Nå er tiden for å sitte og følge situasjonen nøye og sitte og se på at det krangles mellom departementer over. Nå er vi nødt til å ha gjennomføringskraft. Derfor må det skje raskt, også når det gjelder de lovendringene som skal til for å sikre rikets sikkerhet, sikre gjennomføringskraft og sikre at det som det har blitt snakket om nå i over tre år, skjer i praksis.

Kirsti Bergstø (SV) [10:47:39]: Jeg vil takke for redegjørelsen fra statsministeren.

Jeg tror vi alle erkjenner at vi står i en dypt alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, først og fremst for ukrainerne, men også for oss alle, fordi vi har en autoritær og uforutsigbar president i USA. Trump er en del av en større framgang for ytre høyre, det autoritære høyre, og vi ser de kreftene på frammarsj også i Europa.

Vår såkalt nærmeste allierte og lederen for den frie verden, USA, er ikke lenger leder for den frie verden. Trump-administrasjonen har stilt seg i spissen for demonteringen av internasjonal rett og internasjonalt samarbeid, gjentar russisk propaganda om krigen i Ukraina, går til angrep på demokrati og ytringsfrihet, truer allierte med militær maktbruk og heier fram den ytre, autoritære høyresiden i Europa.

Da må vi våge å stille spørsmål ved om USA fremdeles er vår nærmeste allierte. Kan vi stole på Trump? Statsministeren mener vi ikke må spekulere i USAs støtte, men vi må heller ikke stikke hodet i sanden. Norge har i altfor lang tid vært altfor avhengig av USA, og det må vi slutte med. Vi er nødt til å styrke vår nasjonale forsvarsevne, si opp baseavtalen og styrke samarbeidet med andre NATO-land, i Norden, i Nord-Europa, som vi faktisk deler felles interesser med.

Da er det viktig å se både på ordene til Trump og på hans handlinger – og handle deretter. Vi ble alle rystet over Trumps voldsomme svik mot Ukraina den siste uken. Det er kanskje ikke sjokkerende, for han har lenge sagt at han ville trappe ned støtten, og vi har blitt vant til en ganske frekk og uverdigg stil fra Trump, men at han skulle både stoppe våpenstøtten og etterretningsstøtten, gjengi russisk propaganda og skjelle ut Zelenskyj på tv-skjermen på noen få dager, bør være sterk kost for oss alle, og det må man ta konsekvensene av.

Ukrainerne slåss for sin overlevelse som stat og nasjon, og den norske støtten til det ukrainske folk er solid både på Stortinget og blant folk her i landet. SV mener at vi nå må øke støtten til Ukraina. Jeg vil takke statsministeren for at han kommer til Stortinget for en dialog om det i dag. Vi må styrke Ukrainas egen forsvarsevne og egen mulighet til å forsvare seg selv. Ukraina har en god forsvarsindustri, og jeg håper det finnes muligheter for Norge til å kunne bidra enda mer til å styrke den på både kort og lang sikt.

I denne alvorlige situasjonen vil jeg advare mot budrunder og mot å bruke denne situasjonen til å ri vante politiske kjepphester. Jeg vil advare mot å bruke landets sikkerhet som argument for å svekke folks trygghet i hverdagen. Jeg reagerer på at enkelte partier bruker denne situasjonen til å si at om vi skal kunne styrke Forsvaret, krever det enorme kutt i velferd og folks trygghet, samtidig som kjente løfter om skattelette til de rikeste står ved lag. Skal vi klare å demme opp for ytre høyre, trenger folk trygghet i hverdagen. Sterke fellesskap gir ikke bare en bedre hverdag; de er også motgiften mot den splittelsen og avmakten som ytre høyre er avhengig av for å vokse. Store forskjeller er gift for samfunnet. Derfor må vi stå sammen nå, både om støtten til Ukraina – deres kamp er vår kamp – og også for trygghet i bred forstand.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:52:44]: Vi står i et sikkerhetspolitisk alvor som må møtes med tydelige svar, samtidig som vi holder hodet kaldt. Det ukrainske folk er i en desperat situasjon, under press fra to imperialistmakter, Russland og USA.

Vi støtter ukrainernes kamp for frihet og selvstendighet mot den russiske statens krig og okkupasjon. Norge må stå tydelig opp mot Donald Trumps hersing med Ukraina, med forsøk på både økonomisk utpressing og utplyndring og stans i våpenstøtten. Det trengs hardere internasjonale sanksjoner målrettet mot den russiske staten, oligarkene og næringsaktører som samarbeider med dem. Det er bare rimelig at Norge skal stille opp med noe av den krigsprofitten som har gjort at vi som land står økonomisk sterkere.

Den økte støtten til Ukraina må følges med to veldig klare beskjeder. Norge skal ikke gå i krig. Vi skal støtte ukrainernes rettferdige motstandskamp, men samtidig skal vi ikke sende norske soldater inn og øke faren for direkte konfrontasjon og at krigen sprer seg til flere land. Det andre er at Norge må intensivere det diplomatiske arbeidet for en rettferdig fred bygd på folkerettens prinsipper om statlig suverenitet og nasjonal selvråderett. Dette er på overtid og burde vært gjort på et helt annet nivå før Trump overtok i Det hvite hus. Nå er det desto viktigere at vi ikke overlater spørsmålet til imperialist-

maktene. Norge må følge to spor samtidig: både å støtte forsvarskampen og samtidig øke innsatsen for fredsforhandlinger som ikke skjer over hodet på ukrainerne.

I norsk fagbevegelse er det opprettet et eget solidaritetsinitiativ med Ukraina. En klar tilbakemelding fra ukrainske kamerater er at Norge må støtte opp under faglige rettigheter og sosial utjevning. At ukrainske arbeidere kan stå sammen for bedre vilkår og felles velferd, gir økt samhold og økt motstandskraft. Derfor er det viktig at den sivile delen av Nansen-programmet økes, og at den rettes inn mot å styrke sivilsamfunn og faglige rettigheter i Ukraina.

Regjeringen må også vurdere om Norge i større grad kan sikre at luftvern og andre bidrag Ukraina trenger, hvor Norge kan bidra, går til Ukraina, ikke til høyeste byder og førstemann til mølla. Dette var noe USA gjorde under Biden, men som Norge ikke har gjort. Tvert imot har Rødt fått svar fra den forrige forsvarsministeren om at det gjelder normale kommersielle vilkår i forsvarsindustrien – som for øvrig næringsvirksomhet i Norge.

Selv om verden er i utvikling rundt oss, ser vi at de fleste partiene er grunnleggende gjenkjennelige. Det gjelder også Rødt. Vi er et forsvarsparti som har vært mot den nedbyggingen av det nasjonale forsvaret som har fått pågå over tiår. Derfor er vi også for å gjenoppbygge det. Vi har hele tiden vært for å styrke Forsvaret utover det Stortinget har blitt enige om, som å gjenopprette Sjøheimevernet og sikre luftvern til sivilbefolkningen i større deler av landet.

Vi har i alle år sagt at stormakten USA kan ha interesser som er i motstrid med Norges, og at det derfor var uklokt å legge ned invasjonssforsvaret og gjøre seg så til de grader prisgitt en sikkerhetsgaranti fra USA, både direkte og gjennom NATO. Norge må ta større ansvar for egen sikkerhet og gjøre oss mindre prisgitt USA. Det samsvarer dårlig med å gi USA rett på tolv militærbaser på norsk jord når Trump truer Danmark og sier at han skal skaffe seg Grønland på en eller annen måte.

Det at dette ikke er nye standpunkter fra Rødt, gjør det ikke mindre viktig i den situasjonen vi er i nå. Rødt er uenig med partier som skyver den alvorlige situasjonen foran seg for å rettferdiggjøre velferds-kutt, samtidig som de fortsatt vil prioritere skatte-kutt for de rike. Hvis vi skal sikre totalberedskapen i samfunnet og demokratisk legitimitet og tillit i befolkningen, må vi tvert imot tette hullene i velferdsstaten.

Det vi trenger, er en sikkerhetspolitisk oppvåkning. Noe er i gang allerede i form av forsvarsforliket, hvor Stortinget har blitt enige om å styrke den nasjonale egenevnen. Det er veldig bra. Rødt er for å forsere og styrke det som handler om egenevne, som luftvern, kystforsvar og Heimevernet. Rødt vil også ha samarbeid med land i vår geografiske nærhet, særlig de nordiske. Det vil være en

raskere og bedre vei å gå enn å trekke mot EU, som noen tar til orde for.

Guri Melby (V) [10:57:47]: Vi står i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig, og alt sentreres om Ukraina. Er det én ting ukrainerne vet, er det at fred ikke er fravær av krig. Fred er å leve i frihet. Jeg redd for at vi er i ferd med å ende opp med en situasjon der vi aksepterer at Ukraina blir påtvunget en fredsavtale som ikke gir dem frihet. Det har Ukraina vært med på før.

I 1994 godtok Ukraina å gi opp sine atomvåpen i bytte mot sikkerhetsgarantier fra USA, Russland og Storbritannia. Den avtalen ble brutt, uten konsekvenser, med Russlands annektering av Krym og iverksettelse av krig i Donbas i 2014. Minsk I og Minsk II, fra 2014 og 2015, som skulle føre til politisk avtale og politisk løsning på krigen, ble aldri fulgt opp og la tvert imot grunnlaget for fullskalainvasjonen i 2022. Det er med andre ord dyrekjøpte erfaringer og beinhard realisme som ligger til grunn når Ukraina krever at en avtale må følges av sikkerhetsgarantier for å gi ekte fred og ekte frihet til Ukraina.

Det vi aldri kan tillate oss å glemme, er hva slags russisk regime det er Ukraina og Norge deler grense med. Det er et regime som i 2023 banket opp den kritiske journalisten Jelena Milasjina. De knakk fingrene hennes, barberte av henne håret og dynket henne i blå maling. Det er et regime som under massakren i Butsja i mars 2022 kneblet og skjøt flere hundre sivile på kloss hold. Det er et regime som fengslet og tok livet av den fremste opposisjonspolitikeren, Aleksej Navalnyj, for ganske nøyaktig et år siden. Det er et regime som har plassert ansiktsgjenkjenning i hele hovedstaden, slik at innbyggerne er under konstant overvåkning.

Ikke minst er det et regime som fortsatt har som politisk mål å sikre – og dette sier den norske etterretningstjenesten – at Ukraina står utenfor NATO, er uten troverdige vestlige sikkerhetsgarantier og er underlagt Russlands innflytelse. Med andre ord: Putin startet denne krigen fordi han vil hindre Ukraina i å være fritt og selvstendig. Ukraina skal være underlagt russisk dominans – en vasallstat. Det er den politiske visjonen vi kan være i ferd med å oppfylle hvis Ukraina ender med en såkalt fredsavtale uten reelle og troverdige sikkerhetsgarantier.

Vi må unngå at Putins lærdom blir at han kan bruke angrepskrig som politisk virkemiddel. Hvem vet hvilket land som blir neste offer? Den eneste måten å unngå denne fellen på er en kraftfull europeisk mobilisering for Ukraina – mye kraftigere enn det vi har sett fram til nå. Vi skal selvfølgelig jobbe for å engasjere Trump i Ukrainas sak, men en europeisk mobilisering for Ukrai-

na er en nødvendig forutsetning. Da trenger vi politiske ledere som viser vei, som gjør det krystallklart hva som står på spill, og som gjennom resolutt handling viser at Ukrainas sikkerhet også er vår sikkerhet.

Jeg mener vi i Norge nå har en siste sjanse til å vise at vi faktisk gjør alt. Vi kan, og vi må, mangedoble den militære støtten til Ukraina. Vi må styrke Zelenskyjs forhandlingsposisjon nå. Norges merinntekter fra Putins gasskrig mot Europa forplikter. Vi må vise vei fordi vi kan. Jeg er veldig glad for at statsminister Støre nå signaliserer en vilje til å øke støtten. Da jeg utfordret ham i denne salen for nøyaktig en måned siden, i tiltredelse-serklæringsdebatten, avviste Støre det samme. Selvsagt kan vi si at verden har endret seg, men det er ikke sånn at vi ikke så dette komme, at ingen forventet at støtten til USA ble noe helt annet da Donald Trump kom til makt-en.

Det var viktig for meg å fokusere på krigen i Ukraina i dag, for det er det som haster aller, aller mest. La meg kort avslutte med å si at det selvfølgelig er andre store, betydningsfulle grep vi må ta for å trygge Norge. Jeg deler representanten Erna Solbergs syn om at vi er nødt til å få en reell behandling av mulige forseringer av langtidsplanen, slik at det kan tas hensyn til når vi lager revidert budsjett. Jeg er også helt enig med statsminister Jonas Gahr Støre, som sier at nå er tiden for å samle Europa. Det mener jeg bør føre til en ny debatt om tettere integrasjon med Europa her og nå, men også en debatt om norsk medlemskap i EU.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [11:02:51]: Takk til statsministeren for ei god utgreiing. Eg og Miljøpartiet Dei Grøne er einige i at me må gjera meir, men eg er diverre bekymra for at det regjeringa legg på bordet, ikkje er nok. Russland har no fått fornya sjølvtilitt i sitt brutale forsøk på å knusa eit demokratisk naboland. Som statsministeren sa: Noreg har stilt 155 mrd. kr til rådigheit over fleire år. Det er mykje pengar, men det er ikkje meir enn at det er cirka like mykje som Helse- direktoratet seier Noreg vil spara kvart år dersom den norske befolkninga følgde kosthaldsråda.

Noreg kan gjera meir. Ingen andre land i Europa har den same moglegheita som oss til å tetta det hølet Trump har laga i den ukrainske økonomien. Dei neste dagane vil vera avgjerande for om Noreg vil evna å gripa det som kanskje er vår siste sjanse til å ta vår del av ansvaret for å stoppa Russland mens me enno kan. Det er på tide å prioritera hardt.

Grunnsynet til Miljøpartiet Dei Grøne er tydeleg: Me trur på ein verdsorden som er basert på folkeretten og respekt for menneskeliv. Me vil prioritera det viktigaste – no og på lang sikt. Me trur på internasjonalt samarbeid og rettferd, me står fast på medlemskapet i NATO

– som trass alt er meir enn USA – og me meiner at Noreg høyrer heime i EU. Her er me og Støre einige, trur eg, sjølv om statsministeren, av uforstålege grunnar, meiner at tida ikkje er inne for ein EU-debatt i Noreg. Om tida ikkje er inne no – når? Dersom Noreg no hadde signalisert tydeleg at me ønskjer å inngå for fullt i både det europeiske forsvarssamarbeidet og EU, ville det senda eit kraftig og positivt signal.

For å ha gode vener, må ein òg vera ein god ven – ein må stilla opp. I dag vel Noreg i for stor grad å stå på utsida, mens me håpar at nokon andre skal ta ansvar. Folk der ute får det med seg: Noreg har tent seg søkkrike på å øydeleggja klimaet, og no tener me oss endå rikare på krigen i Ukraina. Mens ukrainarane døyr på slagmarka, mens Europa rustar opp, og mens fattige land vert tvinga til å bera den tyngste børa, lèt me pengane våre liggja trygt i oljefondet. Kor trygt er det eigentleg?

Me i Miljøpartiet Dei Grøne har føreslått å oppretta eit solidaritetsfond for Ukraina på 1 000 mrd. kr. Til samanlikning tente Noreg 1 270 mrd. kr ekstra på høge gass- og oljeprisar som følgje av krigen i Ukraina i 2022 og 2023. No er tida inne for å betala krigsprofitten tilbake. For andre land ville eit slikt beløp føra til ekstreme budsjettkutt og vera vanskeleg å gjennomføra, men Noreg kan gjera dette utan at nokon eigentleg treng å merka forskjellen, bortsett frå forvaltarane i Noregs Bank. Likevel seier dei andre partia at forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne om 1 000 mrd. kr er altfor mykje.

Når historia om denne tida skal skrivast, kva vil det då stå om Noreg? At me såg ein sivilisasjonskamp spela seg ut, men valde å spara? At fascismen vann fordi me forsvarte bankkontoen vår med større iver enn me forsvarte fridom og demokrati?

La meg understreka: Det er ikkje nok at Ukraina berre får akkurat nok hjelp til å forsvara Kyiv og hindra at dei fell i morgon. Ukraina må ha styrke til å ha reelle moglegheiter til å driva okkupantane ut. Utan ein slik styrke på slagmarka vil dei heller ikkje ha styrke i forhandlingsrommet, og resultatet vil verta eit nederlag for demokratiet og ein siger for diktaturet til Putin. Det sender ein bodskap til despotar over heile verda om at stormakter kan sleppa unna med militær aggresjon. Difor må me gje Ukraina det dei treng.

Eg registrerer at regjeringa dekkjer seg bak handlingsregelen for at me ikkje skal gje så det monnar til Ukraina. Regjeringa dekkjer seg altså bak ein formalitet, mens ukrainske soldatar manglar våpen og vert drepne på slagmarka – ein formalitet som både ein tidlegare oljefondssjef og 46 andre samfunnsøkonomar tydeleg seier ikkje bryt med intensjonen i handlingsregelen, nemleg å bidra til gode liv for etterkommarane våre.

La meg til slutt vera heilt klar til Høgre og ytre høgre, som meiner at ein no hovudlaust skal byggja ned natur,

ofra matjord og pumpa opp meir olje: Det er ikkje naturvern som har sett oss i denne situasjonen. Det finst ingen nasjonal tryggleik på ein klode som vert varma opp med tre grader, der milliardar av menneske vert tvinga på flukt, og der matsystema kollapsar. Det er den kursen dei har sett oss på. Tryggingsspolitikk handlar om å rusta oss for framtida, ikkje om å øydeleggja ho.

Noreg har råd til å handla, Noreg har råd til å gje meir, og me har ikkje råd til å la vera.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [11:08:05]: Jeg vil begynne med å takke statsministeren for en god redegjørelse. Jeg har også lyst å benytte anledningen til å takke statsministeren for den jobben han gjør som representant for Norge i en utrolig urolig sikkerhetspolitisk situasjon.

Jeg tror det er en styrke at det politiske Norge står fast og står samlet. Jeg merker meg likevel at noen i den norske debatten nærmest har slått fast at vi ikke lenger kan stole på NATOs sikkerhetsgarantier, og at USA ikke lenger vil stå ved sine forpliktelser. Det mener jeg er feil. NATO er den viktigste pilaren i vår sikkerhetspolitikk. Artikkel 5 i NATO-pakten står fast, og USA har ikke trukket seg fra den forpliktelsen. Dette er det viktig å være tydelig på.

Som statsministeren var inne på: Akkurat nå trener altså 10 000 NATO-soldater i Nord-Norge, bl.a. amerikanske styrker. Ja, USA er sentralt for Europas sikkerhet, og jeg er glad for at statsministeren understreker at samarbeidet og relasjonen med USA må bestå. Her er det viktig å ha med seg at Norge, med våre havområder og vår strategiske plassering, også er avgjørende viktig for USAs sikkerhet. Det betyr ikke at vi skal unnlate å si fra til den amerikanske administrasjonen der vi opplever direkte usannheter, antidemokratiske tendenser og en utenrikspolitikk som setter felles regler til side for den sterkestes rett-tenkning – på ingen måte. Jeg tenker det bør ringe en bjelle i USA når de stemmer nærmest helt alene, sammen med Nord-Korea, Russland og Kina, i FN. Jeg tror ikke det er selskapet de ønsker å være i framover.

De siste årene har Norge doblet forsvarsinvesteringene. Her står vi sammen. Samtidig har det skjedd mye siden forsvarsforliket, noe som krever at vi gjør mer, og at vi forserer investeringene ytterligere. Kristelig Folkeparti mener at vi i lys av sikkerhetssituasjonen bør øke forsvarsinvesteringene til 3 pst. av BNP allerede i 2027, altså ni år raskere enn i gjeldende plan. Det er både realistisk og nødvendig. Jeg støtter også det Erna Solberg nevnte. Vi må få en reell mulighet til å kunne behandle det, slik at vi viser at det er handling, og at det vi får levert fra regjeringen, er reelt.

Vi ser heldigvis at andre europeiske land trekker lignende konklusjoner. Danmark er allerede på linje med det forslaget, og Storbritannia har lovet en økning til

2,5 pst. i 2027, med en ambisjon om å nå 3 pst. i neste parlamentsperiode. Ikke minst har Tysklands kristendemokrater gått sammen med sosialdemokratene om et historisk forslag om å vrake landets gjeldsbrems for nettopp å kunne gjøre storstilte investeringer i eget forsvar og yte militær bistand til Ukraina. Dette er viktige signal som viser Putin at Europa står sammen og mener alvor om å ta et større ansvar for egen sikkerhet, samtidig som det svarer ut amerikanske krav om at Europa må ta på seg et større sikkerhetspolitisk ansvar.

Trump pauser nå den militære støtten og etterretningsstøtten til Ukraina. Det er alvorlig, og det vil svekke Ukrainas forsvarskamp og muligheten til å beskytte egne borgere. Ukraina kjemper en heltmodig innsats for sitt land – de styrkene som nå er der, er i kamp om liv og død, om demokrati og rett til selvbestemmelse. Vi vet også at de i realiteten kjemper en kamp for hele Europa, og derfor må vi trappe opp den militære støtten til ukrainernes frihetskamp, i tillegg til den humanitære innsatsen for landets hardt rammede befolkning. Vi har gitt betydelige bidrag her fra Norge, men vi både kan og må bidra mer. Som vi har hørt: Ifølge de oppdaterte tallene fra Kiel-instituttet har norsk støtte til Ukraina vært klart lavere enn våre nordiske venners, til tross for den unike finansielle situasjonen vi er i med enorme ekstraintekter knyttet til nettopp krigen i Ukraina.

Støtten må gis på en måte som sikrer at pengene kommer fram og kan brukes mest mulig effektivt, slik vi også hørte statsministeren være tydelig på. Jeg tror det norske folket har et sterkt ønske om fred i Ukraina, og ukrainerne har mer enn noen andre et ønske om fred. Slik er det også med Zelenskyj. Likevel må vi ikke forveksle fred med kapitulasjon. Kompromisser vil være nødvendig, men vi trenger en rettfærdig fred, vi trenger en varig fred, og vi trenger en fred Ukraina og Europa kan stole på.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:13:05]: Jeg vil takke partiene for gode innspill og tilbakemeldinger. Jeg opplever at vi står samlet om å styrke Nansen-hjelpen – det kommer vi tilbake til i ettermiddag. Vi står også sammen om at vi skal styrke forsvaret vårt.

Jeg har lyst til å si at i den langtidsplanen vi har lagt, er det første store, betydelige løftet i år en bevilgning og et løft på 15 mrd. kr i økning, som vi nå jobber med å fase inn som et veldig stort beløp. Det er det forsvarssjefen som har ansvaret for å gjøre fra dag til dag, og vi følger det selvfølgelig tett. Jeg er veldig opptatt av at vi gjør det mulig å gjennomføre dette på en god måte og får det forsvaret vi har, til å virke – som jeg har sagt, kanskje spesielt på grunn av læring fra den mest dramatiske krigsvirkeligheten som er, nemlig i Ukraina. Vi skal ta det inn også i vårt forsvar.

Da kan jeg signalisere at vi skal holde god kontakt med Stortinget om framdriften i det, i tråd med at vi har vedtatt denne planen sammen. Det kan være at vi har behov for noe tid på noen områder fram til sommeren, og noe kan diskuteres med Stortinget raskere. Vår holdning er at vi skal jobbe uten opphold og i tett kontakt med Stortinget.

Så har jeg bare lyst til å si noe angående de enkelte forsvarsinvesteringene. Nammo har fått det de trenger for å gjennomføre sine planer. Det fikk de for to år siden, og vi er i dialog med dem. De skal få tilgang på den kraften de trenger for å gjennomføre de neste prosjektene. Det må komme i ordentlig rekkefølge. Nå er det snakk om å utvide den kapasiteten de har. De fikk en avtale om å produsere artillerigranater til 1,95 mrd. kr for å dekke nasjonale behov. Vi har et felles skandinavisk initiativ der Norge har inngått avtale med Nammo for leveranse av artilleriammunisjon til Ukraina. Norges andel er på 200 millioner av en total ramme på 600 millioner. Nammo, Kongsberg Gruppen og Chemring Nobel har også vært med på det store EU-prosjektet ASAP, hvor Norge betaler inn en kontingent, og hvor de norske bedriftene har fått veldig god uttelling. Det er veldig bra, for de kan da bidra til å produsere våpen som trengs.

Vi har også et veikart for økt produksjonskapasitet, som vi jobber sammen med bedriftene om, med en lang rekke tiltak for å støtte de små og mellomstore bedriftene. Jeg fikk selv høre og se i Ukraina at den ukrainske forsvarsindustrien nå får tilgang på lisenser fra Nammo til å produsere i Ukraina. Jeg tror at den støtten vi nå skal annonsere, kommer til å handle mer om investering i Ukraina. Det er jo et spor Danmark har fulgt i noe tid. Vi har støttet danskene, men vi ønsker også å opprette et eget norsk spor for det.

Så vil jeg vektlegge samordningen i det vi nå gjør for å støtte Ukraina. Vi kommer som sagt til å varsle en betydelig økning i tillegg til det vi allerede har gått inn for i 2025. Det skal ses i sammenheng med fredsplanen det nå jobbes med i Europa. Vi jobber veldig tett på det med Frankrike og Storbritannia, særlig Storbritannia. Jeg synes det er verdifullt og interessant å se at man i EU også klart anerkjenner at Europa er større enn EU: Tyrkia må med, de befinner seg i regionen og har unike innganger og interesser å ivareta, Storbritannia, Norge, Island og til og med Canada regner seg inn, med felles synspunkter med Europa. Det er et veldig viktig sikkerhetspolitisk spor for Norge.

Som mange her har sagt i dag, med litt ulike innganger, må vi styrke den europeiske delen av NATO. Det er der samarbeidet om forsvar skal skje. Det er, for å si det med respekt, ikke i EU som sådan. EU jobber nå med å samordne retningslinjer for å ta opp lån til å investere i forsvar. De samordner noe støtte til industrien for for-

svar, men utøvelse av forsvar skjer i NATO. Der er det strukturer, erfaringer og oppsett hvor vi inngår, og på de to siste toppmøtene har vi vedtatt regionale planer som nå skal virkeliggjøres.

Da er det av stor betydning for Norge å fordype samarbeidet, spesielt med de nordiske landene Sverige og Finland. I forrige uke tok jeg initiativ overfor Mette Fredriksen til at også Norge og Danmark nå skal inngå en ny avtale om å fordype samarbeidet mellom oss. I tillegg er forholdet til Storbritannia av spesiell betydning – over Nordsjøen, Storbritannia som en maritim makt, og Norge har store havområder.

Disse tingene henger sammen. Derfor håper jeg at vi nå, egentlig om få timer, kan annonsere en norsk støtte som passer inn i det de diskuterer i Brussel, i EU. Der vet vi at det er krevende, for noen av EUs 27 medlemsland motsetter seg at det skal gis økt støtte til Ukraina. Der kan det komme nye initiativer for at Europa bidrar. Norge skal være der, på både den militære siden, den politiske siden og den diplomatiske siden. Takk, president.

Presidenten [11:18:02]: Jeg vil takke statsministeren. Dermed er kommentarrunden avsluttet. Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse om den sikkerhetspolitiske situasjonen vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:18:12]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Helge André Njåstad, Tor André Johnsen, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad og Sylvi Listhaug om å utsette slukking av 2G-nettet (Innst. 147 S (2024–2025), jf. Dokument 8:23 S (2024–2025))

Presidenten [11:18:38]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Larsen (H) [11:19:07] (ordfører for saken): Dette er et representantforslag fra Fremskrittspartiet om å utsette slukking av 2G-nettet. Forslagsstillerne mener nedstengningen av 2G-nettet skal harmoniseres med våre naboland. De mener også at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet dokumenterer at alle som i dag er avhengig av 2G-nettet, er informert om ned-

stengningen, og at de har en plan for å sikre at vitale systemer blir oppgradert til 4G eller 5G.

2G er første generasjons GSM-mobilnett og ble utbygd for 33 år siden. Senere fikk vi mobilnettet 3G, som hadde mye større datakapasitet enn 2G. 3G ble nedlagt i 2021 og erstattet med 4G. Nå er 5G i ferd med å erstatte 4G.

Nyere mobilnett gir større overføring av datakapasitet og har betydelig sikrere teknologi. Det er altså betydelig vanskeligere for uvedkommende å bryte seg inn på 4G og 5G enn på 2G. 2G har blitt tatt vare på fordi mange enkle systemer har blitt styrt via 2G-nettet, slik som heiser, alarmer, systemer som kontrollerer pumper, og så videre.

Alle nye biler har mulighet til automatisk å ringe opp en nødsentral dersom bilen kolliderer. Systemet kalles eCall, og det er et EU-krav at moderne biler skal ha denne sikkerhetsfunksjonen. Enkelte nye bilmodeller blir fortsatt utstyrt med utstyr som er avhengig av 2G-teknologi.

I komiteens behandling av denne saken har det vært muntlig høring med åtte deltagere. Komiteen har også fått skriftlige høringsinnspill. Spørsmål omkring 2G ble også nylig behandlet i komiteen i sammenheng med oppdatering av lov om elektronisk kommunikasjon i juni 2024.

Telenor og Telia har tidligere annonsert at de ville slukke sine 2G-nett innen utgangen av inneværende år. Telenor har senere sagt at de skal ta vare på 2G i ytterligere to år, til utgangen av 2027. Telia har informert komiteen om at de har varslet sine kunder om nedstengningen av 2G-nettet siden 2018.

Høringsinnspillene som ønsker å opprettholde 2G, nevner bl.a. at brukerne ikke har oversikt over hvilke systemer som rammes om 2G slukkes, at eCall slutter å virke, og at en nedstengning bør vente til det er gjennomført en konsekvensutredning for å fastslå virkningene det vil gi.

Som følge av dette kom komiteen til et fellesforslag som sier:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en konsekvensutredning for å få en oversikt over hvilke systemer av betydning for sikkerhet og beredskap som ikke vil virke etter at 2G-nettet slukkes.»

Denne saken er full av dilemmaer. På den ene siden er 2G teknologisk utgått på dato for mange år siden. På den andre siden er det forunderlig at flere bilprodusenter fortsetter å bygge biler som er avhengig av 2G. Generelt bør et land som Norge følge EU i saker som dette. Vi er gode på mange områder, men et samlet Europa er mye bedre.

Jeg håper en konsekvensutredning kan vise hvor mange av våre andre samfunnsviktige funksjoner som

ikke er klargjort for 5G, slik at de funksjonene kan oppgraderes.

Tom Einar Karlsen (A) [11:22:18]: Teknologiske skifter kommer med ujevne mellomrom. I løpet av de siste tiårene har vi i dette landet lagt ned 3G-nettet, vi har stengt det analoge bakkenettet for tv-signal, de største radiokanalene har gått fra FM til DAB, og vi er i gang med å sanere det gamle fasttelefonkobbernettet. I så måte er det ikke noen ny øvelse vi skal gjennom når 2G-nettet nå skal stenges for å frigjøre kapasitet til 4G og 5G, men variasjonen i alt utstyret som blir berørt, er nok noe mer omfattende denne gangen.

Komiteen hadde denne problemstillingen på radaren allerede i fjor sommer, da vi behandlet den nye ekomloven, men det er fortsatt noe usikkerhet som må ryddes vekk. Det er derfor fornuftig med en ekstra runde for å få bedre oversikt over konsekvensene. Jeg er glad for at en enstemmig komité har konkludert på samme vis i saken.

Jeg er også glad for at statsråden har kommunisert tydelig om hvor viktig det er å ivareta viktige tjenester som i dag er basert på 2G, og at Telenor selv har besluttet å utsette stenging av sitt 2G-nett til 2027.

Når det er sagt, må jeg si at jeg er en smule overrasket over kritikken opposisjonen, og kanskje i særdeleshet Fremskrittspartiet, retter mot regjeringen i innstillingen. Dette skiftet har vært varslet i et tiår allerede, så dersom vi er dårlig forberedt nå, rammer nok den kritikken tidligere regjeringer og statsråder vel så mye som den sittende. Fremskrittspartiet, som bruker ord som uansvarlig om prosessen, synes å ha lukket øynene for at dagens 2G-nett har svak kryptering og problemer med autentisering.

Vi er altså der at vi drifter mer eller mindre kritiske tjenester på et mobilnett som er sårbart for hacking. Gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen er jeg vel så bekymret over det som mulig bortfall av eCall, og hvorvidt vi legger for mye vekt på det grønne skiftet.

I 2019 gikk også debatten i mediene om hvem som skulle få lov til å bygge 5G i Norge. Skulle vi slippe til alle aktører, eller skulle vi stenge døren for noen, av sikkerhetspolitiske hensyn? Det endte med at teleselskapene selv besluttet å utvikle sine nett videre, med teknologi fra svenske Ericsson og finske Nokia, altså land som ligger oss nært sikkerhetspolitisk.

Arbeiderpartiet mener det er viktig at teleselskapene får gjennomføre de oppgraderings- og utbyggingsplanene som ble lagt av bransjen selv i forrige stortingsperiode, uten at den prosessen forsinkes unødig.

For Arbeiderpartiet er en trygg og effektiv digital grunnmur en høyt prioritert oppgave. Vi skal selvsagt gjennomføre dette skiftet over til 5G på en god og trygg

måte, med behørig hensyn til dem som trenger tid og hjelp til å omstille seg, men vi bør også opprettholde ambisjonen om å komme oss over på sikrere og mer effektive løsninger så raskt som mulig.

Morten Stordalen (FrP) [11:25:18]: Forslaget om å utsette slukking av 2G-nettet har skapt engasjement. En del røster har vært mest opptatt av å fortelle hvor gammel 2G-teknologien er – og det kan de gjerne ha rett i – istedenfor å se konsekvenser og hva det faktisk betyr.

Påstander fra teleoperatørene og regjeringen om at stengingen av 2G har vært varslet lenge, er riktige, men tydeligvis har ikke denne varslingen vært tilstrekkelig. Noen aktører var tidlig ute for å slå alarm om konsekvensene dersom 2G-nettet stenges som opprinnelig planlagt nå i 2025. Bilbransjen var en av dem. De har vært svært tydelige på at en del nye biler som selges i dag, fortsatt benytter 2G. Cirka 700 000 biler i Norge vil med slukking av 2G-nettet miste funksjonen eCall. I denne komiteen, transportkomiteen, som er opptatt av trafiksikkerhet, null hardt skadde og drepte i veitrafikken, bør det være et tankekors at det ikke skal bety noe.

Det er også en av grunnene til at flere land i EU har valgt å utsette slukkingen: at det per i dag ikke finnes en løsning for å kunne konvertere dette til en nyere teknologi uten videre. Man kan ikke bare sette inn et SIM-kort eller bytte adapter; man må rett og slett bytte ut hele styreenheten i bilen, noe som er svært kostbart. Når flere av landene i EU har valgt å utsette slukkingen, er det fordi de i samarbeid med bilprodusentene søker å finne en løsning.

Utover dette er det en lang rekke produkter og tjenester som rammes når 2G-nettet slukkes. Det er ikke bare eCall i biler: Det er alarmer, som trygghetsalarmer, vann- og avløpssektoren i kommunene, landbruksutstyr, melkemaskiner, heiser, informasjonstavler, medisinsk utstyr og en lang rekke annet utstyr. I disse tider hvor det fokuseres på sikkerhet og beredskap, kan det se ut til at dette blir tatt litt for lett på, siden vi ikke har samlet oversikt over konsekvensene.

Etter at forslaget ble fremmet, har Telenor på eget initiativ valgt å utsette slukkingen til utgangen av 2027, mens Telia har vært tydelig på, også i komitehøringen, at de vil slukke i august i år, uavhengig av hva andre måtte mene. De var rett og slett overtydelige i høringen. Begrunnelsene som ble gitt fra Telia til komiteen, var at alle aktører har hatt svært god tid til å forberede seg for dette, at det har vært godt opplyst, at det ser ut som de fleste er i rute, og at det ikke skal være noen kritiske løsninger som faller ut. Akkurat det kunne jeg tenke meg å si noe mer om. Det er bare å lese VG fra februar, om Helse- og sosialdepartementet og alt medisinsk utstyr, men det kommer jeg tilbake til i neste innlegg.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag. Jeg er selvfølgelig glad for at vi får en konsekvensutredning, men det i seg selv er ikke godt nok.

Presidenten [11:27:57]: Representanten Morten Stordalen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Karianne O. Tung [11:28:15]: Vi er i ferd med å gjennomføre en digital transformasjon av samfunnet vårt, noe som er helt nødvendig for å håndtere vesentlige utfordringer, men ikke minst ta i bruk store muligheter i framtiden. Regjeringens digitaliseringsstrategi slår fast at Norge skal være verdens mest digitaliserte land i 2030. For å lykkes med denne ambisjonen er det nødvendig å sørge for at den digitale grunnmuren er både robust og basert på framtidsrettet, sikker og energieffektiv teknologi. Vi kan ikke for evig fortsette å lene oss på gamle løsninger. Derfor må vi gjøre oppgraderinger, bl.a. ved å slukke 2G og frigi kapasitet til 5G. Jeg synes også statsministerens redegjørelse om den sikkerhetspolitiske situasjonen synliggjør nettopp dette argumentet særdeles godt.

Utfasingen av 2G skal gjennomføres slik at aktørene med 2G-avhengige løsninger har gode planer for utskifting, og slik at viktige samfunnsfunksjoner ikke blir skadelidende. Jeg er glad for komiteens innstilling nettopp på dette punktet. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet vil få klar beskjed om dette og fortsette å følge opp 2G-slukkeprosessen, slik de har gjort over flere år, og ytterligere utrede konsekvenser for systemer av betydning for sikkerhet og beredskap. Jeg har allerede bedt om tettere oppfølging av dette i årets tildelingsbrev til etaten. Departementet har også god dialog med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om slukkingen av 2G-nettet.

Det påhviler også mobiltilbyderne et ansvar for å ha oversikt over de av kundene deres som ivaretar samfunnskritiske funksjoner, og gi kundene god oppfølging i overgangsfaser når teknologi skal skiftes. Mobiltilbyderne må ha gode planer for å minimalisere ulemper ved teknologiskifter og fange opp alvorlige konsekvenser.

Med unntak av eCall er det ikke identifisert bruksområder der det ikke finnes gode erstatningsløsninger. Det finnes ingen enkel løsning for dagens biler med eCall. Telenors utsettelse av 2G-slukkingen til 2027, som jeg mener er klok og hensiktsmessig, gir mer tid til å se på avbøtende tiltak når det gjelder eCall. Ulike hensyn må veies, men la det ikke være tvil om at 5G er bedre for samfunnsikkerheten enn 2G.

Norske myndigheter tar utfordringene knyttet til 2G-slukkingen på alvor. Vi skal være forberedt på ulemper som kan oppstå, og samtidig sikre en nødvendig teknologisk fornyelse for den digitale omstillingen av samfunnet vårt.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:30:55]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Larsen (H) [11:31:23]: «Er vi sikre på at nedstengningen av 2G-nettet ikke vil gi utilsiktede ringvirkninger?»

Dette var et skriftlig spørsmål fra meg til statsråden den 13. mai i fjor. Statsråden svarte ikke på om vi var sikre eller ikke på om nedstengningen ville gi utilsiktede ringvirkninger, men hun ga en god utredning om de ulike teknologiene og deres sårbarheter. En setning i svaret forundret meg, og det var følgende: «Departementet vil følge nøye med for å forsikre seg om at viktige funksjoner fungerer etter en nedslukking av 2G-nettet.»

Det er en vente-og-se-holdning. Nå har komiteen samlet seg om at en nedstengning skal konsekvensutredes. Mitt spørsmål til statsråden er da: Hvorfor har ikke departementet sørget for å utrede konsekvensene av å stenge ned 2G, siden det har vært så mye usikkerhet rundt en nedstengning?

Statsråd Karianne O. Tung [11:32:12]: La meg først få kommentere om utilsiktede konsekvenser. Det er riktig at overgangen fra 2G til 4G og 5G og teknologiskifter byr på utfordringer når man skal gjennom de skiftene. Derfor har vi også tidligere bedt Nkom om å følge prosessen tilbyderne har med markedet, nettopp for å minimere de konsekvensene som kan oppstå som følge av 2G-slukkingen.

Når det er sagt, har undertegnede gjennom høsten i fjor, 2024, hatt en økende bekymring for både om disse konsekvensene var utredet godt nok, og om man hadde god nok oversikt. Derfor inviterte jeg både Telenor og Telia inn på mitt kontor i høst for å høre hvilke planer selskapene hadde for slukkingen, og hva man skulle gjøre for å bøte på de mulige konsekvensene. Jeg er derfor glad for at Telenor i etterkant har kommet tilbake og bestemt seg for å utsette slukkingen til 2027, sånn at man får bedre tid på seg til å gjøre det skiftet som trengs.

Erlend Larsen (H) [11:33:14]: «Er kommunene forberedt på at systemene deres ikke vil virke når 2G legges ned, og er kommunene kompensert for ekstrakostnaden ved å fornye systemene raskere enn om vi følger tidsplanen til resten av Europa?»

Dette var et skriftlig spørsmål fra meg til statsråden den 30. september i fjor. Mange systemer som blir eller har blitt styrt via 2G-nettet, er av samfunns viktig betydning. I høringsinnspillet fra kommunesektoren sier KS at slukking av 2G-nettet på kort sikt vil gi kommunene økonomiske utfordringer på toppen av både prisvekst og renteøkninger som nå rammer tjenesteproduksjo-

nen i hele landet. Det betyr at kommunene ikke er så klare for nedstengningen som vi håpet og trodde.

Mitt spørsmål til statsråden er da: Burde ikke Nasjonal kommunikasjonsmyndighet hatt oversikt over konsekvensene nedstengningen har for kommunene?

Statsråd Karianne O. Tung [11:34:04]: Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har hatt tett kontakt med tilbyderne helt siden varslingen om 2G-nettet ble gjort for over ti år siden. Så er det riktig at det gjenstår en del arbeid med å få skiftet ut utstyr, særlig i kommunene. I sitt møte med meg i høst har tilbyderne sagt til meg at de har hatt tett kontakt med kommunene, hatt informasjonskampanjer og bedt kommunene om å få en oversikt over hvilket utstyr de har som drives på 2G-nettet, nettopp for å kunne gjøre den utskiftningen. Vi har gjort teknologiske skifter før, som da vi gikk fra analog til digital tv og fra FM til DAB, og i de teknologiskiftene er det både vi som forbrukere og virksomhetene selv, enten de er private eller offentlige, som må stå for finansieringen av det utstyret.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:35:12]: Det er særdeles viktig at vi har eit høgt tempo i Noreg når det gjeld å investere i ny teknologi. På det digitale feltet har Noreg gjort ein stor innsats, og vi har kome langt i utbygginga av eit moderne 5G-nett. Samtidig er det utruleg viktig – som denne saka er ein illustrasjon av – at ein er trygg på at eksisterande tenester fungerer i ein overgangsfase, spesielt viss dei er knytte til sikkerheit, beredskap og viktige samfunnsfunksjonar. I ein del samanhengar er ein òg avhengig av dei teknologiske vala som eksempelvis bilimportørar og andre selskap tek.

Komiteen har samla seg om å be regjeringa om å gjennomføre ei konsekvensutgreiing, noko eg registrerer at statsråden har merka seg. Kan statsråden svare på korleis ei slik utgreiing vil verte gjennomført, og korleis Stortinget vil verte informert om svara frå utgreiinga?

Statsråd Karianne O. Tung [11:36:15]: Jeg er veldig glad for forslaget fra komiteen om å gjennomføre den konsekvensutredningen. Det er også helt i tråd med det jeg har gitt Nkom i oppdrag å gjøre gjennom tildelingsbrevet, nemlig at man skal følge situasjonen knyttet til slukkingen av 2G-nettet veldig tett. At man nå også skal foreta en egen konsekvensutredning, mener jeg er klokt og riktig fordi det kan oppstå sårbarheter i systemet vårt når man skal gjøre slike teknologiskifter. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet har fått i oppdrag å gjennomføre den konsekvensutredningen. Det skal de få tid til å gjøre – helst så fort som mulig – og når den er gjennomført, skal vi komme tilbake til Stortinget på egnet måte med funnene man har gjort i den utredningen.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:36:59]: Ein av grunnane til at eg spør om tidshorisonten, er at – som statsråden òg viser til – ein av dei store teleoperatørane har utsett sløkkinga av 2G-nettet til 2027, mens Telia, i høyring, har gjeve uttrykk for at dei framleis står fast på eit tidsløp som er mykje kortare. Difor lurar eg på om statsråden kan vere noko meir presis når det gjeld både tidsløpet og kva slags konsekvensar det eventuelt kan få i dialogen med selskapa, som f.eks. Telia.

Statsråd Karianne O. Tung [11:37:36]: La meg først få si at jeg er glad for at nettopp Telenor har valgt å utsette sin slukking av 2G-nettet. Det er Telenor som har holdt på lengst og har den definitivt største utbredelsen av 2G-utstyr eller SIM-kort for 2G-utstyr. Det at Telenor har valgt å utsette slukkingen, gjør meg mer beroliget, fordi de er den definitivt største og mest dominante aktøren på markedet.

Nkom skal få bruke tid. Akkurat hvilken måned i høst de kommer med den konsekvensutredningen, kan jeg ikke svare på her og nå, men vi har sagt at vi ønsker den så fort som mulig – helst sett i sammenheng med slukningstidspunktet for Telia også. Telia har orientert meg om at de ikke kommer til å slukke hele nettet med ett trykk, men at de vil ta fylke for fylke, for å følge situasjonen tett. Jeg tar for gitt at hvis man oppdager at konsekvensene er for store, vil Telia også vurdere å utsette slukkingen.

Morten Stordalen (FrP) [11:38:51]: I VG var det den 21. februar i år et intervju med en som er fagansvarlig i Helsedirektoratet, med Direktoratet for medisinske produkter og med Statens helsetilsyn. Man prøvde å få en oversikt over om det er noen funksjonaliteter innenfor helsefeltet som kunne bli rammet. I tillegg til trygghetsalarmer var det ambulanser som benytter seg av 2G-nettet for å sende EKG-data til sykehus, medisindispensere som fordeler medisin automatisk, diverse karmaløsninger og tilsynsløsninger med sensorer som viser om en pasient har falt ut av eller forlatt sengen. Man kunne ikke utelukke at flere av disse funksjonalitetene ville falle ut. Det vet man ikke. Både Statens helsetilsyn og Direktoratet for medisinske produkter sier at de ikke har noen oversikt.

Vil statsråden, på bakgrunn av de opplysningene som har framkommet i saken, vurdere å sette Telia på hold, siden de har sagt at de skal være ferdig med slukkingen i august i år, i og med at man skal få konsekvensutredningen før man tar en beslutning?

Statsråd Karianne O. Tung [11:39:58]: Jeg tar for gitt at aktører har oversikt over hvilket utstyr de nå har som går på 2G, og at de bruker tiden godt fram til 2027 for å skaffe seg oversikt og gjøre det teknologiskiftet

som er nødvendig. Representanten Stordalen kommer her med mange gode eksempler på kritiske løsninger som drives av 2G-teknologi. Det er snakk om sending av EKG-informasjon og medisindispensere – løsninger det er særdeles kritisk for hvis de blir hacket, noe det er større sannsynlighet for at kan skje når løsninger går på 2G-teknologi, sammenliknet med 4G og 5G.

Telia ønsker å fortsette sin slukkeprosess. De har meddelt meg at de har god oversikt over både konsekvenser og hvordan de skal gjøre den jobben. Hvis Telia blir usikker på konsekvensene av slukkingen, må de igjen vurdere å utsette sin slukking.

Presidenten [11:40:55]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tom Einar Karlsen (A) [11:41:18]: Jeg tegnet meg på talerlisten for å kommentere litt av Fremskrittsparti-representant Morten Stordalens innlegg og det han sa om trafikksikkerhet. Man kan nemlig få et inntrykk i denne saken av at det kun er Fremskrittspartiet som er opptatt av trafikksikkerhet, men det er selvsagt ikke riktig. Jeg har ikke møtt noen i transport- og kommunikasjonskomiteen som ikke mener at trafikksikkerhet er viktig, uansett hvilket parti det er snakk om.

Jeg tror også at systemer som automatisk varsler om trafikkulykker, har mye for seg, men når det gjelder eCall, tror jeg vi trenger en bedre oversikt over både nytte, kostnad og alternativkostnadene før vi kan konkludere med at det er hensiktsmessig å utsette å stenge 2G-nettet, utover det som nå er planlagt. I høringen kom det bl.a. fram at en funksjon med automatisk varsling er på full fart inn i mobiltelefonene våre. I nær framtid kan altså hver enkelt av oss gå rundt med vår egen, personlige eCall i lomma. Trygg Trafikk framhever også at i den forskningen som er gjennomført på effektene av eCall, spriker resultatene ganske mye.

En ytterligere utsettelse kan også komme til å bli svært kostbart. Da bør man tenke litt over hva alternativkostnadene for bedre trafikksikkerhet er. Jeg er ganske sikker på at hvis transport- og kommunikasjonskomiteen får oppdraget med å sette opp en liste over gode tiltak for å bedre trafikksikkerheten, kommer listen fort til å bli ganske lang, og den kommer til å bli fylt av tiltak med varierende nytte og kostnad. Representanten Stordalen pleier f.eks. ofte å framheve underkjøringshinder i forbindelse med autovern som et rimelig tiltak for å bedre sikkerheten for MC-folket. Det kan godt hende at den typen tiltak gir vel så bra trafikksikkerhet for pengene som å bruke veldig mye ressurser på å opprettholde et utdatert 2G-nett lenger enn det som er nødvendig, men det er en litt annen debatt enn den vi har i dag. Nå har vi tiden fram til 2027 på å ta den debatten,

som følge av at Telenor har besluttet å utsette sin stenging.

Morten Stordalen (FrP) [11:43:39]: Det er interessant å diskutere 2G. Det kan virke som flere av partiene er mest opptatt av å fortelle hvor gammel teknologi det er. Det har heller ikke Fremskrittspartiet bestridt. Fremskrittspartiet har heller ikke sagt at vi besitter sannheten alene, men vi har tatt imot signaler, nettopp fordi dette har kommet tydeligere og tydeligere og mer og mer fram under debatten – og da etter at man behandlet ekomloven, hvor dette begynte å bli en diskusjon, og så har det tiltatt. Man kan gjerne diskutere hvem som har informert og gjort hva, men det er helt klart at for en del aktører har dette tydeligvis kommet bardus på og ikke vært så tydelig kommunisert som det teleoperatørene har fortalt.

Man viser til at vi har tiden fram til 2027. Nei, vi har ikke det. Telia har jo sagt at de skal slukke. De var tydelige i komiteen. Jeg tror komiteens medlemmer kan nikke anerkjennende til at de var veldig tydelige på at de skal være ferdige i august 2025. Det var planen. Jeg er glad hvis det er som statsråden sier, at man selvfølgelig roper varsko dersom det skulle være noe, men Telia sa til komiteen at man har hatt lang tid, og at de slukker.

Når det gjelder eCall, ble det også sagt fra teleoperatørene, også overfor komiteen, og jeg håper statsråden kan ta avstand fra det, at her må norske myndigheter sørge for at bilbransjen må være framme i skoene. Jeg kan ta et eksempel, og det er å se på hvor store Norge er med hensyn til bilproduksjon. Vi produserer ikke en eneste bil. Volkswagen er et kjent bilmerke i dette landet; det ble solgt 14 000 nye Volkswagen i 2024. Det var man veldig stolt av i Norge. Det var et veldig godt og høyt tall. Om Norge skal reise til Tyskland og fortelle hva de skal gjøre, er jeg litt usikker på om vi får gjennomslag. Volkswagen produserte over ni millioner biler i 2024.

Dersom man skal gjøre som Tom Einar Karlsen sier, å ta utgangspunkt i kost-nytte og hva det koster å opprettholde dette: Jeg vil ikke gamble med sikkerheten. Den utforkjøringen, den aleneulykken – eCall kan redde liv, det kan være forskjellen på liv og død.

Med tanke på alle de strukturene som nå blir rammet: Til og med statlige organer sier selv at de ikke har oversikt, heller ikke innenfor helse. Så sier vi her at vi må se på kostnadene, på kost-nytte. Det er jo betydelige kostnader dersom det er menneskeliv vi snakker om. Dette er helt avgjørende strukturer. Det handler om sikkerhet og beredskap.

I denne salen har det det siste året vært snakket mye om sikkerhet og beredskap, også den sivile. Dette handler om beredskap. Jeg skulle ønske statsråden og flertallet i hvert fall kunne støtte det forslaget og sette et tydelig

punktum, et holdt, også for Telia, om at man venter til slutten av 2027 som et minimum, slik Telenor gjorde. Da hadde vi vært mer sikre – i stedet for at vi får en utredning av konsekvenser etter av Telia er ferdig med å slukke. Det er jo veldig spesielt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:47:00] (leiar i komiteen): Eg er særdeles glad for at ein samla komité gjennom prosessen har slutta seg til forslaget om å be regjeringa gjennomføre ei konsekvensutgreiing for å få oversikt over kva system av betydning for sikkerheit og beredskap som ikkje vil virke etter at 2G-nettet vert sløkt.

Komiteen gjennomførte ei open høyring om saka. Noko av det eg hadde håpa på gjennom den høyringa, var at dei ulike aktørane som her er inne i bildet, altså teleselskapa og deira viktigaste kundar, hadde ei nokolunde felles verkelegheitsoppfatning. Det ein dessverre måtte erkjenne etter den høyringa, var at dei som møtte der, høvesvis frå teleselskapa på den eine sida, bilimportørar, men òg representantar for viktige kommunale tenester, presenterte veldig ulike verkelegheitsbeskrivingar, knytt til både kva slags teknologiske løysningar som eksisterer i dag, korleis dei er nytta, og kva som ligg føre oss. Det er òg noko av grunnen til at vi meiner det er fornuftig at det vert gjennomført ei sånn konsekvensutgreiing.

Til representanten Karlsen frå Arbeidarpartiet, som er her oppe og – eg vil seie – forsøker å avdramatisere konsekvensar: Ja, det er godt mogleg at konsekvensane ikkje er like store som enkelte av aktørane som var på høyring, gav uttrykk for, men eg trur vi frå Stortinget skal vere særdeles forsiktige med å førehandskonkludere basert på det.

Når det gjeld bilar, er det langt frå berre eCall-systemet bilimportørane framhevar som avhengig av 2G-nettet. Tvert imot vert det understreka frå bilimportørane at 2G-nettet per i dag er ein viktig og integrert del i mange av dei styringssystema mange bilar baserer seg på. Nettopp slike ting er det viktig å få fram i ei konsekvensutgreiing, sånn at ein er trygg på at sikkerheit og beredskap vert ivareteke på ein god måte når 2G-nettet vert sløkt.

Det er då verdt å ha med seg at Telenor altså har valt å utsetje sløkkinga med to år. Dersom Telenor hadde meint at dette var uproblematisk, at dei hadde full oversikt og kontroll, ville sannsynlegvis ikkje Telenor gjort det valet. Nettopp difor er det òg grunn til å stille spørsmål ved det valet Telia framleis står i. Det er greitt, som statsråden seier, at dei ikkje er like store som Telenor, men dei har altså viktige kundar, bl.a. inn mot offentlege tenester.

Presidenten [11:50:05]: Representanten Tom Einar Karlsen har hatt ordet to ganger tidligare i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tom Einar Karlsen (A) [11:50:19]: En kort kommentar til Morten Stordalen fra Fremskrittspartiet først: Når jeg sier at vi har tiden fram til 2027, gjelder det eCall, for eCall går på internasjonale SIM-kort, sånn at de kan roame i Telenors nett fram til 2027. Så kan vi bare rydde det av veien.

Så til representanten Gjelsvik: Jeg føler ikke at jeg har gjort noe forsøk på å avdramatisere her i dag. Det jeg har sagt, er at det også har en sikkerhetsrisiko å drifte videre på et nett som er usikkert og sårbart for hacking. Det mener jeg er vel så dramatisk som at vi kan få problemer med det skiftet vi nå skal gjennom.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:51:09]: Dette er jo ein debatt som er komen fordi Framstegspartiet har bringa han på banen. Vi kunne ikkje med vår beste vilje forstå at det var mogleg berre å lukke auga for alle konsekvensane rundt stenging av 2G-nettet. Viss ikkje vi hadde reagert, hadde vel regjeringa berre lukka det, eller kva?

Situasjonen er iallfall sånn at det er mange samfunnsmessige konsekvensar vi fekk vite om i høyringa, som det på mange måtar sjokkerer meg at kan gå forbi statsråden og departementet, og at Arbeidarpartiet på ein måte prøver å pakke det inn og seie at det ikkje er så alvorleg. Det er på ein måte andre ting som er viktigare å leggje til grunn enn dei konsekvensane som er for både eCall og ei rekke andre viktige funksjonar som vert ramma viss 2G-nettet vert nede over natta.

Vi foreslår å sørge for at alle teleoperatørane gjer det same, at regjeringa sørger for at det vert stengt på det same tidspunktet – ikkje sånn vi fekk høyre i høyringa, at Telia berre vil stengje utan vidare. Det er ikkje så nøye, dei har bestemt seg, og dei skal berre gjere det. Telenor skal utsetje det til 2027 og i Europa er det 2029 til 2031, eller kva det var.

Kvifor vert det ikkje reagert? Viss ein ønskjer å stemme imot forslaget vårt, seier ein eigentleg at det er heilt ok at nokon berre stengjer ned med ein gong, utan at ein aner konsekvensane. Kvifor ha eit forslag der ein skal vurdere konsekvensane av nedstenginga, viss ein alle-reie seier ja til at nokon kan gjere det før konsekvensutgreiinga ein einstemmig komité har tilrådd, vert gjennomført? Det er jo inkonsekvent. Viss det skal vere meining i den tilrådinga som ligg føre frå komiteen, måtte ein iallfall ha stemt for Framstegspartiets forslag om å stoppe all nedstenging av 2G, som Telia har varsla, inntil ein fekk køyrt konsekvensutgreiinga og fått oversikt over kva som eigentleg er konsekvensane. Det er iallfall sånn eg tenkjer.

Det er mange system – eCall er éin ting. Det er heilt rett som komitéleiaren sa, at her er det òg andre område på bil. All varsling på nye bilar om at no er det svikt i bremsene, og ein masse andre viktige system blir varsla

på 2G. Det er ikkje berre denne dingsen til mellom 5 000 og 100 000 som må nappast ut på grunn av eCall. Det er mange andre system som kan vere kritiske, der ein får beskjed om å stoppe bilen på grunn av fare. Ein får det då som melding frå mange leverandørar.

Eg håper inderleg Stortingets representantar vaknar og også stemmer for forslaget vårt.

Presidenten [11:54:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:54:16]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om fritt valg av kjøretøy og kjøretøyberedskap (Innst. 138 S (2024–2025), jf. Dokument 8:31 S (2024–2025))

Presidenten [11:54:40]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [11:55:15] (ordfører for saken): Representantforslaget inneholder tre enkeltforslag. Forslag 1 dreier seg om å be regjeringen om å legge til rette for fortsatt nysalg av bensin-, diesel- og hybridbiler også etter 2025. Flertallet viser til at det aldri har vært foreslått noe forbud mot nye fossildrevne biler etter 2025. At nybilsalget i større grad består av kjøp av nullutslippsbiler, er en ønsket og villet politikk.

Forslag 2 er å be regjeringen oppheve forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til vei-transport. Flertallet minner om at formålet med den omtalte forskriften er å fremme nullutslippsløsninger i vei-transporten, og da må man kunne stille miljøkrav. Det er viktig å understreke at forskriften det her henvises til, ikke omfatter kjøretøy hovedsakelig bygget for Forsvaret, Sivilforsvaret, tolletaten, brannvesen og politi. Flertallet viser også til at likelydende forslag ble fremmet av Fremskrittspartiet i januar 2024 og fikk bare Fremskrittspartiets stemmer ved komitébehandlingen og stortingsbehandlingen.

Forslag 3 er å be regjeringen stille beredskapskrav til fylkeskommunene ved tilretteleggingen av kollektivtransporten. Komiteen viser her til statsrådets svarbrev

fra desember 2024, der det vises til at regjeringen kan stille overordnede krav, men det er viktig at fylkeskommunene har fleksibilitet til å tilpasse kollektivtransporten til lokale forhold og behov.

Bortsett fra Fremskrittspartiets representanter er komiteen samlet i sin tilråding om ikke å vedta forslagene.

Liv Kari Eskeland (H) [11:57:09]: Det er mange grunner til at transportsektoren er ei viktig brikke for å få ned klimagassutsleppa. Dette er ein stor sektor med ein stor andel klimagassutslepp, og i fleire av transportsegmenta er teknologien komen ganske langt. Noreg har lagt til rette for å få fram nullutsleppskjøretøy. Det betyr at me òg langt på veg har nådd våre mål for nybilsal i personbilsegmentet.

Representantforslaget løftar likevel nokre prinsipielle spørsmål som er verdt å dvela litt ved, og som har fått ytterlegare aktualitet i desse dagar. Det går sjølvsagt på beredskapssituasjonen og energiavhengigheit i transportsektoren. Forslaget set likevel likskapsteikn mellom at ein kjøretøypark på el er meir sårbar enn ein kjøretøypark på diesel og bensin. Det kan vera rett, men det treng ikkje vera det. Me treng òg distribusjonsnett for bensin og diesel i ei krisetid. El kan med klokskap produserast lokalt og treng difor ikkje vera avhengig av eit distribusjonsnett. Dette fortel oss at me treng fleire energiberarar i transportsystemet, og det varetek transportsektoren i dag. Me vil ikkje i overskødeleg framtid vera avhengig av berre éin energiberar i transportsektoren, og beredskap står som eit av sjekkpunkta når fylkeskommunane kjøper inn eksempelvis nye bussar, som skal inn i beredskapsarbeidet.

Det betyr kanskje at det må kjøpast inn dieselaggregat dersom bussflåten berre skal gå på el. Alternativt kan ein vurdere lokal energiproduksjon med batteri. Slik Høgre opplever det, er innkjøp frå det offentlege no rigga for å vareta dei beredskapsvurderingane som er nødvendige, og me har ein robust bilpark med mange energiberarar. Me vel difor å stemma mot dette forslaget.

Så til Senterpartiets forslag, som har kome frå komitéleiararen: Det er eit forslag som strengt teke høyrer heime i finanskomiteen og i ein budsjettdebatt. Her kjem Høgre òg til å stemma imot. Ei lita stemmeforklaring: Me er opptekne av å halda skattar og avgifter nede, inklusiv å kompensera folk når CO₂-avgifta aukar. I vårt alternative budsjett gjorde me nettopp det, gjennom å setja ned trafikkforsikringsavgifta. For ein gjennomsnittleg bilist gjekk dette då i null. Folk skal kompensera når avgiftene aukast, og det skal koma tilbake gjennom lågare skattar og avgifter, samtidig som me varetek prinsippet om at forureinar skal betala.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:00:33] (leiar i komiteen): Eg vil takke forslagsstillarane for at dei har løfta fram te-

maet. Det er klart at kva slags kjøretøy vi har i Noreg, og det å sikre gode og hensiktsmessige kjøretøy er viktig. Ikkje minst er det viktig fordi vi skal dekkje dei transportbehova folk og næringsliv har. Det er viktig å ha både ein infrastruktur og kjøretøy som fungerer etter føremålet og i ulike situasjonar. Det er òg viktig at ein har ulike alternativ, og at ein ikkje baserer seg på berre éi drivlinje eller éin type drivstoff.

Det er altså ikkje slik at det på noko som helst tidspunkt er fremja noko forslag om at ein skal forby fossilbilar i Noreg. Sjølv om vi har kome veldig langt i å auke andelen elbilar og nullutsleppskjøretøy ved nybilsal, er det framleis slik at enkelte vel fossile bilar, bensin- eller dieseldrivne, òg ved nybilsal. Det må ein sjølv sagt ha full moglegheit til å gjere viss ein meiner at det er det som best dekkjer behovet ein har, i dagens situasjon.

Eg registrerer at representanten Eskeland kommenterte eit forslag som Senterpartiet med dette vil fremje, som gjeld å be regjeringa «videreføre dagens ordning der økning i CO₂-avgiften fullt ut kompenseres for bilistene.» Eg er ueinig i at det ikkje er ei sak som vedkjem det vi diskuterer her. Tvert imot er det nettopp i kjernen av denne saka at det skal vere mogleg å velje ulike alternativ basert på dei behova ein har. Ein ting er nybilsal, men framleis er det slik at veldig mange som i dag har kjøretøy som er anten bensinbilar eller dieslbilar, sjølv sagt ikkje skal straffast for det gjennom avgiftspolitikken. Det er viktig å ha føreseielegheit over tid for at dei som framleis har dei kjøretøya, skal kunne bruke dei utan å verte pålagde ekstra kostnader. Difor er det fornuftig at ein sørgjer for at drivstoffavgiftene framleis vert haldne nede, og at ein kompenserer slik som ein har gjort fram til no.

Presidenten [12:03:32]: Da oppfattet presidenten at representanten Sigbjørn Gjelsvik har tatt opp forslaget fra Senterpartiet.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:03:54]: Før den siste verdskrigen kom omgrepet «det brukne geværs politikk». Vi veit resultatet av det: Ein bygde kraftig ned Forsvaret og all infrastruktur som var nødvendig for det, og ein var naiv når det gjaldt dei sikkerheitspolitiske utfordringane som alle visste om, og som alle var klar over var på trappene fram mot utbrotet av krigen. No ser vi at ein i samfunnet vårt framleis er naiv og på mange måtar driv med «det brukne geværs politikk», i alle fall angående kommunikasjon og infrastruktur, og korleis vi skal bruke det.

Det er bra at Forsvaret er i fokus no, at det får eit løft, men det er veldig alvorleg at ein gjer samfunnet vårt så dønn avhengig av straum som i det heile mogleg gjennom nullutsleppsløysingar. Ein har altså innført krav om at i offentleg sektor skal bil, varebil, buss og, det siste,

ferje vere nullutsleppsløysingar, altså straum. Det er nokre unntak for brannbilar og politibilar og nokre andre område, men fylkeskommunen og kommunen, og kva det måtte vere, følgjer opp dette til punkt og prikke, ikkje minst på ferje.

Det er høgdramatisk at ein gjer samfunnet så avhengig av straum. Det må vere Putin sin draum, slik situasjonen er i dag. Så sit Stortinget, tydelegvis no eit stort fleirtal, med akkurat den same naiviteten og den «brukne geværs»-politikken ein hadde før den førre verdskrigen, og er ikkje villig til å ta inn over seg realiteten ved at viss ein gjer seg så sårbar med nullutsleppsløysingar, er det ein alvorleg situasjon om det skulle oppstå ein konflikt.

Difor ønskjer vi å fjerne bl.a. forskrifta om pålegg om nullutslepp ved offentlege innkjøp. Det er ikkje tvil om at ein må kunne velje den bilen og det kjøretøyet ein ønskjer, både i kommune, i fylke, privat og i næringslivet, for det er det som er nødvendig.

Endå verre er det at ein no kjem med nullutsleppsoner i byane osv. Høgre snakkar òg om å dra etter seg nokre dieselaggregat på bussane. Det neste blir vel at ein må ha med seg ein batteripakke til fronten.

Snakk om å vere naive! Det er altså ikkje mogleg å ta inn over seg at vi har ein situasjon verda knapt nok har sett etter den andre verdskrigen. Vi skal altså elektrifisere heile samfunnet og setje oss sjølve i ein situasjon som er sjakk matt dersom det skulle verte ein konflikt. Det ønskjer ikkje vi i Framstegspartiet. Difor har vi dei framlegga vi har, som eg hermed fremjar, og vi kjem til å kjempe for at vi skal kunne velje dei kjøretøya vi treng, og det som er beredskapsmessig forsvarleg.

Presidenten [12:07:02]: Representanten Frank Edvard Sve har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [12:07:21]: Overgangen til nullutslipp i transportsektoren er et helt sentralt tiltak for å kutte klimagassutslipp.

Adgangen fylkeskommunene har til å stille miljøkrav, er et viktig virkemiddel for å fremme omstilling og kutte utslipp i transportsektoren i tråd med vedtatte mål. Lokale miljøkrav handler ikke bare om utslippsreduksjoner, men er også viktige virkemiddel i arbeidet med å bedre luftkvaliteten og støyen i byene. Som en ekte landsens jente med daglige overdoser av frisk luft har jeg stor forståelse for at man i byene våre ønsker å redusere støy og å bedre luftkvaliteten.

Jeg har lyst til å benytte anledningen til å si: Den norske elbilpolitikken er et av de mest effektive tiltakene vi har for å redusere utslipp, og er en suksesshistorie fra ende til annen.

Fordelen for samfunnet med skifte til elbiler er mange. Elbiler er energieffektive og bidrar globalt til å redusere utslipp av skadelige klimagasser. Lokalt bidrar

– som sagt – elbiler til å redusere luftforurensning og støy. Den norske elbilpolitikken virker. Resten av verden kommer etter, og norsk elbilpolitikk er med på å akselerere utviklingen globalt.

At folk velger elbil, er viktig for klimaet og lokalmiljøet og økonomisk gunstig for den enkelte. Elbil er et av de mest effektive tiltakene for redusert luftforurensning og støy, og innfasingen av elbiler har vært et viktig bidrag til dette. En elbil som erstatter en diesebil, kutter årlig utslipp av CO₂ med 2 tonn, og bidrar til å kutte utslippene av svevestøv og NOx.

Nå må resten av transportsektoren også gå over fra fossilt drivstoff til fornybar energi. Vi i denne sal må legge til rette for det på samme måte som vi har gjort for personbiler.

For øvrig har fylkeskommunene anledning til å legge vekt på hensynet til beredskap i utformingen av miljøkrav og kollektivtransporten, og vi ser ikke behovet for ytterligere statlige krav.

Med andre ord ser vi ingen grunn til å støtte Fremskrittspartiets forslag, og vi kommer heller ikke til å støtte Senterpartiets forslag.

André N. Skjelstad (V) [12:10:40]: Norge har vært i front for å kutte klimautslipp og med bedring av luftkvaliteten. Det er viktig framover også, selv om noen i denne debatten har en liten tendens til å se langt bakover og dra inn det perspektivet.

Det er klart at en må ha flere energibærere, og en er også nødt til å gjøre beredskapsvurderinger. Det betyr at en i noen tilfeller må ha en pragmatisk inngang, men det er altså ikke rom for å legge opp til å se bakover hele tiden. Vi er nødt til å skue framover. Derfor er det viktig at vi også har vært med på å stimulere til å ha flere fossilfrie biler.

Det som er mest høydramatisk, er at en her finner argumentasjonsrekker hos enkelte for nettopp å kikke bakover og ikke se hva vi står oppe i. Selv om vi har en høydramatisk tid i Europa nå, har vi også en høydramatisk tid når vi ser at klimaendringene har skjedd så til de grader raskt de siste årene. Det går altså heller ikke an å legge det i en skuff. Vi er nødt til faktisk å se hva som skjer. Når isen smelter på polene, og vi ser at vi har stadig mer uvær av annen art enn krig – også i disse dager, ikke minst i Midt-Norge – har dette en sammenheng. Derfor er det nødvendig at fylkeskommunene går i front.

Når det handler om beredskap, er vi nødt til også ha en pragmatisme i å løse de utfordringene som er på et annet nivå, men det betyr ikke at vi skal miste blikket vi har framover på den store kampen som handler om å få et bedre klima. Det ser det dessverre ut til at noen glemmer ved å bruke beredskapssporet, som vi alle er opptatt av. Venstre kommer for øvrig ikke til å stemme for Senterpartiets forslag.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:13:18]: Norge har ambisiøse klimamål. Transportsektoren står, som vi vet, for en stor andel av de norske klimagassutslippene. Dermed må transportsektoren også stå for en stor del av kuttene som skal gjennomføres. Overgang til nullutslippstransport er helt sentralt for å kutte klimagassutslipp.

Da kan innføring av krav være et effektivt virkemiddel for å sørge for at aktørene velger klimavennlige løsninger når disse da er konkurransedyktige. Personbiler, lette varebiler og bybusser er de kjøretøyene der forholdene nå ligger best til rette for nullutslippskrav. Det er ikke alle transportbehov som kan dekkes av personbiler, lette varebiler og bybusser som bruker nullutslipps-teknologi. Derfor er kravet innført sammen med et sett av unntak som skal sikre at forskriften fungerer i praksis. Jeg kan ikke se noen grunn til at vi nå skal oppheve forskriften om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport.

Når det gjelder beredskapskrav, kan regjeringen stille overordnede krav til fylkeskommunene for å sikre at kollektivtransporten er robust og i stand til å håndtere ulike utfordringer, inkludert teknologiske endringer. Slike krav kan bidra til å sikre at kollektivtransporten er tilgjengelig, pålitelig og tilpasset brukernes behov, samtidig som de fremmer konkurranse og innovasjon i markedet.

Det er fylkeskommunene som har best grunnlag for å vurdere lokale forhold og hvilke krav det er formålstjenlig å stille. Fylkeskommunene kan i den vurderingen også legge vekt på hensynet til beredskap.

Presidenten [12:15:13]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:15:26]: Det er ei kjensgjerning at i ein konflikt er det buss som skal brukast i alle dei største norske byane, i tillegg til tog og annan kollektivtransport, for å evakuere befolkninga. Når ein då seier at ein ikkje ser nokon grunn til å oppheve forskrifta om nullutsleppskjøretøy i byane, som gjeld buss, og kravet som ligg der, er det slik å forstå at samferdselsministeren meiner det er heilt ok at ein no ser at det kjem til å rulle inn 76 nye elbussar frå Kina, som Kina altså kan stengje av og stoppe i ein konflikt? Synest statsråden det er ein veldig god idé? Synest han framleis det ikkje er nokon grunn til å stoppe den tilpassinga til nullutslepp, når ein då i tillegg tillèt at det kjem kinesiske bussar inn som Kina faktisk kan styre i ein konfliktsituasjon

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:16:23]: Vi må legge til grunn at enten vi har den ene eller den andre energibæreren, må det selvfølgelig være rettet inn slik at vi kan takle beredskapshensyn. Det er det helt avgjørende at

vi håndterer i samfunnet vårt. Det er ikke slik at hvis man går over til elektrisitet, som en representant sa tidligere i debatten, er man i en svakere posisjon.

Når det gjelder den konkrete saken om kjøp av busser fra Kina, er det slik at vi har sendt ut retningslinjer om hvordan man skal forholde seg til det. Her vil fylkeskommunene, hvis man er usikre på det, måtte gjøre vurderinger og benytte seg av nasjonale relevante sikkerhetsmyndigheter for å få råd om det. Så må man ta en avgjørelse i tråd med det. Hvis det i det hele tatt er tvil om nasjonal sikkerhet, skal man ikke kjøpe kinesiske busser.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:17:14]: Då er mitt klare spørsmål vidare: Når ein no ser at det vert kjøpt kinesiske bussar, 76 bussar, vil statsråden sørge for at dei ikkje vert tekne i bruk? Det er ein stor risikofaktor i den forsvarspolitiske og beredskapsmessige situasjonen landet er i no. Har statsråden tenkt å godta at ein kan få inn 76 kinesiske bussar?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:17:46]: Jeg svarte akkurat på hvordan det foregår. Her er fylkeskommunene og andre som er relevante når det gjelder transport og innkjøp av transportmidler, rådet til å søke råd hos myndighetene hvis de er usikre på det. Det forutsetter jeg at Oslo kommune og Ruter har gjort i denne saken.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:18:06]: Det er også ei kjensgjerning at noko av det fyrste som bruker å skje i ein konflikt – og no er vi i ein situasjon der vi må kunne føresjå at alt kan skje i framtida – er straumbortfall. At straumen forsvinn, er noko av det aller første som skjer i ein konflikt. Når ein då veit at det no ser ut til å vere berre elbussar, stort sett, i dei største byane, er framleis spørsmålet mitt: Utan straum og med berre elbussar – korleis ønskjer samferdselsministeren å vere ansvarleg minister for å kunne evakuere dei største byane med bussar som går på straum, om ein ikkje har straum?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:18:47]: Det er jo slik at forsyning av energibærere er sårbart i en krigssituasjon, uavhengig av om det måtte være strøm eller tilgang på fossile brensler. Det kjenner vi fra tidligere konflikter. Som representanten Sve sikkert er godt kjent med, er det også slik at togene våre går på strøm, og de har også en rolle i å kunne evakuere befolkningen. Vi kan derfor ikke si at strøm er bare sårbart. Det er en feil tilnærming.

Man må selvfølgelig alltid, i alle sammenhenger, sørge for at vi har energiforsyning også i en beredskaps-situasjon, men vi kan ikke være 100 pst. sikre på hva som skjer i en krigssituasjon eller i en krise. Vi må bare forberede oss så godt vi kan.

Mona Fagerås (SV) [12:19:41]: Jeg har lyst til å starte med å gratulere statsråden med fornyet tillit i Arbeiderparti-regjeringen. Jeg lurar selvsagt på om det er noe nytt med denne regjeringen.

Jeg sa i innlegget mitt at den norske elbilpolitikken er et av de mest effektive tiltakene vi har for å redusere utslipp, og at det er en suksesshistorie fra ende til annen, men salg av elvarebil og ellastebil går litt for tregt. Skal vi nå målene for disse kjøretøygruppene, tror i hvert fall jeg at vi må steppe opp arbeidet ganske mye. Har denne regjeringen større ambisjoner enn den forrige, særlig knyttet til elbilpolitikken? Hva vil i så fall de nye tiltakene være?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:20:32]: Vi er i bunn og grunn den samme regjeringen, men med et litt annet mannskap – det er viktig å presisere det.

Vi er selvfølgelig opptatt av at vi skal nå klimamålene våre, og vi er opptatt av at vi skal nå målene våre med hensyn til salgstall for nullutslippskjøretøy, når det gjelder både personbiler og varebiler. Det er riktig, som representanten Fagerås sier, at når det gjelder varebiler, er det litt arbeid som må gjøres for å få det til. Det betyr at regjeringen hele tiden vil vurdere nye virkemidler.

Jeg har ikke noen konkrete planer jeg kan legge på bordet her og nå, men jeg kan i hvert fall vise til at vi for kort tid siden gikk ut og sa offentlig at de byene som måtte ønske å benytte nullutslippssoner, kan ta i bruk det verktøyet etter at vi har hatt et grundig lovarbeid på det. Da vil man kunne innrette det på en slik måte at man løfter fram f.eks. elektriske varebiler i leveranser i byområdene. Det vil også kunne stimulere til den overgangen.

Presidenten [12:19:39]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Marte Mjøs Persen (A) [12:21:39]: Vi merker oss at Fremskrittspartiets forslag er at Stortinget skal be regjeringen om å oppheve forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport. Det ville være synd, for disse forskriftene har som formål å fremme nullutslippsløsninger i veitransporten, og vi trenger miljøkrav ved offentlige anskaffelser for å redusere luftforurensning og klimagassutslipp.

Det som er litt rart, er at Fremskrittspartiet utmerket godt vet at denne forskriften ikke omfatter kjøretøy som hovedsakelig er bygd for Forsvaret, Sivilforsvaret, tolletaten, brannvesenet og politiet, og heller ikke kjøretøy til personer med nedsatt funksjonsevne. Det betyr altså at anskaffelseskravet ikke omfatter kjøretøyer som

brukes i kritiske samfunnsfunksjoner, eller for folk med nedsatt funksjonsevne.

Dette vet Fremskrittspartiets politikere veldig godt, men fremmer likevel – mot bedre vitende – dette forslaget, som er nøyaktig likelydende med et forslag de fremmet på samme tid i fjor, og som ble grundig stemt ned i Stortinget. Ja, det ble faktisk stemt ned av samtlige partier, bortsett fra Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet var altså det eneste partiet som stemte for sitt eget forslag. Likevel fremmes dette forslaget ordrett på nytt i Stortinget, under ett år siden forrige votering, 11. april i fjor.

Om ikke dette er politisk populisme, hva er det da? Den aktuelle forskriften Fremskrittspartiet vil ha bort, er for øvrig hjemlet i lov om offentlige anskaffelser, og her står det i § 16 fjerde ledd:

«Departementet kan gi forskrift om at oppdragsgiveren skal stille nærmere bestemte energi- og miljøkrav som har sitt utspring i EØS-avtalen, WTO-avtalen om offentlige innkjøp eller andre internasjonale avtaler som Norge er forpliktet av.»

Det merkelige er at det var Fremskrittspartiets fiskeriminister som foreslo dette for Stortinget. En samlet, enstemmig næringskomité stilte seg bak Fremskrittsparti-statsrådets forslag i mars 2017, og Stortingets behandling ga flertall til Fremskrittspartiets forslag. Vi ser her at Fremskrittspartiet er i opposisjon til seg selv, og da går det an å spørre: Er det andre ting Fremskrittspartiet ønsker å reversere fra da de selv satt i regjering?

Morten Stordalen (FrP) [12:24:14]: Mye har skjedd siden Fremskrittspartiet gikk ut av regjering. For to en halv time siden gikk statsministeren på Stortingets talerstol og fortalte om alvoret vi står i. I 2022 satte regjeringen ned en kommisjon, totalberedskapskommisjonen. De leverte sin rapport i juni 2023, som også omhandler dette temaet. Det er ikke tatt opp i NTP, men det ble beskrevet i rapporten at man nå jobbet med NTP, og man problematiserte at nullutslippsteknologi og personbiler utfordret sårbarheten på tungbilsiden, siden regjeringen jobbet med det. Det ble tatt opp da.

Alle som ikke har lest totalberedskapskommisjonens rapport, burde lese den. Der har Harald Sunde vært overtydelig, og det står tydelig i rapporten. Nå kommer det andre partier her, spesielt fra regjeringspartiet, som nærmest harselerer og sier at forsvar, politi og brannvesen ikke er omfattet av disse kravene. Det går fint. Totalberedskap – det er oss alle. Les rapporten, den er fyldig, den er god, og den peker på mange, mange utfordringer vi må løse. Det er kanskje derfor landets statsminister gikk på talerstolen i dag tidlig. Vi snakker om beredskap i den vanlige hverdagen vi skal prøve å få til å gå rundt, og også det som er kriser – ikke bare krig, men kriser for øvrig.

Man må gjerne stå og si fra regjeringspartiet og fra andre partier at det ikke er noe forbud mot å selge nye bensin- og dieslbiler, det kan alle gjøre, men i praktisk politikk, hva Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gjort i regjering, er det sånn at det avgiftsmessig er ilagt et forbud. Sjelden eller aldri har det kommet så kraftige og høye avgiftshopp på en vanlig personbil i Norge, som går på bensin eller diesel, som det som kom under Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen.

Jeg synes også det er spesielt å høre at samferdselsministeren står på talerstolen og sier at det ikke er så nøye dersom busser ikke får ladet, for vi må huske på at togene også går på strøm, og de kan stoppe. Det er ganske spesielt. Enda viktigere er det vel da i denne tiden å legge til rette, snu oss rundt når det skjer og kan skje alvorlige ting rundt oss, og at vi da i hvert fall sørger for at det er teknologi som kan gå dersom togene står. Det er ingen unnskyldning å si at så lenge togene står, trenger ikke bussene å gå heller. Det er ikke beredskap at eldre og syke får hjelp hjemme dersom det ikke er mulig å frakte mennesker. Det er altså ikke elbiler man etterlyser i Ukraina nå. Dette er alvorlig. Jeg sier som Sunde: «Når er det alvor.»

Frank Edvard Sve (FrP) [12:27:34]: Eg hadde egentleg ikkje tenkt å ta ordet fleire gonger, men eg må seie at eg reagerer når fraksjonsleiaren frå Arbeidarpartiet, regjeringspartiet, seier at det er populisme å ta opp igjen og diskutere dei beredskapsmessige forholda og utfordringane innanfor transportsektoren, som vi gjer no, i ein situasjon – og den dagen statsministeren er her og gjer greie for ein totalberedskapssituasjon – som ikkje har vore meir alvorleg sidan krigen. Det er ikkje populisme, det er realisme, og det er realpolitikk. Det er eit faktum at straumen går når det er krig og krise. Det er ikkje noko vi treng å tvile på. Det skjer viss vi skulle kome dit. Det er sjølvsaft ingen som ønskjer at vi skal kome dit, men vi er i ein situasjon der vi ikkje aner kva som kan skje.

Det er forstemmande, som også representanten Stordalen var inne på, når statsråden i svar til underteikna i replikkordskiftet bruker som argument at når toga står, kan bussane òg stå. Det gjer jo ingenting – då står alt.

Igjen: Kven og kva skal evakuere dei store byane i Noreg i ein krisesituasjon viss straumen ikkje eksisterer? Det er ingen buss som kan gå over til diesel eller bensin viss alt er elektrifisert, og toga går på straum, som statsråden sa. Er det nokon som har tenkt å begynne å ta eit ansvar her og faktisk begynne å ta inn over seg den situasjonen vi kan kome i? Er ein villig til å køyre dette vidare – der alt skal elektrifiserast, og der eit regjeringsparti og deira fraksjonsleiar i transportkomiteen går på talar-

stolen og på ein måte skal irrettesetje Framstegspartiet for at vi ønskjer å fokusere på beredskap? Eg er rett og slett ganske sjokkert, og det går regelrett på at ein ikkje kan ha ei slik tilnærming til ein så alvorleg situasjon.

Difor kunne det vore utruleg interessant å høyre frå statsråden korleis han har tenkt å evakuere dei store byane dersom straumen går. Det er eit konkret, relevant og teknisk truleg scenario i ein krig- eller krisesituasjon. Der er straumen ute, det er berre elbussar – gjerne kinesiske, som det ligg an til no – og det er tog som går på el. Kven og korleis ønskjer statsråden å evakuere i dei største norske byane og befolkninga i ein krise- eller krigssituasjon?

Jone Blikra (A) [12:30:52]: Nå ser det ut til at debatten kanskje tar litt lengre tid, men takk så langt for en god – og kanskje «interessant» – debatt. Vi har alle respekt for at representantene kjemper for sin politiske overbevisning, men jeg må innrømme at ordtaket å skyte spurv med kanoner har sneket seg inn i noe av argumentasjonen når man faktisk klarer å sammenligne miljøkrav i offentlige innkjøp med det brukne geværs politikk i mellomkrigstiden.

Uansett er det en samlet komité som er uenig med Fremskrittspartiet når det gjelder å støtte forslaget. For Arbeiderpartiets del støtter vi heller ikke det løse forslaget fra Senterpartiet. Igjen: Takk for en god debatt så langt.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:32:02]: Det er ikke grunnlag for å karikere hverandres innlegg. Jeg har ikke sagt at det ikke er alvorlige hensyn å ta med tanke på beredskap for transporten vår. Selvfølgelig er det det, og selvfølgelig må det være sånn, enten det er strøm som er energibæreren, eller det er fossile energibærere, at man må tenke på beredskap. Det må være «same same».

Da må vi også huske at vi har lagt bak oss ganske mange tiår hvor det har vært én energibærer i transportsektoren, og vi går nå i retning av en annen energibærer. Nå er vi faktisk i en overgangsperiode hvor vi har flere energibærere. Det er ikke sånn at jeg har sagt fra denne talerstolen at fordi toget stopper, er det greit at bussen heller ikke går. Det er en karikering av hva jeg sa i mitt innlegg.

Vi er opptatt av samfunnssikkerhet og beredskap, det er selvfølgelig hele dette stortinget, og det må transportsektoren ta på alvor. Det betyr at man må jobbe med disse perspektivene: Hvordan håndterer vi en situasjon hvor f.eks. strømmen forsvinner? Det er selvfølgelig noe hele sektoren tar på alvor, og som jeg tar på største alvor, men det kan ikke være et argument for at vi skal gå tilbake til fortiden i den forstand at vi skal reversere målene våre for å komme over på null- og lavut-

slippsløsninger i transportsektoren. Det går i den retningen.

Det vil selvfølgelig også være et tidsspørsmål før den teknologien vi har vært vant til å bruke, ikke vil være den teknologien vi kan satse på i framtiden, så det er ikke gitt at å reversere den politikken og gå for fossile løsninger er det beste beredskapstiltaket inn i framtiden. Her er det nok behov for å ha flere tanker i hodet samtidig.

De bussene det nå diskuteres innkjøp knyttet til, gjelder Oslo kommune og Ruter, som eies av Oslo og Akershus. I begge de fylkeskommunene er Fremskrittspartiet i en maktposisjon, så man kan jo ta de diskusjonene også på lokalt nivå.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:34:25]: Transportsektoren er grunnleggjande viktig i eit samfunn, både i ein ordinær situasjon og i ulike krisespenn. Difor er det særdeles viktig at ting fungerer, at ein har ulike alternativ å basere seg på, og at ein har gode beredskapsløsningar. Difor handlar det ikkje om at ein skal framelske og seie at ein berre ønskjer eitt alternativ, men at ein sørger for at ein har gode backupløsningar, og at ein har gode alternativ som gjev ein beredskap i sum.

Ta berre eit eksempel frå ein annan sektor som òg vedkjem komiteen sitt ansvarsområde: datasenter. Datasenter er ekstremt viktige i eit samfunn, og det er heilt avgjerande at dei fungerer heile tida som backupløsning. Dei baserer seg på straumforsyning og betydeleg bruk av straum. Mange av dei har batteripakkar som første backupløsning, men viss det ikkje er tilstrekkeleg, er det mange av dei som har dieselaggregat som backupløsning bak der igjen, nettopp fordi ein er heilt avhengig av at ting fungerer, både i ein ordinær situasjon og når ting ikkje er som ordinært.

Tilsvarende må det sjølvsagt òg vere innanfor transportsektoren, både for beredskapsetatar, innanfor ulike delar av offentleg verksemd og totalt sett for transportsektoren. Det er sjølvsagt ein del av den planlegginga som transportetatar og ansvarlege myndigheiter må leggje til grunn – at ein har ulike alternativ ein baserer seg på, og som i sum gjev samfunnet den beredskapen og den tryggleiken ein har behov for.

Morten Stordalen (FrP) [12:36:54]: Fremskrittspartiet har ikke tatt til orde for at vi skal rygge tilbake i tid. Det vi tar til orde for, er egentlig noe som er høyaktuelt, og som er å legge mer til rette. Det blir sagt fra talerstolen at det ikke er noe forbud, men det er satt ganske tøffe krav til offentlige anskaffelser. Joda, man kan søke dispensasjon, men man hørte hvor vanskelig det er – det er ikke akkurat enkelt.

Jeg vil beklage det dersom statsråden følte seg karikert. Jeg lyttet bare til replikkvekslingen mellom statsråden og Frank Sve, der det ble ytret bekymring fra repre-

sentanten Frank Sve om elbusser dersom det ikke var strøm. Da svarte statsråden vitterlig at togene også vil stå dersom det ikke er strøm, fordi de også går på strøm. Da blir det en sammenlikning som blir litt spesiell for meg, men det var ikke meningen å forulempe noen.

Det er nå sånn at det er et alvor her. Vi ønsker ikke én type teknologi. Vi har alltid vært for at folk skal kunne velge selv, men det er noe annet når en regjering setter krav til offentlige anskaffelser – etter at man har mottatt en stor, fyldig rapport fra totalberedskapskommisjonen som peker på utfordringene og sårbarhetene når strømmen går. Det er ikke noe vi har funnet på. Det står ganske tydelig her. Særlig i dag, sånn som vi startet dagen, burde det være ekstra interessant, men da er det ikke så interessant å diskutere at en tenker beredskap. Man er mer opp-tatt av de utslippskravene man selv har pålagt i Norge, i stedet for å kunne stoppe litt opp, puste med magen og si: Ok, vi skal ikke tilbake til der vi var, men vi skal lempe litt på regelverket, sånn at det blir lettere å kunne anskaffe seg og å ha flere energibærere og lettere å kunne stå i kriser og hendelser som måtte oppstå.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet står ganske ale-ne om dette. Det tar jeg til etterretning, og så merker nok folk seg det også.

Presidenten [12:39:07]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:39:12]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven (anvendelse på Svalbard) (Innst. 145 L (2024–2025), jf. Prop. 38 L (2024–2025))

Presidenten [12:39:31]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [12:39:38]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdlova m.m. (medlemskap i folke-trygda for personar tilsette i hotell- og restaurantverk-semd på turistskip registrerte i norsk internasjonalt skipsregister) (Innst. 146 L (2024–2025), jf. Prop. 40 L (2024–2025))

Presidenten [12:40:00]: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter inn-legg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:40:39] (komite-ens leder): Jeg skal på vegne av sakens ordfører, repre-sentanten Dagfinn Henrik Olsen, si noen innledende ord om behandlingen av saken, da han ikke kunne være til stede i salen i dag.

Denne saken som har blitt lagt fram fra regjeringen, er en lovproposisjon om medlemskap i folketrygden for personer som er ansatt på skip registrert i NIS-registeret – og da særlig såkalte turistskip – og de som jobber i yrker innen hotell- og restaurantvirksomhet på disse skipene.

Det har vært en utvikling i saken etter at komiteen tok den til behandling, med innspill fra relevante aktø-rer, som har medført at partiene nok har sett nytt på de-ler av saken. Det regner jeg med at de ulike partiene kommer til å redegjøre for, så jeg skal da gå over til å si hva SV har tenkt i denne saken.

Jeg vil starte med å si at jeg har stor forståelse og re-spekt for at partier i Stortinget kan ta til seg tilbakemel-dinger og endre mening. Det er i grunnen positivt at det skjer; det skulle gjerne skjedd oftere. Det viser at vi ikke bare sitter her og kvitterer ut det som blir foreslått.

Likevel: Det alternativet flertallet har bestemt seg for, er allerede utredet, og det er på bakgrunn av den utrednin-gen avvist. En såkalt frivillig ordning med medlemskap i folketrygden vil ikke ha ønsket effekt. Derfor ser ikke SV at en ny utredning vil gi noe nytt svar. Da blir det, som vi skri-ver i innstillingen, to alternativer: å fortsette med det gjeld-ende unntaket i folketrygdloven § 2-12 eller å fjerne da-gens unntak i tråd med denne lovproposisjonen.

SV har et tydelig standpunkt om arbeidsfolk til sjøs og hvilke regler som skal gjelde. Vi sier i vårt program, som velgerne våre har valgt oss inn på, at norske ar-beidsvilkår skal gjelde i Norge, også i norske farvann og på norsk sokkel. Vi må sikre at skipsarbeids-, skipssik-kerhets- og arbeidsmiljøloven samt norske tilsyn gjel-der arbeidere på såkalte flerbruksfartøy, og vi sier at all aktivitet som foregår i norske farvann og på norsk sok-kel, skal reguleres av norsk lov med norske lønns- og ar-beidsbetingelser. Dette gjelder selvfølgelig også ansatte i hotell- og restaurantyrker på turistskip, og det gjelder helt klart også folketrygdloven. Derfor støtter SV det opprinnelige lovforslaget fra regjeringen.

Presidenten [12:43:20]: Ønsker representanten å ta opp forslag?

Freddy André Øvstegård (SV) [12:43:28]: Ja.

Presidenten [12:43:28]: Da har representanten Freddy André Øvstegård tatt opp forslaget fra SV og Sen-terpartiet i saken.

Tone E. Berge Hansen (A) [12:43:41]: For Arbeider-partiet er like rettigheter for arbeidstakere viktig, og

denne sakens intensjon er tydelig når det gjelder å likestille personer som er ansatt i hotell- og restaurantvirksomhet på turistskip registrert i NIS, med andre kategorier arbeidstakere på tilsvarende skip. Det er krevende at enkelte yrkesgrupper har færre muligheter og rettigheter enn kollegaer i andre yrkesgrupper på samme båt. Samtidig ser vi også gjennom arbeidet med lovforslaget at det er innvendinger og problemstillinger som har kommet i ettertid, og som har vist seg å gjøre saken mindre opplagt.

Det er kommet innspill fra fagbevegelsen, som har bedt oss om å se videre på saken, og for Arbeiderpartiet er det viktig å lytte til disse innspillene. I prinsippet betyr det å se på om ansatte i hotell- og restaurantvirksomhet på NIS-registrerte skip kan få tilgang til folketrygden gjennom en ordning med frivillig medlemskap. Det kan styrke rekruttering av norske arbeidstakere, samtidig som det sikrer fleksibilitet for arbeidstakerne og opprettholder grunnleggende prinsipper for norsk sosialpolitikk.

Arbeiderpartiet har alltid jobbet for at alle – uansett hvem man er, hva man jobber med, og hvor man jobber – skal ha en trygg arbeidshverdag med ordnede forhold og en anstendig lønn. Det var derfor Arbeiderpartiet ryddet opp i innleie og midlertidig arbeid. Det var derfor Arbeiderpartiet tok initiativ til å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel. Det er derfor Arbeiderpartiet har fremmet denne lovsaken. Vi lytter når fagbevegelsen ønsker å få vurdert en frivillig ordning, men målet vårt i Arbeiderpartiet forblir det samme: å sørge for at alle, uansett hvem man er, og hva man gjør, skal ha et trygt arbeid og anstendige vilkår, for ingen har det bra før alle har det bra.

Anna Molberg (H) [12:45:36]: Vi har hatt til behandling en sak fra regjeringen hvor det ble foreslått å oppheve en bestemmelse i folketrygdloven som i dag gir unntak for en gruppe ansatte om bord på NIS-skip fra å måtte melde seg inn i folketrygden.

Regjeringens vurdering var at hensynet til likestilling mellom alle ansatte måtte overgå alle andre konsekvenser. Det er det ikke vanskelig å være enig i ved første øyekast, men konsekvensene av forslaget viste seg imidlertid å være ganske dramatiske, og det er overraskende at regjeringen ikke lyttet til disse advarslene da dette forslaget var på høring i 2023. Dersom dette forslaget hadde blitt vedtatt, ville NIS-flagget blitt svekket betydelig, og et av rederiene som var omfattet av dette forslaget, ville sannsynligvis ha flagget ut de neste 14 nye skipene sine. Dette rederiet ville ikke lenger kunnet delta i det norske kadettprogrammet, hvor man til enhver tid har 44 norske kadetter under opplæring om bord. De norske sjømannsorganisasjonene ville mistet over 6 700 medlemmer hvis bare dette ene rederiet flagget ut. Nye

tariffavtaler måtte da ha blitt framforhandlet under andre jurisdiksjoner enn den norske.

Sjøfartsdirektoratet har også vært negativt til regjeringens forslag, uten å ha blitt lyttet til. Direktoratet ville ha mistet betydelige inntekter, tonnasje og kompetanse innenfor cruisenæringen i Norge. På initiativ fra borgerlig side her i Stortinget har vi nå landet en enighet om at regjeringen heller skal muliggjøre frivillig medlemskap i folketrygden for denne gruppen arbeidstakere. Dessverre står både Senterpartiet og SV utenfor dette nye flertallet, men jeg er veldig tilfreds med at både Rødt og Arbeiderpartiet så de negative konsekvensene av regjeringens svært dårlig utredede forslag og til slutt landet på riktig side i saken.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:48:09]: Dette er en sak departementet har arbeidet med i mange år, og Sjømannsforbundet har vært en av pådriverne, fordi en ønsket at norske arbeidstakere ikke skal utestenges fra deler av arbeidsmarkedet på grunn av dårligere trygdeordninger.

Saken ble sendt på høring så tidlig som 18. august i 2023. Den har altså vært grundig behandlet.

Saken gjelder fjerning av unntaket i folketrygdloven § 2-12, som heter:

«Personer som er ansatt i hotell- og restaurantvirksomhet om bord på turistskip registrert i norsk internasjonalt skipsregister» – altså NIS – «er unntatt fra pliktig medlemskap».

Det gjelder i dag to rederier: Viking Cruises og HX, det som tidligere var ekspedisjonscruisedivisjonen til Hurtigruten.

Komiteen har en merknad som er plassert slik at den kan bli svært misforstått. Det er en merknad hvor et flertall, alle unntatt SV, sier at de

«understreker at dette tiltaket kan bidra til å redusere bruken av utenlandsk arbeidskraft i denne delen av næringen, noe som igjen vil styrke norsk arbeidsliv og gi bedre vilkår for norske arbeidstakere. Det er viktig at norske arbeidstakere ikke utestenges fra deler av arbeidsmarkedet på grunn av forskjeller i trygdeordninger».

Det er en merknad som understøtter regjeringens beslutning om at en skal ha en endring av loven, og ikke den frivillighetsordningen Høyre har vært forkjemper for. Innlemmelse i folketrygdloven vil gi økt trygghet og forutsigbarhet, f.eks. sikkerhet ved sykdom.

Konsekvensen av regjeringens foreslåtte lovendring er at rederier må betale arbeidsgiveravgift for de ansatte som kommer inn under regelverket, og samtidig at de ansatte må betale trygdeavgift.

Viking Star ble flagget i NIS, norsk internasjonalt skipsregister, i 2015 og valgte det norske flagget. Senter-

partiet er glad for det, og vi er en varm støttespiller for norsk rederivirksomhet, men det vi har opplevd nå, er altså at Viking Cruises, ved Nicolai Skogland, sent i vår behandling har sendt et brev til arbeids- og sosialkomiteen hvor de anslår de årlige kostnadene for rederiet til 10 mill. kr – et svært lavt beløp for en milliardbutikk. Det endret flertallet i komiteen, sånn at vi altså har kommet i den situasjonen at alle går inn for at det skal være en frivillig ordning.

Som komiteens leder sa, er det å utrede og legge fram saken på nytt for frivillig medlemskap for oss ikke hensiktsmessig. Det er gjort. Det er grundig vurdert av departementet og avvist. En ny utredning vil ikke gi noe annet svar. Vi står overfor et valg: ta vekk unntaket eller ikke.

Senterpartiet anbefaler regjeringens forslag.

Alf Erik Bergstøl Andersen (FrP) [12:51:22]: Dette er en sak som har stor betydning for tryggheten til de ansatte i restaurant- og hotellvirksomhet om bord i NIS-registrerte skip, og ikke minst for de grunnleggende prinsippene i vår sosialpolitikk. Som kjent har det vært utfordringer knyttet til at norske arbeidstakere i denne bransjen mister medlemskapet i folketrygden når de tar jobb på NIS-registrerte skip. Dette har skapt en uholdbar situasjon, hvor mange enten søker seg jobb på land, eller rett og slett unngår å delta på seilas. Dette svekker norsk tilstedeværelse i en viktig del av maritim næring og kan føre til økt bruk av utenlandsk arbeidskraft i bransjen.

Fremskrittspartiet mener det må legges bedre til rette for at norske arbeidstakere i hotell- og restaurantvirksomhet på NIS-registrerte skip skal ha tilgang til folketrygden. Samtidig har vi forståelse for at et pliktig medlemskap ikke nødvendigvis er passende for alle. Som følge av dette mener Fremskrittspartiet at en frivillig ordning vil tilføre arbeidstakerne frihet til å foreta egne vurderinger. Dersom man velger å tre inn i folketrygden, skal man også innvilges samme rettigheter i folketrygden som andre arbeidstakere. En slik ordning vil ha flere positive konsekvenser.

For det første vil det styrke rekrutteringen av norske arbeidstakere i denne delen av maritim sektor. Det vil gi bedre forutsigbarhet og trygghet for dem som ønsker å jobbe på norske skip, samtidig som det sikrer fleksibilitet for arbeidstakere.

For det andre vil det bidra til å redusere bruken av utenlandsk arbeidskraft. Dagens situasjon gjør det mindre attraktivt for nordmenn å jobbe i denne sektoren, og det fører til at arbeidsgivere i økende grad henter arbeidskraft fra utlandet. Dette er uheldig for norsk arbeidsliv, og vi mener det er på tide å rette opp i denne skjevheten.

For det tredje er det et viktig prinsipp i norsk sosialpolitikk at arbeidstakere ikke skal utestenges fra trygdeordninger på grunn av strukturelle forskjeller i lovverket. Vi må sørge for at norske arbeidstakere som ønsker å bidra i en maritim næring, ikke stilles dårligere enn sine kollegaer på land.

Dette er et viktig tiltak for å sikre norsk tilstedeværelse i maritim næring, for å styrke norske arbeidsplasser og for å opprettholde rettferdige vilkår i arbeidslivet. Det er derfor en glede at flertallet i salen støtter forslaget og er med på å sikre at norske arbeidstakere får de rettighetene de fortjener.

Mímir Kristjánsson (R) [12:54:04]: Bakgrunnen for denne saken er en merkelig urettferdighet på norske turistskip, der det i dag skilles mellom dem som jobber i maskinen, og dem som jobber i bevertningen. Det vil kort fortalt si at hvis man jobber med å kjøre skipet, er man omfattet av folketrygdsregler, men hvis man jobber i bevertningen på skipet, faller man utenfor. Dette hullet i den norske velferdsstaten har det gjennom mange år vært viktig for sjømannsorganisasjonene å få tettet. Vi er glade for at vi nå har funnet en løsning for å få dette til.

Som flere har vært inne på, har behandlingen av denne saken vært litt komplisert. Innledningsvis, da regjeringen la fram sitt forslag, ble det støttet av sjømannsorganisasjonene, fagforeningene til sjøfolkene. Etter hvert som behandlingen skred fram, og etter hvert som det kom tydelige tilbakemeldinger fra flere rederier som er registrert i NIS-registeret, ble det vist til større konsekvenser av dette forslaget enn det man hadde regnet med, der mange, også EØS-borgere, kunne omfattes av disse reglene og dermed falle ut av sitt eget lands trygdeordninger. Kort fortalt: Man løste ikke bare det problemet man ville, men skapte også en del nye problemer.

I denne situasjonen snudde også Sjømannsforbundet i sitt syn på saken og ga sin tilslutning til en løsning der man tilbyr frivillig medlemskap i folketrygden for norske sjøfolk, også for dem som jobber i bevertningen på turistskip. Det er en løsning som løser det problemet vi har forsøkt å løse.

For Rødt har det vært viktig å lytte til den bønne som har kommet fra Sjømannsforbundet. Det er deres innspill som har vært avgjørende for at vi har landet på det standpunktet vi nå har gjort. Dersom det er riktig, som representanten Lundteigen og for så vidt også representanten Øvstegård har sagt, at dette til syvende og sist tvinger fram et valg mellom å omfatte alle eller å omfatte ingen, er det heller ingen tvil om at Rødt vil falle ned på et standpunkt om å omfatte alle – slik SV og Senterpartiet foreslår allerede i dag. Enn så lenge veier det tyngre for oss hva Sjømannsforbundet ber Stortinget

om å gjøre. Det er de som har drevet fram denne saken, og det er de som representerer de sjøfolkene vi her skal hjelpe.

Statsråd Tonje Brenna [12:57:05]: Folk som er ansatt i hotell- og restaurantvirksomhet på turistskip registrert i norsk internasjonalt skipsregister, NIS, har siden 1994 vært eksplisitt unntatt fra medlemskap i folketrygden gjennom en særskilt bestemmelse i folketrygdloven. Bestemmelsen kom inn i loven på bakgrunn av EØS-avtalen og av hensyn til rederiene og risikoen for utflagging.

Jeg mener i utgangspunktet det er uheldig at norske statsborgere bosatt i Norge som jobber på norske skip, ikke har tryggedekning. I lovforslaget som behandles i dag, har regjeringen derfor foreslått å oppheve denne bestemmelsen for å sikre like trygderettigheter for alle norske borgere og andre EØS-borgere som arbeider om bord på skip registrert i NIS. Dette forslaget må ses i sammenheng med regjeringens arbeid for å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i norske farvann.

Vi fremmet dette forslaget etter innspill fra folk som jobber i bransjen, og fra de ansattes organisasjoner. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at vi klarer å spille på lag med dem som har skoen på, og som vet hvor den trykker. Jeg registrerer at Sjøoffisersforbundet og Sjømannsforbundet – etter at proposisjonen kom til behandling i Stortinget – har sendt et felles brev til komiteen hvor det bes om at lovforslaget ikke vedtas, til fordel for å utrede en ordning som skal muliggjøre frivillig medlemskap for norske sjøfolk som jobber i hotell- og restaurantvirksomhet på NIS-skip.

Det er bra at komiteen lytter til innspillene fra de ansattes organisasjoner. Vår felles jobb, både for meg som statsråd og for komiteen, er å sikre et godt og trygt arbeidsliv for alle. Det er likevel viktig for meg å understreke at forslaget i sin tid ble fremmet nettopp etter innspill fra de organisasjonene som har endret syn. Forslaget var på høring i forkant av framleggelsen, en høring der både Sjøoffisersforbundet og Sjømannsforbundet i en felles uttalelse støttet de endringene som ble foreslått for Stortinget.

Jeg vil påpeke at slik jeg forstår den modellen komiteens flertall nå har foreslått, er det ikke så enkelt som det kanskje kan framstå ved første øyekast å utarbeide den. Jeg vil minne om at en eventuell slik mulighet for frivillig medlemskap ikke vil kunne begrenses til norske arbeidstakere, som følge av diskrimineringsforbudet i EØS-avtalen. Dette var som nevnt bakgrunnen for at den bestemmelsen som foreslås opphevet, kom inn i folketrygdloven fra 1994. En eventuell slik mulighet vil derfor med nødvendighet også måtte være tilgjengelig for arbeidstakere fra andre EØS-stater om bord på NIS-skip.

Jeg skal selvfølgelig likevel samvittighetsfullt følge opp Stortingets vedtak.

Presidenten [12:59:50]: De talere som heretter får ordet, har også en taletid på 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:00:11]: Jeg finner grunn til å understreke at denne saken har det helt fram til det siste vært bred enighet om i det politiske miljøet. En ønsket å ha gode trygdeordninger, gode sikkerhetsnett, for de ansatte i hotell- og restaurantvirksomheten om bord på disse NIS-skipene. Så kom da brevet fra et rederi som sa at hvis dere gjør dette, så truer vi med utflagging av alle våre skip og de nybygde skipene vi har tenkt å komme med, fra NIS-registeret. Det er påtrengende viktig for meg å si at det samme rederiet påpekte at dette er en kostnad for dem på 10 mill. kr – et rederi som har milliarder i omsetning – og da synes jeg det er svakt at en skal gi seg over og si at det skal vi ta hensyn til.

Jeg støtter statsråden i hennes begrunnelse for at frivillig medlemskap er komplisert. Det er utredet tidligere, og det vil bare medføre mer arbeid. Vi skal være klar over her at rederiene, med Viking i spissen, er bestemt imot denne lovendringen regjeringen nå har lagt fram, og som Senterpartiet og SV støtter. Det å tro at en her kan få til frivillige avtaler mellom enkelte ansatte i de rederiene og rederiet, må jeg si er ganske politisk naivt. Det er jo et maktforhold mellom rederi og de ansatte, og det blir meget vanskelig for de ansatte å inngå slike frivillige avtaler – om det skulle bli mulig – når vi kjenner hva som er forholdene for disse menneskene, som jobber i den delen av virksomheten som er en lavlønnsvirksomhet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:02:17]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:02:19]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å stanse bygging av nye danmarkskabler (Innst. 143 S (2024–2025), jf. Dokument 8:34 S (2024–2025))

Presidenten [13:02:42]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mani Hussaini (A) [13:03:17] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for arbeidet. Dette er et forslag fra Rødt om å stanse byggingen av nye danmarkskabler. De eldste kablene til Danmark, Skagerrak 1 og Skagerrak 2, ble satt i drift i 1976 og 1977, og de nærmer seg den tekniske levetiden på ca. 50 år. De to kablene utgjør til sammen om lag 500 MW av en samlet utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark på 1 700 MW. Diskusjonen er om hvorvidt vi skal fornye disse kablene eller ikke. Jeg vil understreke at en samlet komité understreker at det per nå ikke foreligger en konsesjonsbehandling fra Statnett om å reinvestere i disse to kablene, Skagerrak 1 og Skagerrak 2.

Litt av bakgrunnen for at dette forslaget kommer opp, er de spinnville prisene vi har opplevd de siste tre årene, siden Russland strupte gassen til Europa og invaderte Ukraina, og at land som Tyskland har lagt ned sin regulerbare kraft, og dermed hatt et kraftsystem i ubalanse. Likevel vil vi at man skal beholde måten man behandler saker på, og det er viktig å understreke at det ikke foreligger en søknad fra Statnett hos NVE. Når det ikke foreligger en søknad, er det ikke mulig verken å godkjenne eller å avvise den. På nåværende tidspunkt er det ikke engang avklart om Statnett vil finne det hensiktsmessig å søke om ny konsesjon. Det håper jeg var avklarende for hvorfor vi har tatt de posisjonene vi har tatt.

Jeg ønsker samtidig å framheve at regjeringen – for så vidt også i Hurdalsplattformen – har kommunisert at det ikke vil bli bygget nye utenlandskabler i denne stortingsperioden, ei heller i neste stortingsperiode, dersom vi vinner valget.

Jeg er veldig glad for at alle partier fra sentrum-venstre går til valg på at vi ikke skal knytte oss tettere mot Europa når det gjelder kraft så lenge kraftsituasjonen i Europa er sånn som den er. Dessverre kan vi ikke se de samme garantiene fra høyresiden, hvor det spriker i alle retninger. Det er noen som vil at vi skal bygge flere kabler, og andre som later som man ikke vil bygge flere kabler. Vi er i hvert fall veldig klare på at dersom vi vinner valget, vil vi først og fremst sørge for at vi har et system som fungerer, og at vi ikke skal bygge nye kabler til Europa.

Lars Haltbrekken (SV) [13:06:32]: De siste års høye strømpriser har vært uholdbare, både for befolkningen og for industri og annet næringsliv. Den prissmitten vi

har sett gjennom kablene til utlandet, har gjort at flere bør tenke nytt om bygging av nye kabler.

SV ønsker ikke nye kabler til utlandet. Vi mener at vi i dag har nok. Samtidig er vi ikke så redd for den kunnskapen vi eventuelt kan få gjennom utredninger Statnett skal gjennomføre, hvis de nå finner ut at de ønsker å søke om en fornyelse av de to danmarkskablene.

Derfor fremmer vi i dag et forslag som lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvise en eventuell søknad om ny kabel til erstatning for Skagerrak 1 og 2, med mindre konsekvensutredningen tydelig viser at kabelen ikke vil bidra til økte priser på kraft til næringslivet og husholdningene, slik den har gjort de senere år.»

Vi håper også at statsråden og Arbeiderpartiet vil slå fast at dersom disse utredningene viser fortsatt høy prissmitte, er det uaktuelt med en fornyelse. Jeg tar med det opp de forslagene SV står bak. Så vil jeg legge til at vi subsidiært kommer til å stemme for forslag nr. 1, fra Rødt.

Presidenten [13:08:33]: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sofie Marhaug (R) [13:08:47]: Ja, det er riktig at bakgrunnen for dette forslaget og mange andre forslag Rødt har fremmet og kommer til å fremme i diskusjoner om strøm og kraft, er de høye og ustabile strømprisene Norge har opplevd de siste årene, som i stor grad skyldes prissmitte fra større europeiske markeder.

Noe av bakgrunnen for at vi i denne saken fremmer en rekke forslag om å stoppe de nye danmarkskablene, er også helt konkret at Statnett faktisk har sendt melding om at de har begynt å utrede nye danmarkskabler. Det er ikke tatt ut av luften. Den kunnskapen kommer enten man vil det eller ikke. Spørsmålet er om de kommer til å sende en søknad til NVE eller ikke. Det jeg har fått bekreftet av statsråden i denne salen flere ganger, er at den søknaden vil komme i 2025, sannsynligvis høsten 2025.

Rødt har ikke råd til å overlate en sånn beslutning til et eventuelt borgerlig flertall etter valget. Det er derfor vi er så opptatt av å fremme dette nå. Vi vil si klart og tydelig, med det flertallet som er nå, at vi ønsker å si nei til nye danmarkskabler. Jeg kaller dem for nye danmarkskabler fordi vi allerede har erstattet Skagerrak 1 og Skagerrak 2 en gang før. Det har vi også referert i våre merknader i innstillingen, hvordan Norges vassdrags- og energidirektorat skrev om byggingen av Skagerrak 4 som et bidrag til forsyningssikkerheten og som en erstatning når Skagerrak 1 og 2 går ut av drift. Hvorfor skal vi erstatte Skagerrak 1 og 2 på nytt? Det er spørsmålet. Derfor er det snakk om nye utenlandskabler. Dette vil gi økt kapasitet. Vi trenger ikke å stille dette spørsmålet

engang: Vil det gi økt prissmitte? Ja, det vil gi økt prissmitte, og allerede gir disse kablene økt prissmitte fordi vi har fått en ny linje, Viking Link, som kobler Danmark til det britiske markedet. Dette gir allerede en større prissmitte enn det var før.

Rødt mener at det nå er viktig at vi setter ned foten og ikke serverer dette på sølvfat til Erna Solberg og Sindre Finnes, for å si det på den måten, men i stedet bruker det flertallet som er nå. Jeg er glad for at det signaliseres at man må bruke det flertallet etter valget også, og jeg håper og tror at Arbeiderpartiet står ved det etter valget, men jeg mener det ville vært mye tryggere – ikke minst med tanke på en sikker forsyning og lave, stabile strømpriser i Sør-Norge i framtiden også – hvis vi nå klart og tydelig signaliserte gjennom et vedtak at vi ikke ønsker flere danmarkskabler. Med dette legger jeg fram resten av forslagene Rødt står bak.

Presidenten [13:11:51]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [13:12:04]: Senterpartiet mener det er avgjørende å ivareta norsk politisk styring i forvaltning av våre naturressurser, for det er ikke tilgangen på naturressurser i seg selv som skaper verdier for fellesskapet, det er måten vi forvalter dem på. Historisk har Norge sørget for at kraftforedlingen har skapt store verdier som samfunnet har nytt godt av. I årene framover vil dette være en viktig forutsetning for å sikre arbeidsplasser og industri i hele landet.

I mange tiår har Norge vært en del av et nordisk og europeisk kraftsamarbeid. Landene har basert seg på en energipolitikk der en i hovedsak var i energimessig balanse, men kunne utveksle balanseoverskuddskraft når det var tilgjengelig.

Forutsetningene for dette systemet har endret seg dramatisk i løpet av de siste årene, og situasjonen framover må vurderes i lys av dette. Noen hevder at kraftutveksling er nødvendig for stabilitet, men stabilitet finnes knapt i dagens europeiske kraftmarked. Logikken om at utenlandskablene er en form for strømberedskapstiltak, svikter totalt når land som Tyskland ikke har orden i eget strømmarked. Det skremmende med prisrekorden som ble satt 12. desember, da prisene i NO2 nådde toppen på 13 kr per kWh, var at det ikke var mangel på vann i magasinene våre, voldsom kulde eller høye gasspriser som presset opp strømprisene. Nei, problemet var mangelen på sol og vind på kontinentet.

Fellesforbundet, med rundt 160 000 medlemmer, vedtok på sitt landsmøte et klart nei til videre integrering i det europeiske kraftmarkedet. Norsk Industri har uttalt seg kritisk til flere utenlandskabler. Det begynner å bli mange som tar til orde for Senterpartiets politiske løsning for å få bedre kontroll på strømprisene. Vi har

advart mot og tatt lærdom av den energikrisen og de skyhøye kraftprisene Norge har opplevd. Fastlandsindustrien vår er bygd på kraften vi har. Den risikoen vi står overfor, med svekket konkurransekraft og tapte arbeidsplasser, må tas på alvor.

I Agder har både Arbeiderpartiet og Høyre, ja, faktisk et enstemmig formannskap og et enstemmig fylkesutvalg, sagt nei til å fornye danmarkskablene. Det er beklagelig at ikke de samme partiene på Stortinget her lytter til sine partifeller i sør, som lever i den landsdelen som blir hardest rammet av utenlandskablenes virkning på vår strømpris.

De eldste kablene til Danmark ble bygd i en helt annen tid og har nå utspilt sin rolle. Nå kan vi fase dem ut. Vi kan på den måten redusere prissmitten fra Europa og få mer kontroll over strømprisene her hjemme – til beste for det norske folk og norske arbeidsplasser.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:15:03]: Fremskrittspartiet deler forslagsstillernes bekymring angående høye strømpriser. Vi har hatt en vedvarende høy prissmitte fra Europa de siste årene, og med den energipolitikken som nå føres, den klimapolitikken som føres, frykter vi at dette kommer til å vedvare og i ytterste konsekvens forsterkes. Vi ser oss derfor ikke tjent med en tettere tilkobling til Europa. Fremskrittspartiet ønsker ikke å fornye disse kablene når det nå skal vurderes.

Strømprisene har de siste årene skutt i været, noe forbrukerne har merket, og ikke minst næringslivet, spesielt da i NO2, som grunnet flaskehalser internt i Norge – hvor nettet bør prioriteres ytterligere framfor økt utbygging utenlands – har hatt store problemer og store vedvarende konkurranseulempes med de høye strømprisene.

Den veien vi ser nå, med en samtidighetsfaktor på utbygging av den uregulerbare kraften i Europa, den utfordringen man ser med at såpass mye blir uregulerbar, ustabil kraftproduksjon som produserer kjempemasse når forholdene ligger til rette for det, sol eller vind, og inngenting når man gjerne behøver det mest på vinterstid og i en del andre effekttopper, medfører store utfordringer for kraftsystemet. Der er man ikke tjent med en tettere tilkobling.

Den europeiske energipolitikken og energisikkerheten har hatt store utfordringer i forbindelse med russiske gassleveranser som har forsvunnet grunnet krigen i Ukraina. Norge skal selvfølgelig levere så mye olje og gass vi bare kan. Der kan vi gjerne øke, der kan vi bidra enormt. Vi leverer jo i størrelsesordenen 7 TWh med olje og gass hver dag. Til sammenligning har krafteksporten vært rundt 15 TWh årlig, så to dager med olje og gass tilsvarer et helt år med norsk krafteksport. Det er her vi kan bidra, det er her EU bør kjenne sin besøkelses-

tid og bestille mer, og bidra til å øke investeringene for infrastruktur i Norge.

Uroen for prissmitte er grunnen til at vi ønsker å si nei til dette, ikke minst på bakgrunn av den energipolitikken som er på gang i Europa. Fremskrittspartiet støtter at en eventuell konsesjonssøknad skal avslås, og vi ønsker ikke å fornye disse to kablene.

Ola Elvestuen (V) [13:18:19]: Det er viktig først å si at det ikke foreligger noen søknad fra Statnett hos NVE om å reinvestere i danmarkskablene Skagerrak 1 og 2. Det er viktig å ha som grunnlag. Det må selvfølgelig gjøres en grundig gjennomgang og en grundig vurdering av om man ønsker å fornye danmarkskablene. Jeg vil fra Venstres side si at dersom det kommer en anbefaling om at vi bør ha denne tilknytningen videre, og at denne fornyelsen bør gjennomføres, kommer Venstre selvfølgelig til å være for at det gjøres. Vi har et velfungerende kraftmarked i Norden, og vi har – i motsetning til det enkelte sier – et stadig mer fungerende kraftmarked i Europa, som det er riktig av Norge å være en del av.

Jeg reagerer på den fortellingen som er. Det er klart at det har vært veldig høye priser i Norge fra 2021, men at dette fra både Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Rødt knyttes direkte opp mot utvekslingskablene Norge har, mener jeg er direkte feil. Det er nok en god relasjon til åpningen av de nye utvekslingskablene til Tyskland og Storbritannia i 2021, men årsaken til de høye prisene er at Russland begynte å holde tilbake gassflyten som gikk inn i Europa. Så driver Europa selvfølgelig en aktiv boikott for å redusere sitt forbruk av russisk gass etter det russiske angrepet på Ukraina. Det er det som driver de høye prisene, og som har drevet de høye prisene også i Norge. Det er riktig av oss å være med på samarbeidet for å møte den situasjonen, og det er riktig av oss å være med på å støtte oppunder den omstillingen som vi ser i Europa, over til mer fornybar energi. Det er riktig, som det er sagt, at prisene veksler mer. De har vært høyere, men de er på vei ned.

Vi skal ta med oss at vi har en situasjon hvor også de virkelig lave prisene kommer oftere og oftere – timene hvor det nesten er gratis strøm vil komme oftere. De gjør det allerede, men det vil også komme til Norge, og det er noe man sier nei til hvis man ikke vil ha utvekslingskablene i framtiden.

Uttekslingskabler gjør at vi har en bedre forsynings-sikkerhet, og de er med på transformasjonen i Europa over til mer fornybar energi. Husk på at fornybar energi i andre land ikke vil være dyrere enn den er i Norge, og vi vil kunne få flere fordeler, med flere billige timer med strøm.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [13:21:39]: De bak-enforliggende årsakene bak de siste årenes høye kraft-

priser er i stor grad kombinasjonen av høyt energiforbruk og Putins energikrig med Europa. Vi må følge opp våre fine ord om samarbeid, solidaritet og fellesskap med internasjonal solidaritet i praksis. Vi må følge opp våre fine ord om natur, klima og energisikkerhet ved å velge de løsningene for energisystemene i regionen vår som sikrer dette i praksis.

I den saken vi behandler her i dag, er det foreslått å stanse fornyelsen av to kabler til Danmark uten at konsekvensene er utredet, og før det overhodet foreligger en konsesjonssøknad. Vi mener det er helt feil medisin i en tid da vi trenger mer og tettere samarbeid med Europa, ikke minst i energipolitikken.

La oss gjøre et tankeeksperiment og se for oss at alle europeiske land legger seg på samme linje som det er fremmet forslag om at vi gjør her i dag, der de ulike landene i Europa begynner å isolere sine energisystemer basert på nasjonale landegrenser, der det skapes usikkerhet om eksisterende kabelforbindelser vil fornyes når de utløper, og der samarbeidet om energiforsyningen i Europa bremses akkurat på det tidspunktet da håndteringen av både natur- og klimakrisen og sikkerheten vår er avhengig av at vi fortsetter å forsterke dette samarbeidet.

Mer fornybar energi innebærer typisk økt behov for samarbeid. Å si nei til dette samarbeidet er å si nei til fornybar energi som trengs for å erstatte forurensende gass, olje og kull. Alternativet til å samarbeide med våre naboland for å sikre tilgang til energi er å bygge ned mer norsk natur med vindturbiner og legge elver i rør.

Det går også rett til kjernen av sikkerhetspolitikken. Denne politikken som er foreslått i dag, ville ha gjort Europa mer sårbart i en usikker tid. Vi mener det er uklokt, og derfor er Miljøpartiet De Grønne glad for at flertallet i dag avviser forslagene om å forhåndskonkludere med at kablene til Danmark ikke skal fornyes.

Statsråd Terje Aasland [13:23:50]: På generell basis vil jeg si at regjeringen, da vi lanserte vår strømpakke 31. januar i år, slo fast at Statnett ikke skal starte planleggingen av flere nye utenlandsforbindelser. Det er et viktig vedtak som jeg tror er bra for å sikre ikke minst den effektkapasiteten som er i det norske vannkraftsystemet.

Vi har i flere tiår hatt kraftutveksling med våre naboland. Det har vært til gjensidig nytte, og vi har kunnet utnytte de ulike egenskapene i våre lands kraftsystemer. Dette har styrket og vil styrke forsynings-sikkerheten også i årene framover. Samtidig er det viktig å understreke at når vi diskuterer fornyelse av kabler, eller eventuelt nye kabler en gang i tiden framover, må de understøtte det norske kraftsystemet. Vi kan ikke kaste det ut med badevannet – eller med kablene, for å si det sånn.

De to eldste kablene til Danmark ble satt i drift i 1976 og 1977 og nærmer seg nå den tekniske levetiden på om lag 50 år. De to kablene utgjør til sammen om lag 1 500 MW av en samlet utvekslingskapasitet mellom Norge og Danmark på 1 700 MW. Jeg har lyst til å understreke at situasjonen for 50 år siden var helt annerledes enn det den er i dag. Det er altså andre vurderinger som må gjøres når en eventuelt skal bestemme seg for om en skal fornye disse eller ikke, men som en del av arbeidet for å avklare om det skal skje noe med disse to kablene, har Statnett sendt en melding til NVE for å varsle om at en starter utredningsarbeidet knyttet til dem.

Som det er sagt allerede i debatten, er det ikke i dag søkt om konsesjon, og det er viktig at det blir presisert. En eventuell konsesjonssøknad vil komme etter at Statnett har gjennomført utredningene, og jeg merker meg at Statnett vektlegger at en eventuell reinvestering skal være til gjensidig nytte for Norge og Danmark, og at Statnett også skal vurdere nullalternativet der kablene ikke erstattes.

Jeg har også sagt veldig tydelig – og det kan jeg svare ut også for regjeringen – at hvis vi får en konsesjonssøknad på bordet om de to eldste kablene til Danmark, må den tydelig vise at det er til fordel for norske strømkunder og til fordel for det norske kraftsystemet. Ellers vil det ikke bli gitt konsesjon. Jeg synes det er en veldig viktig presisering, og en avklaring i tillegg.

Jeg tror jeg stopper med det.

Presidenten [13:26:35]: Det blir replikkordskifte.

Sofie Marhaug (R) [13:26:48]: Jeg vil følge opp det aller siste statsråden snakket om. Vår erfaring med bygging av utenlandskabler og for så vidt også søknader og søknadsteksten for å bygge flere utenlandskabler er at det er blitt lagt til grunn en modell for samfunnsøkonomisk lønnsomhet der, for det første, flaskehalsinntektene ble vektet veldig opp, og de øker selvfølgelig med flere kabler, og, for det andre, norske kraftprodusenter, oftest eide, blir regnet som samfunnsøkonomisk lønnsomme for alle i Norge. Sånn oppleves det jo ikke i det hele tatt som strømkunde. Som strømkunde tror jeg ikke folk opplever at det er så utrolig samfunnsøkonomisk lønnsomt fordi Å Energi, eller hvem det skulle være, tjener penger på disse utenlandskablene.

Det jeg lurte på helt konkret, er om statsråden har foretatt seg noe for å gjøre om på modellene for samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

Statsråd Terje Aasland [13:27:52]: En trenger ikke å gjøre om på modellene for å beregne samfunnsøkonomisk lønnsomhet i disse kablene eller ikke. Det er utvilsomt og helt sikkert at når beregningen foreligger, er disse kablene svært samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Hvis representanten hørte etter, nevnte jeg ikke samfunnsøkonomi som begrunnelse i det hele tatt i forbindelse med en slik konsesjon. Jeg sa at dette må være til gagn for norske strømkunder og det norske kraftsystemet hvis en skal gi konsesjon til dette. Jeg mener det er en viktig oppgave å få utredet grundig hvordan dette slår inn for både norske strømkunder og det norske kraftsystemet.

Når det gjelder samfunnsøkonomien i dette, hvor vi har mye effektkapasitet i det norske kraftsystemet, vil det mest sannsynlig være veldig samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge nye kabler, fordi en kan få høy pris for den kraften en eksporterer ut, så jeg legger til grunn at de kablene faktisk er det. Det må noen tilleggsvurderinger inn hvis en skal bestemme om en skal gi konsesjon eller ikke.

Sofie Marhaug (R) [13:28:52]: Jeg er veldig glad for at statsråden har sagt det, og jeg deler på en måte den vurderingen, men problemet er, som statsråden sier, at denne utredningen kommer fra de kalkylene Statnett i dag bruker til å vise at dette er såkalt samfunnsøkonomisk lønnsomt. Da vil jo det gi et argument for alle som er for å bygge de kablene, selv om den samfunnsøkonomiske lønnsomheten ikke gjelder hele samfunnet, men gjelder særlig kraftprodusentene og Statnett selv. Det er bakgrunnen for at jeg terper litt på akkurat dette.

Jeg har et annet konkret spørsmål, som er mer spekulativt, og det handler om statsråden tror at den søknaden vil gjelde samme kapasitet som de kablene vi allerede har, eller mye større eksportkapasitet/utvekslingskapasitet enn det er i dag, og i så fall omtrent hvilket nivå statsråden tror det vil ligge på, hvis han kan spekulere i det.

Statsråd Terje Aasland [13:29:55]: Jeg vil ikke spekulere i det i forkant, men det er ingen kabler som er på 500 MW i dag, så da må en ha en særproduksjon for å lage en sånn type kabel som skal erstatte akkurat effektkapasiteten i de eksisterende. Det tror jeg ikke kommer til å skje, så mest sannsynligvis kommer en til å øke kabeldimensjonene, sånn at det teknisk sett er grunnlag for å gjøre det mer, men det kan eventuelt reguleres i en avtale.

Tilbake til problemet om samfunnsøkonomisk lønnsomhet eller ikke: Jeg vil bare understreke at vi har vært veldig tydelige hele veien – og kommer til å mene det også når en eventuell konsesjonssøknad skulle foreligge, hvis den skulle foreligge – på at det må være til gunst for norske strømkunder og det norske kraftsystemet. Vi trenger ikke ytterligere belastninger i det norske kraftsystemet i dag, i hvert fall ikke sånn jeg ser det. Når en tar den timen hvor det var 13 kr per kilowattime den 12. desember, så var det effektproblematikken som

var utfordrende, og som er det mest forstyrrende i prisen bildet.

Ola Elvestuen (V) [13:31:11]: Diskusjonen om ikke å fornye danmarkskablene har jo skapt noen reaksjoner også i Danmark, bl.a. blant energiaktører. Spørsmålene til statsråden er: Hvordan ser han på det hvis det er en anbefaling om at dette er bra også for energisystemet, både samarbeidet i Norden og også for Norge, at man politisk likevel sier nei? Hva er statsrådets vurdering av reaksjonene vi vil bli møtt med, bl.a. i Danmark, og hvordan det vil kunne utarte seg? Har han allerede noen forestillinger om hvordan det vil bli oppfattet?

Statsråd Terje Aasland [13:31:51]: Aller først tror jeg det er viktig å få med seg den kunnskapen Statnett nå innhenter gjennom det utredningsarbeidet som foreligger. Hvis det er bra for kraftsystemet at det blir reinvestert i disse kablene, vil det også betinge at vi kan importere mye strøm over flere perioder i løpet av et år, og at det ikke er rene, mer eller mindre, kabler som benyttes til å overføre kraft fra Norge til Danmark.

Der må også danskene avklare noe som er viktig, for de begynner å bli mer enn selvstendige på kraftsiden, men med mye uregulerbar kraft, og det er hvordan de disponerer overkapasitet i sitt kraftsystem. Er det da mulighet for Norge å importere dette, eller blir det omsatt i grønn hydrogen som f.eks. skal eksporteres til Tyskland? Sånne spørsmål er ganske avgjørende for om dette er riktig for kraftsystemet eller ikke.

Ola Elvestuen (V) [13:32:58]: Det statsråden der beskriver, er jo en viktig utvikling også for en grønn omstilling, med både muligheten for grønt hydrogen og selvfølgelig også en kraftutveksling som går begge veier – både at vi støtter nede i Europa, og at vi får fordelene av at en i flere og flere timer vil ha nærmest gratis strøm, også inn mot Norge. Vi ser allerede en utvikling på det. Der har Statkraft, eller er det Statnett, en vurdering av at det nærmest 30 pst. av tiden kan være nærmest negative priser inn i 2029.

Kan statsråden bekrefte at ja, man har det negative, ved den desemberprisen, som var veldig høy, på 12–13 kr, men man har også den andre siden, at en oftere og oftere vil kunne få veldig lave priser, også inn i det norske markedet, på grunn av utenlandskablene?

Statsråd Terje Aasland [13:33:52]: Det er jeg enig i. Prissmitte går begge veier. Det er ulempen når prisene er ekstremt høye i en enkelttime, men det kan også være fordelene med å importere veldig mye energi til veldig lave priser når det er overkapasitet på det, og de tidsperiodene blir bare lengre og lengre etter hvert som en bygger ut mer produksjonskapasitet i Europa. Der-

for er det viktig at Statnett gjør denne utredningen, og at vi får fakta på bordet, sånn som det foreligger.

Da har jeg vært veldig tydelig på, og understreker igjen, at skal vi gi konsesjon til bygging av disse kablene, må det være til fordel for norske strømkunder og det norske kraftsystemet. Det betyr at vi også må kunne importere store mengder kraft i disse kablene for å beskytte vår vannkraft og kunne spare på vannet, sånn at vi faktisk har en reell kraftutvekslingssituasjon, noe som var utgangspunktet den gangen kablene ble etablert midt på 1970-tallet.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:35:00]: Det blir her fremmet påstander om at negative priser er bra. En skulle jo tro det, men samtidig er det faktisk ganske utfordrende, både for kraftsystemet og ikke minst for kraftprodusentene. Hvordan skal man få tegnet langsiktige kraftkjøpsavtaler når man har minuspriser eller nullpriser? Da vil det jo bli en spekulering fra industriaktører og andre kraftkunder om man er bedre tjent med rett og slett å gå for spotpris, og da dra nytte av disse negative prisene.

Negative priser kommer av et stort, stort kraftoverskudd. Kan statsråden avklare litt hvordan dette spiller inn? Ser man for seg at faktoren med negative priser vil reduseres hvis man ikke fornyer disse to kablene?

Statsråd Terje Aasland [13:36:01]: Aller først: Jeg har ikke hørt påstanden her i debatten i dag om at negative priser er positivt i seg selv. Det er en fordel å ha lave priser og muligheter for import av lave priser når den tiden er der. Negative priser er negativt fordi det hindrer investeringer i noe vi sårt trenger mer av i tiden framover, og vil være et viktig grunnlag for det.

Ellers mener jeg at lave priser over tid er en fordel for norsk kraftforedlende industri, som et eksempel. Overkapasitet i produksjonen, altså kraftoverskudd, vil være en stor fordel for kraftforedlende industri fordi det da er muligheter for å få tilgang til langsiktige kraftkontrakter til overkommelige priser. Da vil også prissmitten – da i negativ forstand, ved at det er lave priser på importsiden – være til fordel for norsk industri i forhold til det.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:36:57]: Jeg takker for svaret. Jeg beklager at jeg var litt upresis. Det var ikke statsråden jeg mente, det var Venstres representant som dro fram disse negative prisene som veldig, veldig positivt, og som et grunnlag for mer kraftutveksling og å bygge flere kabler, men dette bildet er større, det var det som var mitt poeng. Det kunne jeg fått bedre fram.

Jeg stilte et spørsmål til statsråden for en liten stund siden om antall årsverk som ble brukt på henholdsvis utenlandskabler, innenlandsforbindelser og havvind, o.l., og fikk da til svar at det var 48 ansatte som drev med

nettforbindelser i forbindelse med havvind og havvind-prosjekter, og 6 som drev med utenlandsforbindelser, inkludert de to kablene vi her snakker om. Kan statsråden avklare hvor mange av disse seks årsverkene som direkte går til disse utenlandskablene – og kunne man om-disponert dem og fått fortgang på innenlandsnettet?

Statsråd Terje Aasland [13:38:00]: Jeg kan ikke detaljene om hvor mange årsverk som jobber på de ulike feltene i NVE eller i departementet. Det må jeg eventuelt komme tilbake til. Jeg synes likevel det er interessant at representanten stiller det spørsmålet, for nettutbyggingen i Norge, strategisk sett fra statens side, var rettet inn mot utenlandsforbindelsene til Tyskland og Storbritannia i hele den perioden Fremskrittspartiet hadde ansvar i Energidepartementet. Det var de som var utgangspunktet for å bygge opp den strukturen som gjør at Agder i dag har noe av det sterkeste transmisjonsnettet som er i landet, klart dimensjonert ut fra en strategisk innretning om at man ønsket å bygge nye utenlandsforbindelser, og sånn sett legge grunnlaget for det.

Vi er opptatt av å disponere ressursene i både NVE og departementet. Det handler om at vi ønsker å få bygd ut mer nett raskere for å bygge ned flaskehalser og øke kapasiteten i det nasjonale strømmettet.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:39:04]: Jeg takker igjen for svaret. Det er litt forutsigbart, for det pleier å havne i dette sporet når vi har diskusjoner. Da begynner man å dra fram gammel historikk, og så pleier man å stoppe da Fremskrittspartiet satt i regjering, men det var jo en regjering som satt før den tid. Stoltenberg II-regjeringen hadde en masse vyer og visjoner om Norge som Europas grønne batteri, og hadde planer om storstilt kraftutveksling med Europa.

Fremskrittspartiet arvet dette prosjektet og gikk videre, men man har sett at den veien Europa har gått i energi- og klimapolitikken, er konkurranseødeleggende. Det ser man med at det er vesentlig høyere energipriser i Europa målt mot konkurrerende aktører og regioner. Derav kunne man konkludert allerede nå med at man ønsker å redusere prissmitten og stoppe arbeidet med disse to kablene, slik Fremskrittspartiet har gjort. Det er litt vanskelig å få vite hva statsråden egentlig ønsker når han kritiserer oss for historikken.

Statsråd Terje Aasland [13:40:13]: Jeg ønsker fakta på bordet, og så tenker jeg på hvilken nabo Norge ønsker å være, og hvilken nabo vi ønsker skal være rundt oss. At man avslutter et arbeid lenge før man vet hva som er konsekvensen av det arbeidet, synes jeg med respekt å melde er svært pinlig at en mener i Stortinget. Jeg mener det er riktig å få fakta på bordet, og så trekke konklusjoner ut fra det som er fakta.

Til det som handler om Norges grønne batteri og oppbyggingen av transmisjonsnettet og tilretteleggingen for de to utenlandskablene, som kanskje er de største effektuttakene i dag, henholdsvis Tyskland og England: Det var ikke noe Fremskrittspartiet arvet, det var noe de kjærlig grep tak om og utviklet og argumenterte sterkt for. Den arven forvaltet de på en måte som gjorde at de forsterket den, etter at de hadde overtatt den.

Presidenten [13:34:46]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Sofie Marhaug (R) [13:41:21]: Jeg vil understreke at denne debatten ikke handler om at vi mangler kunnskap eller utredninger. Debatten om vi skal bygge nye danmarkskabler eller ikke, er en debatt om politisk uenighet, der noen partier ønsker å knytte Norge tette-re til det europeiske kraftmarkedet, som vi i Rødt mener er dysfunksjonelt, mens andre partier ønsker å si nei til det. Det Rødt ønsker med våre forslag, er å sikre at vi ikke får bygd nye danmarkskabler verken i denne perioden eller i neste stortingsperiode

Generelt blir det framstilt her som at det i perioder er en fordel for Norge at vi er koblet på større europeiske markeder. Den framstillingen er Rødt grunnleggende sett uenig i. Det er riktig at det i perioder er lave strømpriser, men det er ofte i de periodene vi trenger strømmen minst. Det er når det er stort kraftbehov, ofte på kalde dager der det blåser lite, at strømprisene blir veldig høye, og der norsk vannkraft ikke er prisdrivende for prisen på egentlig norsk vannkraft, men det er europeisk gass som setter prisen på norsk vannkraft. På de aller verste dagene er det til og med europeisk kull som setter prisen på norsk vannkraft.

Da har vi mistet vårt konkurransefortrinn med billig fornybar vannkraft som er stabil, som veldig mange partier på Stortinget er flinke til å skryte av i andre sammenhenger, men som i praksis har forsvunnet eller blitt redusert på grunn av disse nye utenlandskablene og for så vidt også økonomiske og juridiske forpliktelser som gjør det vanskelig å sette prisen selv.

Så har jeg en kommentar til innlegget fra Miljøpartiet De Grønne, hvor man er bekymret for klima og natur. Særlig det siste – natur – vil jeg kommentere. Rødt er også bekymret for både klima og natur, men det vi har opplevd de siste årene, er egentlig at forholdet er motsatt: Når det er høye strømpriser, lønner det seg for kraftprodusentene å bygge ut mer fornybar kraftproduksjon. Det kan være å legge elver i rør eller teppelegge fjell med naturødeleggende vindkraftproduksjon. Det lønner seg for kraftprodusentene å bygge ut når strømprisene er høye. Det er også derfor kraftprodusentene har jobbet målrettet over mange tiår for å få flere uten-

landskabler, for å få høyere strømpriser. Det er ikke en sikring for naturen i det hele tatt med høye strømpriser, forholdet er motsatt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:44:37]: Jeg vil bare anføre fra Høyres side i denne saken at for oss er det sånn i kraftpolitikken at det er et mål at vi skal ha rikelig med rimelig og ren kraft, og at det skal være et konkurransefortrinn for familier, husholdninger og næringsliv. Det er også vår inngang til denne saken om danmarkskabler: Vi må ha et faglig grunnlag på plass som kan si noe om det vil oppnå den målsettingen, og så vil det være en politisk vurdering etter det som vil avgjøre hva Høyres holdning er.

Jeg stiller spørsmål ved forslagene her, for prinsipielt handler det om en frykt for at regjeringens politiske beslutninger skal tas på et faglig grunnlag. Det er noe vi ikke har noen forvaltningstradisjon for – at vi skal forsøke å unngå faglige grunnlag før det tas politiske beslutninger. Det har helt fra starten av vært et prinsipp om det motsatte, at vi nettopp ønsker å få faglig opplyste beslutninger for å gjøre det nødvendige politiske skjønnnet. Derfor vil det være helt unaturlig for Høyre å støtte de forslagene som er fremmet i denne saken.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [13:46:26]: Det er jo en del år siden, men det som hovedsakelig gjorde at folk opplevde høye strømpriser, var at man plutselig gikk tom for vannkraft i magasinene, og dermed satt der en kald vinterdag og frøs, med høye strømpriser. Det er mange ting som kan føre til høye strømpriser.

Årsaken til at det bygges ut kraft, er jo behov for kraft, altså behov for energi. I en markedsøkonomi vil det selvfølgelig ta form av høye priser, men i land som ikke har markedsøkonomi, er det helt andre mekanismer som gjør at det bygges ut. Det er ikke dermed sagt at høye kraftpriser er det eneste som kan føre til mer kraftutbygging.

Derimot er man avhengig av kraftsikkerhet. Hvis vi da baserer oss på fornybar energi, ikke nødvendigvis kun fossil energi, som mange av oss mener vi burde gjøre oss mindre avhengige av, vil mye av den være variabel. Da må man ha høyere kapasitet enn det man kan få på en dag hvor det blåser lite og er lite sol. Da er man enten avhengig av å få den kapasiteten fra andre land, eller man må bygge opp den overkapasiteten i eget land. Derfor sier vi at hvis vi skal samarbeide mindre med våre naboland om kraftutveksling, er vi dessverre nødt til å bygge ned mer av vår egen natur for selv å skaffe denne kapasiteten, noe vi synes er en dårligere løsning enn å samarbeide – til felles beste – med våre europeiske naboland.

Mani Hussaini (A) [13:48:03]: Jeg skal forsøke å oppsummere debatten – med fare for å forlenge debatten bitte litt og pådra meg noen replikker.

For det første til dem som er bekymret for om Arbeiderpartiet mener dette, når vi gjennom media og gjennom vårt nye forslag til partiprogram sier at vi ikke ønsker å fornye disse kablene, og når vi i Hurdalsplattformen sier at vi ikke kommer til å bygge nye kabler i denne stortingsperioden: Vi har faktisk ikke bygd nye kabler denne stortingsperioden og har sagt nei til nye kabler. Vi sier også at vi ikke vil ha nye kabler neste stortingsperiode. Vår cv står seg. Vi gjør det vi lover, i motsetning til det vi hørte i debatten her om hvordan tidligere energiministre fra Fremskrittspartiet gjennomførte en type politikk og i ettertid, når de ikke hadde makt over det, valgte å beklage og gå tilbake på de vedtakene. Slik kan man ikke holde på, man må stå for det man gjør.

Mange av oss her er enige om at vi per nå ikke skal knytte oss tettere til Europa med den situasjonen Europa er i, med det dysfunksjonelle strømsystemet som finnes i Europa. Vi i Arbeiderpartiet og for så vidt Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Rødt og SV er tydelige på at så lenge det er situasjonen, kan vi ikke gjøre det. Det vi er uenige om, er hvorvidt saksbehandlingen skal gjøres her, og hvorvidt saksbehandlingen skal gjøres i forkant av en eventuell søknad, og så får vi være enige om det vi er enige om.

Jeg fikk også lyst til å kommentere det som kommer fra både Venstre og Miljøpartiet De Grønne om solidaritet. Det er ikke solidaritet med europeere at norske husholdninger i noen enkelttimer skal betale 12 kr per kilowatttime – det er ikke solidaritet. Det som er solidaritet med Europa, er at vi er en stabil og trygg leverandør av gass når russiske reserver og russisk tilførsel av gass blir stoppet av en krig. Det er solidaritet. Det å være en stabil gassleverandør til Europa er det som er solidaritet med europeerne. Det er et paradoks at både Venstre og Miljøpartiet De Grønne har vist seg å være partier som er tidvis kritiske til den industrien.

Jeg vil avslutte med det jeg startet med i mitt første innlegg. Når vi nå om kort tid skal gå til valgurnene, kan velgerne merke seg hvilke partier og hvilken side som står for å knytte oss tettere opp mot Europa, og hvem som ikke gjør det. Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet og rød-grønn side er krystallklar i dette spørsmålet.

Ola Elvestuen (V) [13:51:20]: Vi er alle for at det skal selges så mye gass til Europa som det overhodet er mulig å gjøre der vi er nå, men å redusere denne diskusjonen til at dette bare handler om at det er de fossile brenslene vi skal ha inn i Europa nå, blir helt feil – og det på alle områdene hvor vi skal inn. Det er tre ting som er de største problemene vi står overfor når det gjelder verden. Det er global oppvarming, det er tap av natur, og det er å stå opp for frihet og demokrati – og de tre henger nøye sammen. Vi skal være med på å støtte

Europa i omstillingen for å komme bort fra behovet for russisk gass, og ikke bare det, men også for å komme bort fra avhengigheten av dyr LNG. Det er dyr LNG som driver prisene i Norge. Dermed må vi ha mer fornybar energi, for flere og flere timer, og ikke være avhengig av det. Da går prisene ned, da går de også ned i Norge. Dette er også med på omstillingen vi er for. Vi har en klimaavtale med EU. Vi skal selvfølgelig være med på hele omstillingen, også for å redusere klimagassutslipp, og også samarbeidet for å få det til. Det er en fordel for Norge.

Så er det det siste, den forsyningssikkerheten vi har: Det er en kjensgjerning, som også Miljøpartiet De Grønne påpekte, at har man dårligere forsyningssikkerhet, må man også ha mer reserver som står klare dersom det er tørrår eller tider med veldig lite vind eller sol. Helt selvfølgelig trenger vi det.

Jeg er enig i én ting, og det er at jeg håper at velgerne legger merke til hvem det er som nå legger seg på en mer nasjonalistisk kurs, om at dette handler bare om å ta vare på Norge og ikke om det Norge har en fordel av, som er å knytte seg sterkere til et sterkere europeisk samarbeid for frihet, for demokrati og for å få ned klimagassutslipp og ta vare på natur.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:53:32]: Jeg måtte kommentere representanten Hussainis innlegg. Det står i sterk kontrast til statsministerens redegjørelse tidligere i dag. Det er et dysfunksjonelt energisystem i Europa, blir det hevdet. Det er ikke dysfunksjonelt. Det er høye priser fordi Europas største energileverandør, Russland, stoppet sine gassleveranser for å presse oss til ikke å støtte Ukrainas frihetskamp. Det er det som er situasjonen med hensyn til energisystemet i Europa i dag.

Jeg tror heller vi skal konsentrere oss om å få dette energisystemet i balanse ved å få til et større tilbud av energi. Det kan vi gjøre noe med. Vi kan lete etter mer gass. Vi kan holde oppe kapasiteten i gassrørene for fullt, sånn som det er nå, men det må fortsette sånn de neste årene. Da kan vi hjelpe Europa til å få en balanse i energisystemet. Systemet er ikke dysfunksjonelt, men det er politiske handlinger som gjør at vi har fått et bortfall av den største energifaktoren i Europa, og det må vi alle hjelpe til med å rette opp i. Det kan vi ikke gjøre bare med kraftsamarbeidet, det har ikke Norge kapasitet til, men det kan vi gjøre med gass. At Arbeiderpartiet, som framstiller seg selv som et ansvarlig styringsparti, kommer med den typen karakteristikker i den situasjonen Europa er i, synes jeg er uverdig.

Presidenten [13:55:11]: Representanten Sofie Marhaug har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sofie Marhaug (R) [13:55:23]: Jeg har jo snakket mye allerede, men jeg synes nesten jeg må ta ordet når det nærmest blir framstilt som at man er mot frihet og demokrati fordi vi ønsker å gjøre noe med det dysfunksjonelle strømmarkedet. Det er ikke uverdig å kritisere et marked som fungerer dårlig. Det er helt fullstendig legitimt. Jeg mener en større trussel mot demokratiet er at man prøver å innskrenke det politiske handlingsrommet og den politiske debatten på energifeltet på den måten det blir gjort her, der man later som at hvis man er for større nasjonal kontroll og lavere strømpriiser, er man mot frihet og demokrati. Det stemmer jo ikke. Selvfølgelig skal vi være solidarisk med Europa, men solidaritet er ikke det samme som det som er lønnsomt for norsk kraftbransje til enhver tid. Vi må kunne diskutere markedsmekanismene i Norge og i Europa uten å bli beskyldt for å være antidemokratiske.

Mani Hussaini (A) [13:56:33]: Jeg sa jo det var en fare for at jeg pådro meg noen replikker, og det ble til virkelighet. Jeg fikk likevel lyst til å rette på det inntrykket representanten Thorheim forsøker å lage, for hadde Thorheim vært i salen da jeg holdt mitt første innlegg, hadde han hørt hva jeg pekte på som hovedårsaken til de spinnville prisene. Det er Russlands krigføring mot Ukraina og strupingen av gass til Europa som er hovedårsaken. Det må samtidig være lov til å si i denne salen – og det tror jeg mange er enig i – at det bl.a. Tyskland har gjort ved å legge ned regulerbar kraft og bare belage seg på uregulerbar kraft, er dysfunksjonelt i en tid hvor vi skal elektrifisere mer og trenger mer kraft. Da er det dumt – jeg håper ikke det er uparlamentarisk å si det – å legge ned regulerbar kraft. Da blir vi tapere i det systemet. Norske husholdninger og norsk næringsliv blir tapere i det systemet. Det må det være lov til å peke på. Jeg vil ha meg frabedt å få slike karakteristikker fra representanten Thorheim.

Jeg fikk lyst til å trekke opp et tall. Representanten fra Venstre var opptatt av å kalle det nasjonalistisk og si at det handler om en frihetskamp. Hvis vi ser på tallene for det vi eksporterer ut av Norge gjennom kraftkablene totalt – dette gjelder også Sverige osv. – utgjør det 18,4 TWh. Hvis vi ser på antallet terawattimer vår gass bidrar med årlig, er tallet 1 295 TWh. Det kan ikke være sånn når vi diskuterer kabler som vil ha en størrelse på noen hundre megawatt, at det er det som definerer om vi er nasjonalister eller for eller imot en frihetskamp.

Det viktigste vi gjør her, er fortsatt å være en stabil leverandør til Europa når det gjelder olje og gass. Vi skal fortsatt være en leverandør og drive med utveksling av kraft med våre nærmeste naboer, men vi kan ikke, uansett hva som ligger på bordet, si ja til nye kabler når vi har den situasjonen vi har i Europa.

Presidenten [13:59:02]: Representanten Bård Ludvig Thorheim har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:59:16]: Jeg godtar representanten Hussainis forklaring, men jeg vil likevel advare mot at et regjeringsparti som det Arbeiderpartiet nå er, kjøper retorikken fra kommunistene i Rødt om at det er et dysfunksjonelt system fordi det er en ubalanse fordi man ikke får dekket det energibehovet man har, og at prisene da blir høyere. Det er helt riktig at det skyldes den tyske energipolitikken, men det skyldes aller mest Russlands handlinger, som representanten var inne på. Det er et energimarked, og det fungerer godt så lenge man får tilført nok energi. Da vil prisene gå ned.

Statsråd Terje Aasland [14:00:16]: Jeg skal ikke prøve å forlenge debatten, jeg skal bare klargjøre en ting jeg synes er veldig viktig i det langsiktige løpet. Vi trenger å være veldig samlet i Europa, for vi ser hvordan verden reagerer rundt oss. Det å samarbeide på områder vi kan ha gjensidig nytte av, er utrolig viktig. Energi er et av de områdene. Det gjelder både fornybar energi, hvordan en utnytter utvekslingskapasitet, produksjonskapasitet osv., fordi vi er ulike som land, og da gjelder det å sørge for at vi utvikler norsk sokkel og norsk olje- og gassindustri med tanke på hvilke store behov som ligger der for å stabilisere situasjonen i Europa. Jeg tok ordet for å understreke at det er regjeringens klare linje i denne situasjonen, siden flere partier er oppe og mener noe om det.

Presidenten [14:01:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:01:15]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes om klargjøring av naturmangfoldlovens nødvergerett (Innst. 144 L (2024–2025), jf. Dokument 8:44 L (2024–2025))

Presidenten [14:01:35]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Arnstad (Sp) [14:02:12] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Saken omhandler naturmangfoldlovens nødvergebestemmelse, nærmere bestemt endringer i lovens § 17 andre ledd. Et bredt flertall står bak eller vil stemme subsidiært for dagens innstilling.

I Stortingets arbeid er det noen ganger slik at hendelser som skjer, samler oss i et arbeid for nødvendige politiske endringer. Det er ikke ofte, men det skjer – og dette er en slik sak. I dommen som ble avsagt i Frostating lagmannsrett den 25. august 2023, ble en reineier dømt etter å ha skutt en binne og to bjørnunger. Han ble dømt på tross av at lagmannsretten anså det som overveiende sannsynlig at et nytt angrep ville ha forekommet innen få timer, og på tross av at reineieren hadde tatt omfattende grep for å unngå å komme i den situasjonen at han måtte skyte. Likevel var ikke situasjonen innenfor rammene av dagens nødvergebestemmelse.

Komiteens flertall mener at den retts- og forvaltningspraksisen som ble avgjørende for denne og andre lignende saker, strider mot den alminnelige rettsfølelsen og nødvergeparagrafens formål. Vi foreslår derfor i dag å endre nødvergeparagrafen, med ikrafttredelse fra 1. april i inneværende år.

Jeg vil gjerne gi honnør til forslagsstillerne fra SV, som møtte denne problemstillingen med et åpent sinn og slo fast at dagens nødvergebestemmelse i flere situasjoner ikke gir nødvendig rom for å kunne forsvare tamrein og husdyr mot rovviltangrep. Det er vi i Senterpartiet glade for, og vi er glade for at et bredt flertall i Stortinget nå tar grep for å tydeliggjøre nødvergeretten.

Kjernen i det flertallet nå endrer, er at rammen om nødverge utvides. En utfordring i dagens lovbestemmelse er at det kreves at et umiddelbart forestående angrep må være til stede for at vilkårene skal være oppfylt. Det gir et for snevert rom for skjønn, og ved å endre paragrafen utvides skjønnstemaet til at «det er overveiende sannsynlig at slikt angrep er nær forestående». En slik sannsynlighetsvurdering og utvidelsen av den tidsmessige nærheten vil gi rom for at flere kan få mulighet til å verge dyrene sine etter nødvergebestemmelsen.

Komiteen har vektlagt en rekke holdepunkter som må tas med i vurderingen av om et konkret angrep er nær forestående. Momenter det må ses hen til, er nærheten til husdyr eller tamrein, rovviltets konkrete atferd, om angrep allerede har skjedd, og om skremmeskudd eller bortjaging er forsøkt, men ikke har virket. Det er dette det handler om: å kunne verge husdyr og tamrein i den konkrete situasjonen vi snakker om.

Jeg skal i et senere innlegg komme inn på Senterpartiets holdning i rovdyrpolitikken, men dette handler altså ikke om en annen rovdyrpolitikk, det handler om å gi

bedre rom for å ta vare på buskapen sin i en nokså akutt situasjon.

Stein Erik Lauvås (A) [14:05:28]: Takk til forslagsstillerne fra SV for et godt og nødvendig forslag, og selvsagt også takk til saksordføreren for en ryddig og god gjennomgang. Jeg vil også si takk til statsråden for å ha gjort en veldig god jobb med dette forslaget.

Som vi skriver i merknadene, har vi over tid sett at den gjeldende nødvergeretten ikke har fungert tilfredsstillende og gitt rom nok til å kunne forsvare sine beitedyr mot rovdyrangrep. Nålovet for forsvar har rett og slett blitt tolket for trangt. Eksempelene vi beskriver i dokumentet, gir et godt bilde på nettopp en for smal tolkning av loven og mulighetene for å forsvare sine beitedyr. Nå får vi presiseringer og en lovtekst som gir rom for et mer reelt selvforsvar overfor angripende rovdyr. Det blir et bredt flertall i Stortinget for denne lovendringen i dag, og det er Arbeiderpartiet glad for.

Jeg registrerer at partiene Miljøpartiet De Grønne og Venstre henger seg opp i prosessen rundt forslaget. Det er det ingen grunn til. Det burde være nok å se på de praktiske eksempelene det vises til i innstillingen, for å se at dagens situasjon ikke er holdbar. Den kritikken en muligens kan frambringe, er at flertallets forslag nok skulle vært gjennomført for lenge siden.

Michael Tetzschner (H) [14:07:15]: Det er redegjort utmerket for selve sakens foranledning. Jeg vil bare kommentere det at forslagsstillerne valgte å kalle saken for en avklaring av nødvergebestemmelsen. Det foregående innlegg fra Lauvås tok også utgangspunkt i at det var tolkningen det var noe galt med. Det som er realiteten i saken – og der er saksordfører nærmest – er at man gjør en endring i rettstilstanden. Det er nemlig slik at den loven Stortinget så sent som i 2020 skjerpet, og dermed innsnevret adgangen til nødverge, ikke ga domstolene annet valg enn å dømme til ubetinget fengsel for det vi andre, ut fra en praktisk hverdagsoppfatning, vil si var en proporsjonal avvergehandling for å ta vare på bufe – egen rein – og dermed også ta vare på verdier. I forslaget ligger nå egentlig at man justerer § 17 i naturmangfoldloven slik at den blir noe likere den generelle bestemmelsen om nødvergerett vi kjenner fra strafferetten. Det er et veldig nødvendig og viktig prinsipp, nemlig at man kan gå straffri hvis man forsvarer allmenne og konkrete interesser i en angrepsituasjon, gitt at man velger proporsjonale avvergehandlinger.

Imidlertid inneholder forslaget også noen dilemmaer for oss. Det kan fort gi uoversiktlige konsekvenser å lovgi ut fra rettsavgjørelser, og det skal man være veldig forsiktig med. Maktfordelingsprinsippet bygger på at Stortinget vedtar overordnede rettsnormer, og så over-

later man rettsanvendelsen i den enkelte sak til uavhengige instanser, typisk en domstol.

Samtidig er det riktig og nødvendig at Stortinget kan ta en åpen, men overordnet diskusjon om virkningen av de lover det vedtar. Kunnskapen om og interessen for å følge med på hvordan reguleringen i samfunnet påvirker folks praktiske hverdag, er ikke spesielt utviklet i vårt politiske miljø. God lovgivning forutsetter at Stortinget kan reagere på tilbakemeldinger om hvordan deres lovgivning virker i det praktiske liv, også om loven har vært effektiv for å fremme de målsettinger man så for seg da den ble vedtatt.

Høyres medlemmer ønsker ikke en utvikling der Stortinget begynner å lovgi om enkeltsaker eller overprøver konkrete rettsavgjørelser som utfordrer prinsippet om domstolenes partipolitiske uavhengighet. Jeg kan komme tilbake til og utdype nærmere hvorfor vi da prinsipielt vil fremme et eget forslag i saken, som gjør at regjeringen får fremmet en egen lovproposisjon, men finner å kunne slutte oss til flertallsforslaget. Jeg tar opp Høyres forslag.

Presidenten [14:10:27]: Representanten Michael Tetzschner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Terje Halleland (FrP) [14:10:38]: Det er en veldig viktig sak vi behandler i dag. Den har en tragisk bakgrunn, og det gjør saken enda viktigere. Jeg vil slutte meg til alle som har takket komiteen for et godt samarbeid, jeg vil gi min honnør til SV og Lars Haltbrekken for initiativet de har tatt i saken, og jeg vil takke for samarbeidet med statsråd og departement.

Jeg tror det er veldig viktig å ha med seg det saksordfører Marit Arnstad tok opp: at dette ikke er for å endre rovdyrpolitikken. Vi skal endre et regelverk, og vi skal gi domstolene et større handlingsrom til å bruke nødvergeretten. Vi har sett en svakhet over tid i dagens regelverk. Det har vært flere rettssaker hvor det er manglende sammenheng mellom muligheten til forsvar av egen buskap og risikoen det har medført for å bli straffet. Dessverre er det mange eksempler på at personer har blitt fengslet med utgangspunkt i at de har forsvart husdyrene sine, og der en beviselig har kunnet si at en har gjort en stor innsats før en måtte ty til det grepet å skyte rovdyr.

Jeg er veldig glad for den endringen vi gjør i dag. Jeg er også veldig glad for at vi får et så bredt flertall som vi gjør. Forrige taler, Michael Tetzschner, har selvfølgelig helt rett i at dette ikke er den rette måten å gjøre det på, men jeg vil likevel skryte av måten dette er blitt gjort på. Det viser egentlig det flotte i vårt system når vi har et regelverk vi mener at ikke fungerer, og vi kan gå inn og vise fleksibilitet, endre regelverket og rydde opp i det som har ført til den uretten en har vist her.

Lars Haltbrekken (SV) [14:13:14]: Jeg vil i dag starte med å takke saksordføreren, representanten Marit Arnstad, samt sakens første saksordfører, representanten Per Olav Tyldum, for et godt, grundig og ikke minst samarbeidsvillig arbeid med denne saken.

Dette er en viktig sak med et alvorlig bakteppe, og jeg skal innrømme at det er en sak hvor jeg over tid har skiftet mening. Det er rettsavgjørelser mot folk som åpenbart har handlet i nødverge for å beskytte reinflokken sin eller sauene sine fra rovdyrangrep, som har fått meg til å skifte mening. Selv om jeg ønsker et sterkt vern av rovdyr, vil jeg også ha et sterkt vern av dyr og mennesker som bruker utmarksressursene til miljøvennlig matproduksjon. Derfor fremmet jeg, på vegne av flere i SV, forslaget vi i dag har til behandling.

Rovdyrene har sin helt naturlige plass i norsk natur. Jeg ønsker et sterkt vern av rovdyrene og vil ha levedyktige bestander av dem. Likevel: Naturmangfoldlovens nødvergeparagraf, § 17, er i dag ikke tydelig nok i å sikre en rettferdig behandling i domstolene av personer som handler i nødverge for å beskytte sine dyr.

Den 25. august 2023 ble det avsagt en dom i Frostating lagmannsrett hvor en reineier ble dømt for å ha skutt tre bjørner. Bjørnene hadde drept rein i reinflokken, og tingretten og lagmannsretten holdt det for sikkert at de kom til å gjøre det ganske snart igjen. Statens naturoppsyn hadde også vært i området og forsøkt å jage bjørnene bort, men dessverre til ingen nytte, siden bjørnene kom tilbake. Fra reineierens side ble det også forsøkt å holde bjørnene borte ved å tenne en varde, slik at bjørnene skulle skjønne at det var mennesker i området.

På tross av at lagmannsretten la til grunn at et nytt angrep kom til å skje, mente de at reineieren ikke kunne frikjennes, fordi de ikke kunne definere angrepet som «umiddelbart forestående».

Her mener jeg at loven må endres, slik at man kan bli frikjent i saker hvor det er overveiende sannsynlighet for at et angrep vil skje i nær framtid, slik lagmannsretten selv erkjente var tilfellet i denne saken, og som vi også har sett i andre saker. Jeg er svært glad for at det er et bredt flertall som i dag står bak denne endringen, som kom som et resultat av vårt forslag.

Sofie Marhaug (R) [14:16:07]: Det er riktig at det er et trist bakteppe for forslaget og behandlingen av denne saken. Rødt ønsker også å ha en levedyktig rovviltbestand i Norge. Når vi har landet på at vi likevel støtter det som har blitt komiteens innstilling, handler det om at vi mener det er gode grunner for det, og at det ikke først og fremst er denne bestemmelsen som avgjør hva som er rovviltbestanden i Norge. Det som ofte skjer når enkeltdyr går til gjentatte angrep på beitedyr, er at de

blir avlivet på et senere tidspunkt etter bestemmelser i rovviltnemnden. Problemet er at beitedyr går tapt på veien, og at det blir en uforholdsmessig streng straff for f.eks. Odd Bjørnar Bjørkås, som er en av dem som har blitt – moralsk sett, i hvert fall – dårlig behandlet med den norske lovgivningen. Derfor støtter som sagt Rødt innstillingen. Vi er glade for at det også har kommet en presisering fra departementet til en forbedret lovtekst – sammenlignet med det som opprinnelig ble foreslått av forslagsstillerne – sånn at f.eks. hund er utelukket i den nye formuleringen.

Rødt vil fortsatt jobbe for at vi skal ha en rovdyrpolitikk som tar vare på rovdyrene. Vi mener at det ikke først og fremst er gjennom denne endringen i justeringen av nødvergeparagrafen at det skal skje. Endringen av denne paragrafen handler i mye større grad om å unngå unødvendige tap av beitedyr med uforholdsmessig strenge straffer for dem som prøver å beskytte beitedyrene sine. Derfor står vi som en av forslagsstillerne i dag. Det betyr ikke at vi ikke kommer til å ha diskusjoner om rovdyr i denne komiteen og i denne salen, eller at det ikke kommer til å være uenighet, men i denne saken er vi enige. Det er fortsatt en nødvergeparagraf, og det er ment som en nødvergeparagraf – ikke som en generell oppmykning og et klarsignal til å avlive veldig mange flere rovdyr, men for at man skal ha en mulighet til å beskytte beitedyrene sine i en veldig anspent og vanskelig situasjon.

Ola Elvestuen (V) [14:19:28]: Det er ingen tvil om at det er en tragisk enkeltsak som ligger bak dette forslaget. Det er også andre saker omkring nødvergeparagrafen som gjør at det er helt legitimt å diskutere innholdet i nødvergeparagrafen. Grunnen til at Venstre stemmer imot dette forslaget, er at det fremmes som et direkte vedtak i Stortinget basert på en reaksjon på en enkeltsak, men uten den grundigheten som trengs når man skal ha en lovendring – med den kvalitetssikringen og de høringsrundene man skal ha for å ha en saksforberedt lovproposisjon til Stortinget, som så Stortinget kan vurdere å ta stilling til.

Dette er særlig viktig i akkurat denne saken fordi ordlyden i nødvergeparagrafen ble endret så sent som i 2020. Grunnen til at den ble endret, var at det lå en sak i Bernkonvensjonens stående komité. Som statsråd var dette noe jeg selv måtte jobbe med. Vi måtte endre vår lovgivning for å unngå at det ble reist sak i Bernkonvensjonens stående komité. Vi fikk da til endringen i 2020 for å sikre at det skulle være i tråd med Bernkonvensjonen. Derfor mener jeg at når man går inn i denne saken, er det uansvarlig av Stortinget å gjøre denne endringen uten å ha den grundigheten som kreves, slik at vi ikke ender opp i en tilsvarende situasjon – at man igjen får en

diskusjon i Bernkonvensjonen og den stående komité om hvorvidt Norge følger den konvensjonen vi har ratifisert, og det regelverket vi har sluttet oss til. Vi ender ikke opp med en avklaring i dag, men tvert imot at det fortsatt er en uavklart situasjon.

Jeg synes også tidspunktet er ekstra vanskelig, for Bernkonvensjonens tekniske komité åpnet før jul en større sak mot Norge under Bernkonvensjonen. Når det gjelder forvaltningen av ulv, påpeker de helt klart at den norske forvaltningen av ulv ikke er i tråd med Bernkonvensjonen. Foreløpig har ikke statsråden varslet noen endring med tanke på det. Det vi nå risikerer, er denne endringen, som for så vidt er noe helt annet og et avgrenset tema. Det er ikke innholdet i seg selv jeg reagerer på, det er mer måten dette gjøres på, og at vi risikerer å få enda en sak hvor dette ikke avklares – at man får en uavklart situasjon opp mot Bernkonvensjonen, hvor Stortinget gjør et direktevedtak og setter oss i den situasjonen.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [14:22:45]: Vi i Miljøpartiet De Grønne er krystallklare på at vi er imot denne lovendringen, og vi frykter den kan ha store negative konsekvenser for norsk natur, norske rovdyr og norske økosystemer. Selvfølgelig anerkjenner vi at det finnes dilemmaer og vanskelige avveininger i denne saken. Vi anerkjenner at de som driver med beitedyr og tamrein, står overfor vanskelige dilemmaer og situasjoner i møte med rovdyr. Det er en reell, konkret hendelse som gjør at vi står her i dag, og vi skal ha forståelse for hvor utrolig vanskelig det har vært for de involverte i denne situasjonen. Det er vår jobb som politikere å sikre folks trygghet, og det må vi finne løsninger på, men vi mener at dette ikke er løsningen.

Alle de fire store norske rovdyrene er fredet. Årsaken til det er at det er veldig få av dem i norsk natur. Bjørn, gaupe og jerv er klassifisert som sterkt truet på rødlisten. Ulven er kritisk truet, og bestanden preges av alvorlig innavl fordi den er så liten.

Vi må også se endringen i sammenheng med resten av rovdyrpolitikken. Vernet har blitt svekket de siste årene. Det har f.eks. blitt mulig å ta ut rovdyr som ikke har tatt et eneste beitedyr. Før sto fredningsbestemmelsen i naturmangfoldloven sterkt; nå trumfer bestandsmålene alle hensyn, og de målene holder bestandene nær utryddelse fra norsk natur. I tillegg vet vi at det foregår omfattende ulovlig jakt. For noen uker siden meldte NRK at ulvene i det eldste ulvreviret i Norge er sporløst forsvunnet. I denne situasjonen mener vi det er uklokt å senke terskelen for å ta ut rovdyr.

Loven ble, som sagt, endret senest i 2020 for å sikre at lovverket er i tråd med Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen. Forslaget vi vedtar nå, mener vi

innebærer en risiko for å bryte de forpliktelsene. Både WWF Norge, Birdlife Norge, Naturvernforbundet, NOAH, ARV m.fl. uttrykker bekymring for at forslaget kan bidra til å svekke beskyttelsen av fredet rovvilt. Ordlyden som foreslås, er utydelig og etter vårt syn ikke egnet til å skille mellom reelle nødrettssituasjoner og situasjoner som ikke er det. Dagens lov sier allerede at vilt kan avlives når det må anses som påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Den sier også i dag at eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. Jeg håper at de som i dag går inn for denne endringen, ser at en setter rovdyrene i en enda vanskeligere situasjon, og anerkjenner at det bør kompenseres med andre tiltak som gjør bestandene mer robuste, og at vi heller finner andre, bedre måter for å hjelpe de menneskene vi tross alt skal hjelpe.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:25:48]: Jeg har stor forståelse for flertallets ønske om å skape en god balanse mellom bevaring av rovvilt og hensynet til reindriftsinteressene, beitenæringen og dyrevelferden. Det er i tråd med den todelte målsettingen rovviltforvaltningen jobber for å ivareta hver eneste dag.

Forslaget i denne saken vil føre til at adgangen til å felle rovvilt i nødverge utvides, og jeg merker meg at flere partier mener dagens bestemmelse strider mot folks alminnelige rettsfølelse.

Generelt mener jeg sentrale lovforslag bør utredes grundig. En ordinær prosess ville kunnet omfatte en bred og grundig vurdering opp mot Bernkonvensjonen, slik regjeringen har lagt opp til gjennom det nylig etablerte juridiske ekspertutvalget. I tillegg kunne den belyst potensielle konsekvenser forslaget kan medføre for rovviltbestandene. På denne bakgrunn mener jeg det vil være nødvendig å følge nøye med på hvilken betydning lovforslaget vil få i tiden framover.

Når det er sagt, har jeg veldig stor forståelse for forslaget, og jeg registrerer også at det er et bredt flertall som samler seg bak det. Jeg ser det som positivt at forslaget fra flertallet i komiteen nå får tydelig fram at adgangen til avliving av rovvilt i nødverge fremdeles skal være begrenset til de situasjonene der det må anses påkrevd, og for de situasjonene der rovvilt avlives fordi det er overveiende sannsynlig at et slikt angrep er nær forestående.

Som jeg nevnte i mitt brev til komiteen, må jeg likevel påpeke at departementets vurdering er at det er usikkert om forslaget flertallet går inn for, fullt ut er i tråd med Bernkonvensjonens unntaksvilkår om at avliving bare kan finne sted dersom det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger. Fordi den nye bestemmelsen

utvider den tidsmessige nærheten som kreves mellom angrepet og nødvergehandlingen fra umiddelbart til nær forestående angrep, kan det stilles spørsmål ved om bestemmelsen åpner for nødverge i situasjoner der det finnes andre tilfredsstillende løsninger enn avliving.

Jeg merker meg at flertallet understreker at for at avliving skal anses dekket av bestemmelsen, må det foreligge konkrete holdepunkter for at et rovdyrangrep er nær forestående, og at dette bare kan avverges ved felling av rovviltet. Jeg tilføyer at endringen etter mitt syn ikke rokker ved at tidsmomentet til et forestående angrep fremdeles vil være svært sentralt, ettersom det har en nær kobling til hvorvidt avlivingen må anses påkrevd.

Denne saken har et spesielt bakteppe, og jeg har forståelse for at behandlingen derfor blir noe spesiell. Jeg mener det er positivt at det er et bredt flertall som stiller seg bak endringene. Departementet vil gjøre sitt i oppfølgingen for å sørge for at endringen håndteres på en best mulig måte. Når vi nå gjør en endring i bestemmelsen, kan det samtidig være særlig krevende for noen arter, som f.eks. brunbjørn. Vi vil derfor i oppfølgingen følge nøye med på om det er behov for å gjøre andre justeringer for å følge opp bestandsmålene Stortinget har vedtatt.

Presidenten [14:28:50]: Det blir replikkordskifte.

Marit Arnstad (Sp) [14:29:10]: Etter statsrådens innlegg føler jeg behov for å forsikre meg om at Arbeiderpartiet i regjering og Arbeiderpartiet i Stortinget mener det samme, for Arbeiderpartiet i Stortinget har stilt seg uforbeholdent bak komiteens innstilling. Det er en utvidelse av både skjønnstemaet og tidsmomentet i vurderingene knyttet til nødverge. Det kan ikke være slik at Arbeiderpartiet i regjering nå tar forbehold om det Arbeiderpartiet i Stortinget mener når det gjelder praktiseringen av nødvergebestemmelsen framover, så jeg vil gjerne forsikre meg om at statsråden lojalt vil følge opp det – og også hva det innebærer dersom en skal gjøre endringer i bestandsmål for brunbjørnbestanden. Vi har en felles brunbjørnbestand med Sverige. Den er kolossalt stor, hvis man ser den samlet for Sverige og Norge. Det er vanskelig nok å oppfylle det bestandsmålet som er for brunbjørn i dag, om en ikke skal stramme det inn ytterligere, så jeg vil gjerne høre litt mer om hva som ligger i det.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:30:15]: Takk for spørsmålet. Dette er det viktig å oppklare. Jeg vil selvfølgelig lojalt følge opp de lovene Stortinget vedtar, og det skal jeg også gjøre uforbeholdent i denne saken. Det har samtidig vært viktig for meg å understreke noen av de usikkerhetsmomentene som ligger i denne

spesifikke saken, på bakgrunn av behandlingsform og de tingene vi ikke har fått utredet fordi behandlingen i denne saken er noe spesiell.

For representanten Arnstad har jeg lyst til å understreke at jeg ikke sa at vi nå skulle gjøre en ny vurdering knyttet til bestandsmålene på bakgrunn av denne bestemmelsen i seg selv. Det kan godt være at det ikke vil være behov for å gjøre noen endringer i det hele tatt i rovviltforvaltningen i stort som følge av denne endringen.

Mitt poeng var å understreke at bestandsmålene er min ledestjerne i rovviltforvaltningen. Jeg er opptatt av at vi skal følge opp bestandsmålene over tid. Det er helt avgjørende for at vi skal kunne levere på den todelte målsettingen: På den ene siden skal vi kunne ha beitenæring og reindrift i hele landet vårt, og på den andre siden skal vi kunne ha levedyktige rovdyrbestander. Da vil det alltid være slik at når vi gjør endringer i regelverket, enten de er større eller mindre, må vi følge opp og følge med på hvordan de endringene påvirker det som er vår ledestjerne: bestandsmålene.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Marit Arnstad (Sp) [14:31:51]: Jeg synes likevel det er grunn til å understreke at det å være nødt til å benytte seg av nødverge og det å forvalte bestandsmålene er to helt forskjellige ting. Det er klart at det å forvalte bestandsmålet for brunbjørn er krevende, særlig i region Midt-Norge. Bestandsmålet der har vi ikke nådd, og jeg tror det også vil være vanskelig å nå det uten at det går sterkt ut over husdyrholdet i deler av de midtnorske fylkene. Det er en problemstilling i seg selv. Det å praktisere nødverge er noe helt annet enn å forvalte bestandsmålene, det tror jeg det er viktig å få understreket, for nødverge handler om den akutte situasjonen man må håndtere der og da, med fare for lemlestelse av egne husdyr. Det handler ikke om den allmenne forvaltningen av bestandsmålene, som for så vidt er krevende i den regionen. Det er en annen del av rovdyrdebatten.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:32:46]: Jeg er i og for seg enig i at nødvergebestemmelsen er en egen del av dette, og det er selvfølgelig ikke slik at i praktiseringen av nødverge skal bestandsmålene ligge lengst framme i tankegangen. Slik skal det ikke være, og det er heller ikke formålet med denne endringen – det har jeg stor respekt og forståelse for.

Det vil samtidig selvfølgelig være slik at hvis vi får mer felling av bjørn, og særlig hvis det er reproduktive binner som felles, vil det kunne få langsiktige konsekvenser for bestandene, og dermed også for oppfølgin-

gen av bestandsmålene. Rovviltforvaltningen kan ikke ses på litt sånn spredt og delt; det er en helhet i forvaltningen som må henge sammen på en god og forsvarlig måte. Det var ikke noen annet enn det jeg poengterte i mitt innlegg, og som jeg også har vært inne på i mitt svar til komiteen.

Ola Elvestuen (V) [14:34:00]: For å få en bedre rovviltforvaltning trenger vi å heve bestandsmålene. Det er det viktigste vi kan gjøre – særlig for jerv, gaupe og ulv, hvor man enkelt kunne hatt høyere bestandsmål uten at det ville hatt noen negativ effekt i det hele tatt. Man kunne også hatt en røffere forvaltning med en bedre bestand.

Problemet med denne saken er ikke nødvergeparagrafen og ordlyden i den ut fra hvordan vi ønsker at den skal være. Problemet er at Stortinget ratifiserte Bernkonvensjonen i 1985–1986, og vi må påse at vi har en ordlyd i vårt eget lovverk som er i tråd med Bernkonvensjonen. Det har det vært strid om tidligere. Vi endret, og nå endres det tilbake.

Spørsmålet er: Ser statsråden problemene med det, med tanke på Bernkonvensjonen? I hvor stor grad risikerer vi at dette ikke er en avklaring, men egentlig bare en forlengelse av denne problemstillingen?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:35:07]: Først må jeg bare få lov til å si at jeg ikke er helt sikker på hva som er en «røffere forvaltning», men å ha høyere bestandsmål, og at man enkelt kunne hatt høyere bestandsmål, er jeg ikke umiddelbart enig i. Det tror jeg også at det er få der ute som vil kunne kjenne seg igjen i. Jeg mener at vi langt på vei har gode bestandsmål som balanserer det todelte hensynet, som handler om at vi på den ene siden skal ha bærekraftige rovdyrbestander, og at vi på den andre siden skal ha grunnlag for næringsaktivitet, knyttet til både beite og reindrift, i hele landet vårt.

Når det er sagt, er jeg opptatt av at vi skal følge opp våre folkerettslige forpliktelser. Jeg har i mitt svar til komiteen forsøkt å være med og bidra til det gjennom å foreslå en alternativ formulering. Vi vil selvfølgelig i oppfølgingen av denne lovbestemmelsen – og generelt i rovdyrforvaltningen – sørge for å innrette forvaltningen på en måte som følger opp forpliktelsene vi har påtatt oss gjennom Bernkonvensjonen.

Ola Elvestuen (V) [14:36:05]: Når det gjelder bestandsmålene, påpekte jo Bernkonvensjonens stående komité, som består av alle landene som har sluttet seg til konvensjonen, i desember at særlig ulveforvaltningen i Norge ikke er innenfor Bernkonvensjonens rammer, bl.a. når det gjelder uttak av hele flokker innenfor ulvesonen. Det er flere sider ved det.

Spørsmålet mitt handler likevel bare om nødvergeparagrafen: Er statsråden trygg på at det Stortinget nå skal vedta, er innenfor Bernkonvensjonens rammer, eller risikerer vi nå at Bernkonvensjonens stående komité vil reise enda en sak mot Norge og norsk rovviltforvaltning?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:36:54]: Jeg må bare få lov til å si at med tanke på den pågående saken i Bernkonvensjonens stående komité, mener jeg fortsatt at norsk forvaltning er i tråd med våre forpliktelser etter konvensjonen. Vi kommer til å bidra med informasjon for å underbygge det som er Norges syn på hvordan vi driver rovviltforvaltning, og den viktige balansegangen vi må foreta mellom på den ene siden å ha bærekraftige rovdyrbestander og på den andre siden næringsaktivitet.

I svaret mitt til komiteen har jeg vært tydelig på at vi ikke har hatt anledning, gitt tiden i denne saken, til å gjennomføre en full utredning. Det betyr også at vi ikke fullt ut har kunnet utrede om dette er i tråd med våre folkerettslige forpliktelser, men det kommer vi selvfølgelig til å følge nøye med på i oppfølgingen av denne lovbestemmelsen.

Presidenten [14:37:50]: Replikskordskiftet er omme. De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

André N. Skjelstad (V) [14:38:13]: Først vil jeg rette en takk til representanten Haltbrekken, som har vært med og løftet fram denne saken. Det har etter min mening vært helt nødvendig. Bakteppet, det som hendte i Indre Namdal, og den tragiske utgangen det fikk, er selvfølgelig dystert, som flere har vært innom. For oss som lever i den delen av landet, og ikke minst for dem som lever i det området som før het Nord-Trøndelag, er dette helt klart i strid med den alminnelige rettsoppfatningen og det som har vært gjeldende til nå.

Man må kanskje gå noen runder med tanke på Bernkonvensjonen, men jeg tror det aller viktigste er – noe også utmerkede jurister har sagt fra denne talerstolen i dag – at når dette er så klart i strid med rettsoppfatningen på området, er vi, som lovgivere, nødt til å se om det faktisk var ment slik.

Det spekuleres i bestandsmålene og forvaltningen av bjørnestammen, men dette er akutte situasjoner som handler om nødverge. Det er noe som skjer der og da, hvor noen er i ferd med å miste sine verdier, som også representanten Tetzschner var inne på. Dette endrer ikke rovdyrpolitikken, men det endrer nødvergebestemmelsen slik at den blir i tråd med gjeldende rettsoppfatning.

Jeg kan ta et eksempel fra en periode tidligere i mitt liv: Jeg nevnte for Per Flatberg, da han fremdeles levde og

var en av Naturvernforbundets store høvdinger – i hvert fall i min del av landet – det med ørn. Hvordan skal man kunne ta ut ørn i en nødvergesituasjon? På enkelte andre dyrearter vil man kunne se ganske store forskjeller, men når det gjelder ørn, er det relativt umulig. Jeg synes dette er helt nødvendig.

En annen god ting er at det kan bli mindre irregulær avgang, noe som også skjer i områdene – slik er det.

Jeg tror også at dette vil være helt i tråd med det folk mener, og så får vi ta de rundene som er nødvendige med hensyn til Bernkonvensjonen, og se hva som eventuelt kommer ut av det.

Jeg er godt fornøyd med det vedtaket som vil bli fattet i denne saken. Som man da sikkert skjønner, er jeg ikke helt enig i det representanten Elvestuen har sagt.

Heidi Greni (Sp) [14:41:14]: Først må jeg rette en hjertelig takk til representanten Haltbrekken for det initiativet som er tatt, og som nå gjør at vi får ordnet opp i denne utrolig tragiske saken.

Vi har sett flere saker i det siste som har vist at nødvergeparagrafen ikke har fungert etter intensjonen. Den gir ikke nødvendig rom for at man straffritt kan forsvare dyrene sine mot rovdyrangrep. Dessverre ser vi eksempel på strenge fengselsstraffer for reindriftssamer og saueiere som ikke har gjort noe annet enn å utføre plikten sin og ivareta dyrevelferden for flokken sin. På tross av at de har forsøkt alt mulig annet, som skremmeskudd, bortjaging osv., har de ikke greid å bli kvitt rovdyrerne, og det strider totalt mot alminnelig rettsfølelse at de skal bli straffet for disse gjerningene. Det er helt uforståelig for folk flest.

Den psykiske belastningen det økende rovdyrpresset har påført dem, kan vi knapt nok forestille oss. Hvert år, gjennom behandlingen av meldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv, har vi blitt advart mot psykisk uhelse som reindriftssamene er påført på grunn av rovdyrpresset. Som vi alle vet, har minst ett tilfelle i vinter fått det mest tragiske utfall. Det er dessverre ikke første gangen, men vi får inderlig håpe det er siste.

Både Venstre og Miljøpartiet De Grønne stemmer imot. Det er skuffende, men ikke overraskende. Det er imidlertid veldig overraskende at Høyre i utgangspunktet ønsket å utrede denne saken. Skjønner de virkelig ikke alvoret? Dette er en hastesak, og jeg er veldig glad for at flertallet nå stemmer for.

Elvestuen er mest bekymret for at vi kan få en sak mot oss i Bernkonvensjonens stående komité. Jeg er mest bekymret for at vi kan få nye dødsfall i beitenæringene. Dette haster – reinkalvingen starter i april og mai og beitesesongen omtrent på samme tid. Den uretten bønder og reindriftssamer har vært utsatt for, kan bare ikke fortsette. Derfor er jeg grundig glad for at et bredt

flertall stiller seg bak presiseringen om at nødvergeparagrafen ikke bare skal gjelde under pågående angrep, men også der det er overveiende sannsynlig at et slikt angrep er nær forestående.

Tusen takk til forslagsstillerne, og tusen takk til alle som støtter dette forslaget. Tusen takk for at vi nå klarer å få dette på plass med virkning fra 1. april, slik at vi unngår lignende tragedier i inneværende beitesesong.

Marit Arnstad (Sp) [14:44:33]: Jeg har bare et par kommentarer om sjølve saken, og også litt om Senterpartiets syn når det gjelder rovviltpolitikken.

Ja, vi gjør en endring i rettstilstanden gjennom dette lovforslaget, og fra flere av talerne i dag har det vært reist innvendinger mot at Stortinget på egen hånd fastsetter en lovtekst. På en måte har jeg forståelse for det, for det vanlige er jo at en lovproposisjon kommer fra regjeringen, så det er ikke vanlig at det skjer, men det hender at det gjør det. I dette tilfellet har stortingsflertallet også fått lovteknisk bistand fra Klima- og miljødepartementet, og vi legger da også departementets lovtekst til grunn.

Jeg må også få lov til å bemerke at når den kritikken kommer fra Høyre, blir jeg en smule overrasket. Senest i dag har Høyre fremmet to lovforslag direkte i Stortinget som begge vil bety en endret rettstilstand: ett om pengebidrag og ett om plan- og bygningsloven. Det er altså heller ikke unormalt for andre partier å gjøre det.

Når det er sagt, er jeg glad for at Høyre kommer til å stemme subsidiært for forslaget. Det synes jeg er fornøytig. Jeg er også veldig glad for at representanten André N. Skjelstad, som kommer fra det området som i sterk grad er berørt av mye utfordringer knyttet til bjørnepolitikken, velger å stemme for forslaget.

Senterpartiet kunne for sin del ha ønsket seg en annen retning i rovdyrpolitikken. Vi ønsker oss større uttak av rovdyr gjennom lisensfelling – og at man følger opp de kvotene som settes til lisensfelling – og videre at man har mer skadefelling, sånn at man unngår å ha bruk for denne nødvergebestemmelsen. Vi ønsker oss også et bedre samarbeid med Sverige, særlig når det gjelder brunbjørnbestand, fordi det er en felles bestand, og vi burde hatt større mulighet for felles forvaltning.

Vi må også si at vi, hvis vi tenker kun på eget parti, nok synes at forslaget komiteens flertall fremmer i innstillingen, fortsatt gir en for stram vurdering og et for stort usikkerhetsrom. Vi hadde nok ønsket oss at det hadde gått enda lenger i å utvide rammene for nødvergeparagrafen. Samtidig er vi glade for endringen og mener at det er en stor forbedring i forhold til dagens lovtekst.

Likevel må jeg få lov til å si at jeg ikke er helt beroliget av statsrådets svar her i dag når det gjelder forvalt-

ningen av bestandsmålene for brunbjørn. Nå står vi overfor en ny beitesesong, og vi vet det kommer til å være tilfeller der det blir behov for skadefelling i ulike regioner knyttet til brunbjørnbestand. I mitt hjemfylke kommer det behovet til å komme opp, og hvis dette er et signal om at det nå skal bli vanskeligere å få skadefelling enn det det har vært de siste par sesongene, synes jeg det vil være svært uheldig.

For oss handler dette om dyreeiers mulighet til rettmessig å forsvare dyrene sine mot fare. Det er en viktig rettighet, og jeg er glad for at vi får flertall for det i dag.

Michael Tetzschner (H) [14:47:44]: Innlegget til representanten Arnstad aktualiserer mitt svar her, nettopp fordi vi har behov for å understreke at vi kan stemme for flertallsforslaget hvis det er slik at vårt prinsipale faller. Grunnen til det er de særegenhetene som er i denne saken, og som ikke lar seg sammenligne med et annet eksempel representanten Arnstad ville trekke inn.

Hvis jeg bare kan minne om hva det er: Vi er veldig bekymret for at vi kan få en omkamp om norske rettsavgjørelser. Grunnen til at vi da går inn for dette, er at dommen er rettskraftig og endelig. Høyesteretts ankeutvalg har avvist saken for videre behandling, hvilket betyr at de har gjort en vurdering av rettsanvendelsen og saksbehandlingen. Dermed er selve dommen juridisk uangripelig. Hvis man da ikke liker resultatet, er det vår lov vedtatt her vi ikke liker gjensynet med. Da er vi tilbake på Stortingets bord. Hvis vi ønsker et annet resultat, må vi endre loven.

Det er helt riktig, og det var helt forunderlig, at man nærmest ble angrepet for ikke å ville ting raskt nok, ved at vi prinsipalt har det synet at saken – også ut fra en juridisk-teknisk synsvinkel – kanskje hadde tjent enda mer på å bli fremmet som en vanlig lovproposisjon, hvor man også kunne avklart om vi her må bruke en nasjonal skjønnsmargin, som jo er tillatt når vi skal etterleve internasjonale konvensjoner.

Det blir jo også en nokså paradoksalt tilnærming når man da står og avkrever statsråd Eriksens garanti for at dette er helt ok ut fra internasjonale konvensjoner, når fagdepartementet ikke har fått anledning til å utrede nettopp det aspektet. Stortinget har her tatt lovgivningen ut av statsrådets hender og mener selv at dette er uproblematisk, så får vi se om dette står seg. Jeg tror det står seg. Det er derfor vi kan gå inn for flertallsforslaget som en subsidiær løsning.

Det er ikke helt uvesentlig at vi faktisk lovgir over bordet noe som har strafferettslige implikasjoner. Vanligvis lover vi oss selv i denne salen at særlig straffebud skal undergis en grundig behandling. Grunnen til at vi kan være med på dette, er at det nettopp er en lemping

og ikke en skjerping. Da kommer vi tilbake til det at mange av disse konvensjonene er veldig ideelle, og de er ofte båret frem av særinteresser, mens det tross alt er opp til Stortinget ut fra en helhetsvurdering å avgjøre hva slags lover landet skal styres etter.

Ola Elvestuen (V) [14:51:06]: Jeg aksepterer at det er en interesse for å diskutere hvordan denne nødvergeparagrafen fungerer. Jeg er uenig i konklusjonen til representanten Skjelstad, for Venstre går imot dette. Grunnen til det er ikke diskusjonen om akkurat hvordan retten nå fungerer, men jeg mener at vi fra Stortingets side – i enkeltvedtak og uten saksforberedelse – ikke bare kan egendefinere hvordan Bernkonvensjonen skal følges. Vi er for en regelstyrt verden. Når land inngår avtaler, har vi en forventning om at landene følger opp det de blir enige om. Det er et system for å påse at landene gjør det, gjennom at man har Bernkonvensjonens stående komité, som gjennomgår, åpner og reiser saker dersom de mener at land ikke følger det de har skrevet under på.

Risikoen her, helt uavhengig av akkurat hvordan utformingen er, er at vi enda en gang havner i en situasjon hvor man mener at vi ikke følger Bernkonvensjonen. Statsråden kan ikke garantere at dette ligger innenfor, for det har ikke vært en utredning, og det har ikke vært den saksbehandlingen en normalt skal ha for den type lovendringer, som nettopp går helt opp mot grensen til en internasjonal konvensjon vi har skrevet under på. Vi gjør det samtidig som man har en annen, større sak hvor det er reist sak. Jeg tror det er første gang det er reist sak etter Bernkonvensjonen mot norsk forvaltning. I den saken er det mot forvaltningen av ulv. Da får vi denne i tillegg.

Fra Venstres side stemmer vi imot, både fordi saken legges direkte fram uten saksbehandling, og også ut fra at det tidligere, før 2020, nettopp var en lang saksbehandling for å finne fram til en ordlyd som også kunne godtas etter Bernkonvensjonen.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:53:51]: Det er interessant å høre Venstres debatt fra talerstolen i Stortinget, men det var ikke det jeg tenkte jeg skulle kommentere. Jeg fikk en direkte utfordring på om mitt svar skulle tolkes som et signal om at det nå kom til å bli vanskeligere å få skadefelling, og det har jeg bare lyst til å svare kort ut. Svaret på det er nei, det er ikke det som er mitt hovedpoeng, men dersom det blir tatt ut mye bjørn på nødverge, vil det selvfølgelig være slik at det i seg selv kan påvirke størrelsen på vedtak om kvoter for lisensfelling. Slik må det nødvendigvis være når det er bestandsmålene som skal være vår ledestjerne i forvaltningen av rovvilt, og som skal sikre den viktige balan-

sen mellom å ha bærekraftige bestander og samtidig kunne drive næringsvirksomhet i hele landet vårt.

Presidenten [14:54:48]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [15:01:49]: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Sak nr. 1 var redegjørelse.

Votering i sak nr. 2, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Helge André Njåstad, Tor André Johnsen, Morten Wold, Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad og Sylvi Listhaug om å utsette slukking av 2G-nettet (Innst. 147 S (2024–2025), jf. Dokument 8:23 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet dokumenterer at driverne av alle kritiske funksjoner som i dag avhenger av 2G-nettet, er informert om og har en plan for å sikre oppgradering som ivaretar full funksjonalitet, også etter at 2G-nettet er stengt.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at teleoperatørene utsetter stengingen av 2G-nettet, og at tidspunktet for stengingen harmoniseres med når dette skjer i Norges naboland, for å sikre at viktige beredskapsfunksjoner og eCall ivaretas.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en konsekvensutredning for å få en oversikt over hvilke systemer av betydning for sikkerhet og beredskap som ikke vil virke etter at 2G-nettet slukkes.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om fritt valg av kjøretøy og kjøretøyberedskap (Innst. 138 S (2024–2025), jf. Dokument 8:31 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre dagens ordning der økning i CO₂-avgiften fullt ut kompenseres for bilistene.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.13)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:31 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om fritt valg av kjøretøy og kjøretøyberedskap – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1–3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for fortsatt nysalg av bensin-, diesel- og hybridbiler også etter 2025.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved offentlig anskaffelse til veitransport.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille beredskapskrav til fylkeskommunene ved tilretteleggingen av kollektivtransporten, for blant annet å unngå bestemmelser om teknologimonopol for drosjevirk-somhet.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.51)

Votering i sak nr. 4, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i allmenngjøringsloven (anvendelse på Svalbard) (Innst. 145 L (2024–2025), jf. Prop. 38 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i allmenngjøringsloven (anvendelse på Svalbard)

I

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. skal § 2 nr. 4 lyde:

4. (Svalbard)

Loven gjelder for Svalbard.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at loven skal gjøres gjeldende for ulike deler av Svalbard til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdlova m.m. (medlemskap i folketrygda for personar tilsette i hotell- og restaurantverksend på turistskip registrerte i norsk internasjonalt skipsregister) (Innst. 146 L (2024–2025), jf. Prop. 40 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Freddy André Øvstegård satt fram et forslag på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonsordning for arbeidstakere til sjøs blir § 2 nr. 2 andre ledd oppheva.

Noverande § 2 nr. 2 tredje ledd blir andre ledd.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd blir det gjort følgende endringer:

§ 2-5 første ledd bokstav f skal lyde:

f. norsk statsborger og arbeidstaker på et norskregistrert skip,

§ 2-12 blir oppheva.

III

I lov 21. juni 2013 nr. 102 om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip blir § 4-7 andre ledd oppheva.

Noverande § 4-7 tredje til sjette ledd blir andre til femte ledd.

IV

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 75 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

I

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem en sak for Stortinget om å muliggjøre frivillig medlemskap i folketrygden for norske arbeidstakere i hotell- og restaurantvirksomhet på NIS-registrerte skip. Frivillig skal forstås slik at arbeidstaker er den som avgjør hva han eller hun ønsker, og at vedkommende da innvilges samme

rettigheter ved inntreden i folketrygden som alle andre arbeidstakere.

II

Prop. 40 L (2024–2025) Endringer i folketrygdlova m.m. (medlemskap i folketrygda for personar tilsette i hotell- og restaurantverksemd på turistskip registrerte i norsk internasjonalt skipsregister) – vedlegges protokollen.

Presidenten: Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 75 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.20)

Votering i sak nr. 6, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å stanse bygging av nye danmarkskabler (Innst. 143 S (2024–2025), jf. Dokument 8:34 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Sofie Marhaug på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 2, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt
- forslag nr. 4, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke bygges nye utenlandskabler for strøm, heller ikke som erstatning for utgåtte kabler eller som hybridkabler tilknyttet havvind. Alle eventuelle søknader om nye utenlandskabler, også om de skal erstatte utgåtte kabler eller være hybridkabler tilknyttet havvind, må legges fram til behandling i Stortinget.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 94 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvise en eventuell søknad om ny kabel til erstatning for Skagerrak 1 og

2, med mindre konsekvensutredningen tydelig viser at kabelen ikke vil bidra til økte priser på kraft til næringslivet og husholdningene, slik den har gjort de senere år.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at en eventuell søknad fra Statnett om bygging av utenlandskabler til Danmark legges fram for Stortinget til behandling.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke gå inn for å godkjenne bygging av flere kabler til Danmark når Skagerrak 1 og 2 når sin tekniske levetid, og viser til at Skagerrak 4 ble bygget for å erstatte disse.»
Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:34 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen, Tobias Drevland Lund og Sofie Marhaug om å stanse bygging av nye danmarkskabler – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 60 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.28)

Votering i sak nr. 7, debattert 6. mars 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Kirsti Bergstø, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Grete Wold og Torgeir Knag Fylkesnes om klarføring av naturmangfoldlovens nødvergerett (Innst. 144 L (2024–2025), jf. Dokument 8:44 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Michael Tetzschner satt fram et forslag på vegne av Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av naturmangfoldlovens nødvergerett til også å gjelde angrep som det er sannsynlig vil være nær forestående.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 78 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endring i naturmangfoldloven

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endring:

§ 17 andre ledd skal lyde:

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe. *Tilsvarende kan eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, avlive rovvilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående angrep på tamrein, bufe, gris og fjørfe, eller fordi det er overveiende sannsynlig at slikt angrep er nær forestående.*

II

Loven trer i kraft 1. april 2025.

Presidenten: Høyre har varslet subsidiær støtte til tilrådingen.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 94 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.29)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 92 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.50)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 8 [15:09:03]

Referat

- (207) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Mimir Kristjánsson, Hege Bae Nyholt og Sofie Marhaug om å få kontroll over data-senterindustrien (Dokument 8:112 S (2024–2025))
- (208) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Bård Hoksrud, Terje Halleland, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Erlend Wiborg, Himanshu Gulati og Marius Arion Nilsen om nordisk kjernekraftsamarbeid og realisering av kjernekraft som en del av energimiksen (Dokument 8:113 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
- (209) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om å tøyte tek-oligarkene (Dokument 8:102 S (2024–2025))
- (210) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati og Erlend Wiborg om æreskultur og æreskriminalitet (Dokument 8:114 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes justiskomiteen.
- (211) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Morten Wold og Hans Andreas Limi om å fjerne byråkrati og sikre gjennomføringskraft i Forsvaret (Dokument 8:106 S (2024–2025))

6. (212) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Mudassar Kapur, Mari Holm Lønseth og Trond Helleland om midlertidig lov om unntak i plan- og bygningsloven ved kriser, katastrofer eller andre ekstraordinære situasjoner i fredstid (Dokument 8:110 L (2024–2025))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
7. (213) Særskilt melding til Stortinget om innlåsing og faktisk isolasjon i fengslene (Dokument 4:1 (2024–2025))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (214) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Seher Aydar om å gjøre representantordningene på Stortinget rimelige, sammenlignet med ordningene i samfunnet ellers (Dokument 8:104 S (2024–2025))
Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.
9. (215) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Erlend Larsen, Liv Kari Eskeland, Ingjerd Schie Schou, Anne Kristine Linnestad, Mahmoud Farahmand og Trond Helleland om å gjenreise tilliten til jernbanen (Dokument 8:111 S (2024–2025))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
10. (216) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Kathy Lie og Kirsti Bergstø om å ta leken tilbake i 1. klasse (Dokument 8:103 S (2024–2025))
11. (217) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, Silje Hjemdal, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om teknomari-time studier og forsvarssamarbeid (Dokument 8:105 S (2024–2025))
12. (218) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Kathy Lie og Grete Wold om å ta kommersielle aktører ut av skolen (Dokument 8:107 S (2024–2025))
13. (219) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Margaret Hagerup, Erlend Svardal Bø, Sandra Bruflot og Kari-Anne Jønnes om lovfestet rett til barnehageplass for barn født i desember, innen utgangen av måneden de fyller ett år (Dokument 8:108 S (2024–2025))
14. (220) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Mehl, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand om en distriktsvennlig privatskolelov (Dokument 8:109 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 10–14 sendes utdannings- og forskningskomiteen.

Presidenten [15:09:38]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.10.

